אלמשו-שמריהו
קיבוצניק מוצר עבורך
כיריים גז בישול בוער כפול
הנחה 10%
רח' הבנאי 22, ת.ד. 1723
טל. 03-808869, חולון

הדף הירוק

"בדאי לי בנאי לי"
מרכז הרשת
שפע חומרים וציוד למלאכות יד ואומנות
חוגים והדרכה במקום
מכבדים המחאות של ארגוני חקניות
בנאי לי בע"מ
דרך פ"ת 126 ת"א
טל. 258710, 250332

מוסף על המשמר בתנועה הקיבוצית מס' 203 4 בנובמבר 1986 כ' בחשון תשמ"ז

מפת ים המלח, תומאס פולר, 1650

שתי אצבעות מעין־גדי

ר' בעמ' 8

זכרונות ילדי סטאלין. בניר־אליהו מסתיימים צילומיו של סרט המחזיר אותנו לאכזבה מהאמונה הגדולה של שנות ה־50'. ר' בעמ' 4.

ב"מבפנים" ימצא הקורא הרציני את כל מה שלא ימצא ב"דף־הירוק". בקודמו, ישמור העורך החדש על נאמנות לקבה"ם. ר' בעמ' 2.

הצד היפה של הדת. כך רואים את עין־צורים — בניה. פעמיים עלתה על הקרקע והיום היא בת ארבעים. ר' בעמ' 21.

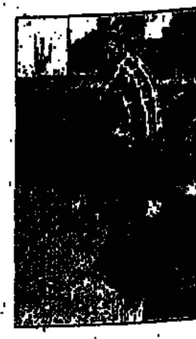

כדאי!!! מבחר מערכות רהוט מהתצוגה במחיר מיוחד!

מערכת ישיבה "פרנסיס"
מעץ גורן גושני
בעיצוב מיוחד ל"בת־הגר"
במחיר מבצע!!!

חנות המפעל
אזור תהעשיה ק. אריה פ"ת
(הכניסה מצומת עץ הזית)
א'–ה' מ־8.30–17.30.
ו' 9.30–13.00

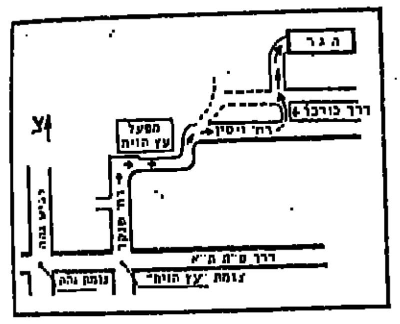

באזור הצפון
דירה נאה
רח' שלמה בן־יוסף 10
הצ'ק פוסט מפרץ חיפה

מחירים מיוחדים
בתקופת התערוכה
מציגים בביתן 30

מכירת ענק ברהיטים היפים של בת־הגר 1984

פינות אוכל יפהפיות
מעץ אורן מאסיבי
במחיר מבצע!!!

מערכת ישיבה פינתית
בלעדית ל"בת־הגר"
כוללת גם מחיצה מיוחדת

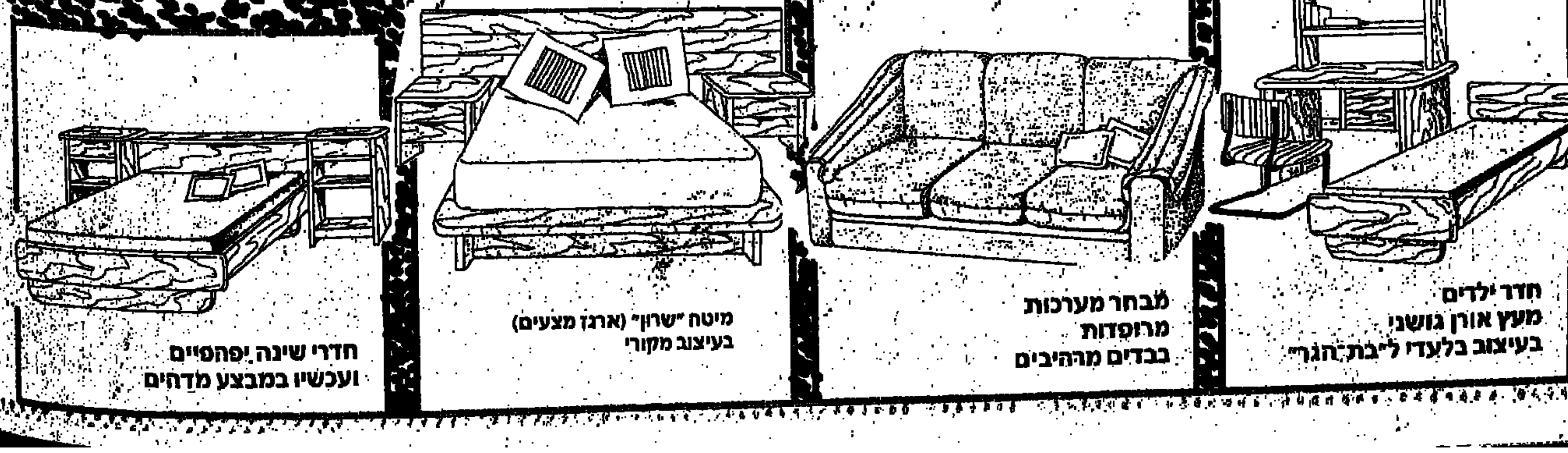

חדרי שינה יפהפיים
ועכשיו במבצע מדהים

מיטה "שרון" (ארגז מצעים)
בעיצוב מקורי

מבחר מערכות
מרופדות
בבדים מרהיבים

חדר ילדים
מעץ אורן גושני
בעיצוב בלעדי ל"בת־הגר"

„מבפנים" — רבעון לקורא הרציני

כבר שנה מיום שהעביר זרובבל גלעד (עין חרוד מ.) את עריכת „מבפנים" לידיו הנאמנות של דני הדרי (גבת) והמעוניינים והנוגעים בדבר ראשים לברך על המוגמר: הרבעון „מבפנים", מעוזו האחרון של הקיבוץ (כך כינו פעם אנשי הקבה"מ את תנועתם) הינו יציב, איתן וקונסטרוקטיבי כפי שהיה מעולם, כלומר, מאז נוסד, ב־1923. חילופי הגברא בפיקוד, ניתן היום לקבוע, עברו בלא שפיכות דיו ומבלי לגרום נזקים. סדקים לא נבעו בחומות, מרי לא פרץ, הובטחו ההמשך והרציפות.

המעוניינים והנוגעים בדבר, קהילה מצומצמת, קשישה ברובה וערכית, 3000 קוראים, כמה ארכיונאים וספרנים, כמה כותבים טובים, שסוד הצימצום לא מוכר להם, וכמה גרפומנים ובעלי־ייחוס, ש„מבפנים" לא יכול לסרב להם, כל אלה ראשים לחוש כבר, שוב, סיפוק וגאווה. וכי הרבה כתבי עת יש במקומותינו, ששנותיהם רבות כשנות „מבפנים" וזיקנתם אינה מביישת את בחרותם? ואם ישנם, אילו מהם יכלו, כמותו, לרוחות הזמן ותמורות העיתים, ועמדו בפיתויי האופנה והמודרנה?

היש בהם עוד אחד, שהקפיד לשמור תמיד על כובד־ראש ואחריות, כשם שהקפיד הוא, כמתבקש מייעודו: „לתת ביטוי כוללני להווית החיים הקיבוצית, על כל מרכיביה, ולמאבקה של התנועה על דרכה כלפי חוץ וכלפי פנים?"

„כן, יש עוד אחד כזה." מגלה העורך שפרש. „ציון", רבעון החברה ההיסטורית הישראלית. גילו כגיל „מבפנים", אבל המיוחד ל„מבפנים", שכולו נכתב מתוך החיים ובידי חברים מן השורה, ולא בידי כותבים מקצועיים".

מבפנים

העורכת: מרים עין־דור
עורך משנה: ארנון לפיד
צוות המערכת: עמירם כהן, בתיה שחף, סימה באר, עודד ליפשיץ, אהוד דור, זיוה שילה ודינה רמו'
עיצוב גרפי: רחל דביר
מזכירת המערכת: רותי קדוש
צלם המערכת: בועז לניר
מודעות: חיה קוטב
המערכת והמנהלה:
רח' חומה ומגדל 2, 67771, ת"א
טלפון: 03-378833
מען למכתבים: שק דואר נעול 61999
תוכן המודעות על אחריות המפרסם בלבד
זכויות הגרפיקה שמורות

נסיון — מה בעריכה

„מבפנים" נולד כשנפל דבר בתנועה הקיבוצית, לאחר הפילוג בגדוד העבודה (יוני '23) ולאחר שחברו מחנה „המיעוט" ממעין־חרוד לחבורת העמק מבלפוריה ועין־טבעון והקימו את משק עין־חרוד (יולי '23). הנסיבות הכלכליות והטכנולוגיות הכתיבו את הצורה והפורמט: עלון צנום, ירחון על־פי כוונת עורכו, מזכיר הקבוץ א. תרשיש, כתוב בכתב־יד, או מודפס בהקטוגרף ולימים בסטנסיל. הנסיבות החברתיות והפוליטיות הכתיבו את התוכן והרוח: דיווחים עניינים על המצב המשקי והחברתי בפלוגות השונות, וסקירות של דיונים ופולמוסים אידיאולוגים. הקמת המסגרת הקיבוצית הרחבה, הקבה"מ (אוגוסט, '27) העלתה את „מבפנים" למדרגת שופר התנועה והעשירה את תוכנו בדיווחים מישיבות המזכירות וכנוסי המועצות בנושאי חברה ותרבות, חג ושבת, חינוך ותנועה, בביטוי אישי, במכתבי חברים, בסיפורים קצרים ואפילו בדברי חידוד מפי הטף („של מי החדר? שואלת אביבה, — שלי ושל פרלה, עונה שלום. — לא, שטויות אתם מדברים. זה של הקיבוץ." מפלוגת פ"ת, גליון ל"ט, 1929). בצורתו החיצונית איחר „מבפנים" להתעדכן ורק ב '31, לקראת מועצת התנועה, יצא גליונו הראשון בדפוס. ב־13 השנים שקדמו לעידן 30 השנה של זרובבל גלעד, ב„מבפנים", שימשו כעורכיו .. בן ארי, י. אשד, יוסיפון, מ. דורמן, א. תרשיש בשנית, וברסלבסקי.

ברסלבסקי הוא זה שפתח את „מבפנים" לכתיבה „חוויתית", כהגדרת זרובבל, והפכו לרבעון. הוא גם זה שבא אליו, אל זרובבל, ב־1936 ואמר לו: „די. אין לי כבר כוח. החברים לא כותבים. נמאס לי לרדוף כל הזמן אחרי טבנקין, לויטה וציזלינג. אז, צריך לזכור, לא היה עולה על הדעת להוציא גליון בלי נאום, או מסה, בנושא הפוליטי הרחב, בבעיות השעה, מאת אחד הגדולים בתנועה. בכל אופן, ברסלבסקי ויוסיפון אמרו לי, לך יש הנסיון והיכולת אנחנו נעזור כמיטב יכולתנו. ובאמת היה לי איזה נסיון והייתי תמים וקבלתי את הדבר על עצמי."

זרובבל גלעד מצטנע, לא איזה־נסיון כי אם נסיון עשיר כבר היה או מאחוריו בתחום העריכה: בסוף '23, כשהיה בן 12, שנתיים לאחר שעלה מרוסיה והצטרף עם אמו לעין־חרוד, ערך, משמע, כתב, אייר ושיכפל בהקטוגרף את עלון חברת־הילדים המקומית. אחר־כך, כשהיה „בחורצ'יק" ומזכיר הנוער־העובד, נמנה על מערכת „במעלה" וכשהיה שליח ב„החלוץ הצעיר" בפולין היה מעורכי ביטאון התנועה. ועדיין אין זה הכל. כשהיה קצין חינוך והסברה בפלמ"ח („בניגוד לבני מהרשק לא קראתי לעצמי פוליטרוק") ושכב פצוע מחמת קפיצה לא מוצלחת מגג של בית, ניצל את תקופת ההחלמה לעריכת אנתולוגיה ספרותית מגוייסת, רבת מכר בזמנה, „מורשת גבורה" וכשנתפנה ממפעל זה, אחרי מלחמת השחרור, וכמשך 3 שנים, אסף, ערך והגיש לדפוס — הוא, אלא מי? את ספר הפלמ"ח. רק אחרי שעשה את כל אלה, והיה בן 40, הלך ללמוד באוניברסיטה. הוא אמנם לא קיבל תעודה, משום שלא למד לטינית, אבל אפילו כך, אין ספק, שהיה ראוי ומתאים למשרת העורך של „מבפנים". הוא בפירוש לא זכה בה רק משום שנמאס לו, לברסלבסקי.

פוזיטיבי — קונסטרוקטיבי

איש קטן קומה, תכול עיניים וחביב הוא המשורר והעורך לשעבר, זרובבל גלעד. בין המשוררים הוא אולי האחרון שעדיין נוהג בשיריו לברך במילים חגיגיות על היש ולא ולבכות את האין, להלל את חווית החברותא ולא ולגרד בפצעי היחיד, ובין העורכים הוא, כנראה האחרון, שאינו נבוך לומר מפורשות: „הגישה שלי היתה תמיד פוזיטיבית־קונסטרוקטיבית. היו ב„מבפנים" ויכוחים חמים מאד, היתה גם ביקורת על הממסד, אבל תמיד מתוך אחריות, מתוך גישה של בעד ולא נגד"

אכן, כך. מה שיראה בעיני מי כצמחונות, אנכרוניזם וקונפורמיזם, היה, מסתבר, בבחינת הרצוי והמתחייב לדעתו של זרובבל. כעורך. ומה שיגדירו אי־מי כאלקטי, חסר חוט שדרה, מישמש של עניינים ונושאים — לברכה היא בעיני העורך לשעבר: „ברסלבסקי התחיל במגמה הזאת ואני המשכתי בה. הכוונה היתה ליצור רבעון כוללני המקיף את כל מעגל החיים של חבר קיבוץ. ברסלבסקי חלם אפילו על מדור לילדים. אני בעניין הזה חשבתי כמוהו. לא כל אחד צריך לקרוא הכל, אבל כל אחד יוכל למצוא את הקרוב לליבו. לכן התחלנו עם רשימות חוויתיות, אמנות וספרות, כדי שגם לצעירים יהיה עניין. הנה, למשל, היה לי חשק להכניס קצת פוליטיקה, אז פתחנו מדור „בשער", שהיה מעין דבר המערכת, והיתה בו אקטואליה פוליטית, וזה בנוסף ל„מעגלי חברה ומשק" שטיפל באקטואליה קיבוצית. היו חברים, שביקרו את הגישה הזאת, אני בדיעה, שהכל קשור. גם מה שקורה מחוץ לקיבוץ, אינטגרלי, נהגו אז לומר. אני רוצה להוסיף עוד איזה דבר חשוב, שתרם „מבפנים": הוא עודד את הביטוי בתנועה. ואני לא מדבר רק על סופרים ומשוררים שטיפחנו, כמו הסנדרים, א. אלדן, משהל'ה טבנקין, חיה ורד, פניה ברגשטיין, גצן אורבך, אני מדבר בעיקר על חברים, שכתבו באופן לא מקצועי, והיה צריך לערוך ולשכתב, אבל הם כתבו מהחיים ובזה היה כוחם, ובזה כוחו של „מבפנים". היו, כמובן, גם כאלה, שחשוב היה להם לראות את שמם בדפוס."

— וב„מבפנים", אכן, זכו לראותו.

— „יש איזה בעיה בקבה"מ. אין פובליציסטים, בדור הביניים עוד פחות מאשר בדור הקודם. רוב המאמרים הפוליטיים הם נאומים. חברי הקבה"מ, לצערי, אוהבים לכתוב מאמרים ארוכים, שבלתי אפשרי לקרוא. את העניין הזה הביאו מרוסיה. כך כתבו שם בעניינים אידיאולוגים. אני טוען כבר שנים: לכתוב, צריך ללמוד. זה עניין של חינוך. הלוואי ובוגרי בתי הספר שלנו היו יכולים, כמו בספרטה, לומר במינימום מילים מקסימום דברים."

— בשביל זה קיים העורך.

— „נכון. אבל אני לא צינזרתי ולחתוך, לא לכל אחד העזתי. השתדלתי להמנע מעימותים. עם בן אהרון, למשל, היה לי קל. הוא הרי לא כותב, הוא מדבר. באתי אליו פעם עם רשימת שאלות ומכשיר הקלטה, והוא אמר, תעזוב, חבל על השאלות שלך. אני אדבר ישר למכשיר ואתה תעשה עם זה מה שתרצה. בן־אהרון, תעיר אותו באמצע הלילה, והוא ישפוך בלי בעיות. מה שטוב, שהוא לא יתערב בעריכה. הוא יסמוך עליך ועוד יודה לך."

בקשתה של חיותה בוסל

— גלילי ודאי לא נזקק לעריכה.

— „כמעט לא. הוא ידע לכתוב. הוא היה כמו חבר מערכת ומעורב באופן שוטף. הוא לא היה רק מדריך ויועץ, אלא גם ידידי מאז שהייתי בן 13. „מבפנים" היה קרוב לליבו והרבה ממאמרי המערכת שהיו חתומים מ.מ. מערכת „מבפנים", הוא כתב, אחרי שלחצתי קצת. מי שיוצא דופן זה א. ידלין, אותו לא צריך לערוך בכלל. הוא בהיר ומקצועי. תענוג. גם יעקב צור כותב טוב, הבעיה, שהוא לא תמיד מוכן. יגאל אלון, למשל, בהתחלה לא ידע לכתוב מאמר, אבל יותר מאוחר הוא למד ואהב לכתוב. היו עוד כותבים טובים, — אושיק, לוליק הדרי, זאב צור, פרידמן, רבינוב."

— הרבית להוועץ במזכירות התנועה?

— „כמובן שהתיעצתי, הרבה עם גלילי ועם חברים במערכת, אבל נהניתי מחופש פעולה מוחלט. אפילו הוזמנתי לישיבות המזכירות, אבל לא באתי, מחוסר זמן. אף פעם לא דרשו דו"ח ולא היו בעיות. פעם כשהקמת המערך עלתה על הפרק, פרסמתי איזה מאמר של גלילי בעד, וקיבלתי שטיפה מטבנקין. לא יותר מזה. מהמזכירות לא התערבו. ידעו, שאני אדם אחראי."

— מה פירוש אחראי?

— „לדוגמא, הגיע פעם מאמר שדיבר במילים יפות על נאצר כמהפכן מתקדם. אמרתי, את זה אני לא מפרסם לפני שאשוחח עם הכותב, אלא שהכותב לא בא לפגישה. כנראה הבין שנכשל, ולא פרסמתי. או שהיה ויכוח על הממשל הצבאי. פרופ' רטנר כתב בעד, ובן אהרון, לבקשתי, כתב נגד. החלטתי לא לפרסם את שתי הרשימות באותו גיליון, כדי לא לעורר כעס מיותר."

— מדוע לא קוראים הצעירים את „מבפנים"?

— זו באמת בעיה. אם כי אני חושב, שמשהו השתנה מאז שהתחלנו בספרות ואמנות. מה לעשות, יש היום שפע כזה של מוספים ושבועונים מרתקים. רבעון זה דבר אחר. זה אמנם לא צריך להיות שעמומון, אבל תפקידו בכל זאת לעסוק בעניינים־אידיאים־ערכיים, וזו רמה אחרת, ולא שווה לכל נפש. מספרים, שכשהחליטו בזמנו בקיבוץ לתת 2 ימי עבודה לסופר, קמה חיותה בוסל ואמרה, אני דורשת שני ימים לקריאה. היום זה לא כך. אין זמן לקרוא דברים כבדים. אני מתנחם בכך, שאותם חברים המתעניינים בשאלות רעיוניות, הפעילים, מה שקוראים האקטיבה, קראו את „מבפנים", היום אני לא בטוח, אם הפעילים בכלל חושבים. הם עסוקים בעיקר בטקטיקה."

— לא חסר לך משהו ב„מבפנים"?

— יש לי כמובן ביקורת. הרבה מהחומר שנשלח אלינו הוא לא די רציני. בעיקר יש בעיה עם הפובליציסטיקה האקטואלית. אני חושב שצריך לרענן, פחות להעמיס. לכן הוספנו ראיונות גדולים עם אישים, הוספנו שיחות או סימפוזיונים, כמו שקוראים לזה, השתדלנו לקצר ברשימות. חסרה לי ההתמודדות עם התמורות העמוקות שהקיבוץ נתון בהם. העומדים כיום במוקדי העשיה אינם מחשיבים מספיק את הכתיבה. יש לזה הסבר: כשאתה כותב, אתה צריך להיות שיטתי ומדוייק ואחראי לכל מילה. בעל־פה זה לא כך, ואני חושב, שאנשים לא להוטים לדייקנות ולאחריות. אדם שכותב לא יכול לקשקש, לא יכול לרמות. היום אופייניים חוסר הדיוק וחוסר העקביות."

— האיחוד עם ה„איחוד" שינה משהו ב„מבפנים"?

— מיד אחרי שקמה התק"ם, דרשתי דיון במזכירות על מגמות „מבפנים". חלק גדול מחברי האיחוד לא ידעו מה זה „מבפנים", והיו קצת חשדנים. עד היום יש איזו הסתייגות, למרות שאני שומע על עליה קלה באיחוד. בכל אופן אחרי שיצא הגיליון הראשון במסגרת התק"ם, היתה פגישה נעימה במזכירות, שתו לחיים, אבל דיון לא התקיים עד היום."

— והיה ויתקיים דיון ויוחלט, מטעמי חסכון, לסגור את „מבפנים", זה יהיה צעד חמור לדעתך?

— „אני חושב שכן. „מבפנים" הוא הבמה היחידה כיום לנושאים ערכיים, לסוציאליזם. אנחנו שומרים על הגחלת. אפילו ב„דבר" כבר לא מתעסקים בזה."

— יורשך בעריכה, ראוי, לדעתך, לתפקידו?

— „אני בחרתי בו, אז ודאי שהוא ראוי."

היורש

אדרבא ואדרבא: בחירתו של זרובבל גלעד טובה לפחות כמו שהיתה בזמנה בחירתו של ברסלבסקי. קשה להעלות על הדעת אדם מתאים יותר לעריכת הרבעון שהיה, ומעשית גם נשאר, שופרו של הקבה"מ מדני הדרי. ראשית הוא התברך בייחוס: הוא בנו של לוליק הדרי שהיה, לידיעת אנשי „האיחוד", פעמיים מזכיר הקבה"מ. הוא בעלה של מוניקה, המייסדת והעורכת הראשונה של „יחדיו", בטאון חטיבת הקבה"מ. שנית — יש לו עבר: הוא פעל בחטיבת בני הקבה"מ, הוא למד ב„אורנים" ובאוניברסיטה, הוא היה מורה, הוא היה מזכיר קיבוץ והוא מרכז ועדות חינוך. איזכור נסיונו הרב בתחום ההדרכה והחינוך רלוואנטי, לאור הגישה הדידאקטית של „מבפנים", שלפעמים היא סמויה ולפעמים במאמרי המערכת היא גלוייה ומפורשת. שלישית, הוא איש תנועה נאמן וגם הוכיח זאת בכמה מאבקים ערכיים שניהל, כמו המאבק נגד חוג „שדמות" ותפיסת המימוש־העצמי שטיפח, או המאבק על שמירת עצמאותו של הקבה"מ ונגד הקמת התק"ם. לאחרונה, כצפוי, נמנה על „חברים מהעמק", הלא הם החברים שהביאו לסיכול הריפורמה שהנהיגה חטיבת הבנים בתק"ם.

רביעית — וגם זה עדיין רלוואנטי — הוא חריף ויודע לכתוב.

כמעט 3 שנים יצק הדרי מים על ידיו של גלעד, כשנסע האחרון לארה"ב, לפני שנה, קיבל עליו הדרי את העריכה, מבלי להזניח את המחקר על הדור השני שהוא שוקד עליו, על־פי בקשת יוסקה רבינוביץ, ב„יד טבנקין".

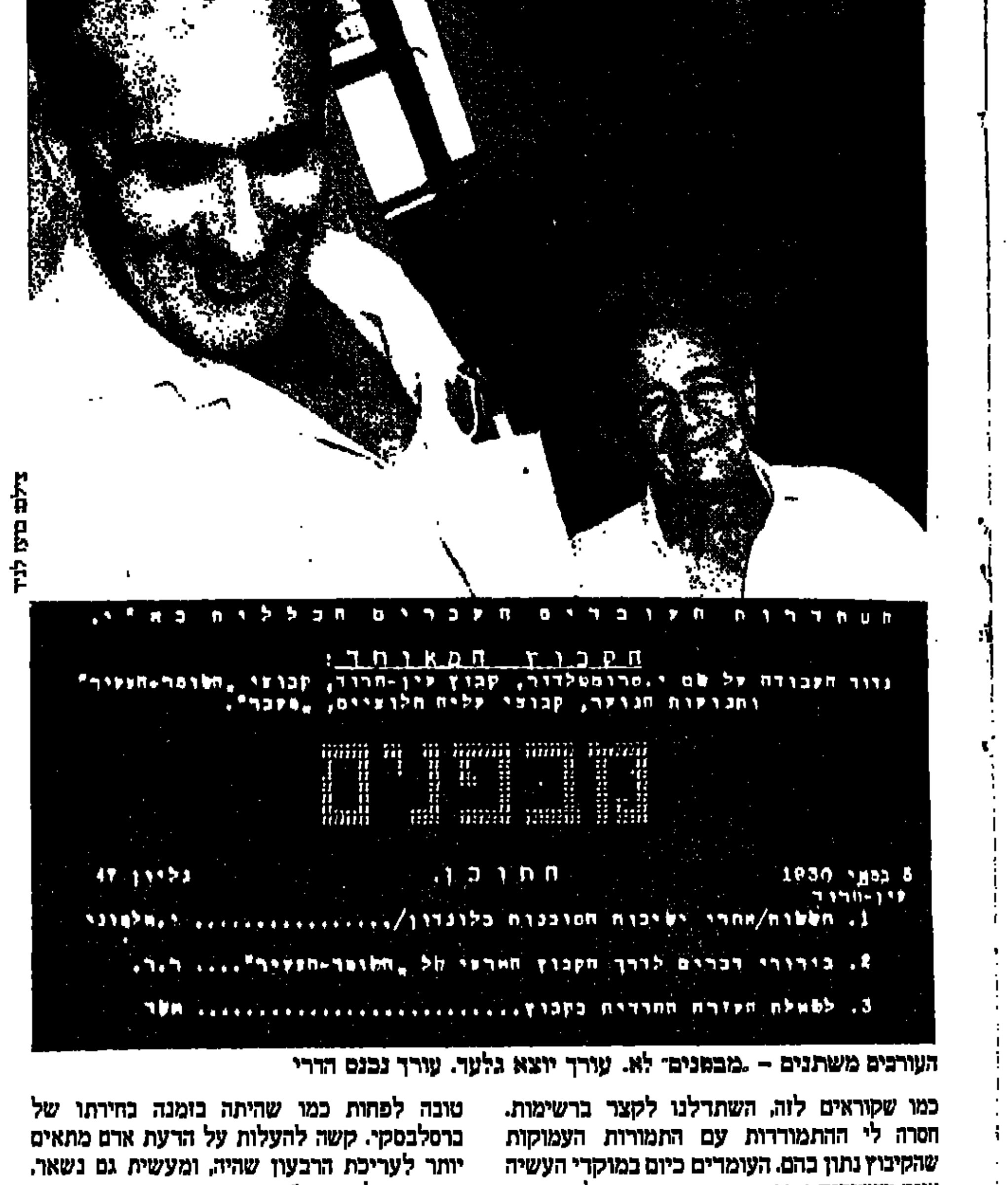

העורכים משתנים – „מבפנים" לא. עורך יוצא גלעד. עורך נכנס הדרי

צילום: בועז לניר

— כמה קוראים את „מבפנים"?

— „הרבעון מופץ על־פי הרשימות שנעשות מדי שנה בקיבוצים. השנה קיבלנו עד כה ממאה קיבוצים 3000 מינויים. 70 קיבוצים עוד לא השיבו. כלולים במספר הזה גם ספריות וחדרי עיון בקיבוצים. 500 חוברות אנחנו מחלקים לכותבים, לאנשים שקשורים אתנו, למוסדות ולמעוניינים שונים. סך הכל אנחנו מדפיסים מהדורה של 3500 עותקים והרבעון נושא את עצמו."

— בזכות הוותיקים בקיבוצים.

— „אכן, אין לי ספק, שקהל קוראינו הוא קהל מבוגר, ולא רק יחסית. הרוב הם מ־50 ומעלה, פחות בגילאים שלמטה מ־50, ורק מעטים שמתחת לגיל 40. החלוקה הזאת מאפיינת גם את הכותבים. רק בתחום האמנות והספרות יש לנו כותבים וקוראים צעירים."

— ועם נתונים כאלה אתה צופה אריכות ימים ל„מבפנים"?

— „ברגע שיווצר מצב, שיאלץ אותנו לסגור את „מבפנים", תהיה לזה משמעות חמורה מאד לגבי התנועה הקיבוצית. אם מוסכם על רבים, שהקיבוץ זקוק לבירור רעיוני מתמיד ומעמיק, „מבפנים" הוא ללא ספק, אחת הבמות החשובות לכך. ל„מבפנים" גם תפקיד מכריע בעידוד וטיפוח הביטוי של חברים בתחומי העיון והאמנות, ואולי תפקידו החשוב ביותר, אך גם הפרובלמטי ביותר למילוי, הוא צריך להגיב על שאלות אקטואליות. ולא ברמה העתונאית, אלא ברמת אקטואליות, שמשך חייה ארוך יותר, ובכתיבה פובליציסטית מעמיקה."

— „מבפנים" ראה כבר ימים טובים יותר?

— שלמה דרך, ממלוויו של „מבפנים", תאר פעם את הקיבוץ כיורה רותחת של רעיונות ודיעות. כשזה היה כך, היה ל„מבפנים" קהל קוראים גדול. היום הצטמצם חוג המעוניינים בדיון רעיוני־אידיאי, בניגוד, אגב, לדיון האקדמי, שבו דווקא חלה פריחה. היו שנים של „מבפנים" היה הרבה יותר הד, גם בחוץ וגם בפנים. ירידת משקלו מקבילה, כנראה, לירידת משקלה של התנועה הקיבוצית בארץ. עם זאת, 3000 עותקים זה לא מעט. יש רבעונים שהיו שמחים במספר כזה."

— עכשיו תוכל להתחרות ב„שדמות". מה בעצם, יש לך נגדו?

— „הבעיה אינה ולא היתה „שדמות", אלא כל תורת המימוש העצמי של האנשים שהתרכזו סביבו, ושבלטה במיוחד בקובץ „בין־צעירים". לא יכולתי לקבל ביקורת קטלנית על הקבה"מ, שהיתה כולה אמוציונאלית, מבלי נסיון להתמודד אינטלקטואלית ומבלי להציג אלטרנטיבות.

משה שנר הוא הביטוי הקיצוני לתפיסה שהתגבשה ב„בין צעירים", כלומר — הסתת מרכז הכובד הרעיוני ממחוייבות האדם לחברה, אל הפרט והאוטונומיה שלו. זה הערך העליון. אם מקבלים גישה כזאת ברצינות, כי אז אין מקום לתביעה לחיות בארץ, לשרת בצה"ל וכו'. „שדמות" יצג וביטא קבוצה בעלת השפעה רבה, מזיקה מאד, שהגיעה עד למרכז ההדרכה באפעל. שם העדיפו הבהרת ערכים על פני הנחלת ערכים, והעלו את ההתלבטות והספקנות לדרגת אידיאל."

בגנות המימוש העצמי

— אתה בז למתלבטים?

— „המושג „מימוש עצמי" מופיע לראשונה אצל בובר, אבל ב„שדמות" הוא הופיע בכותרת בצד המילים — וחיי קיבוץ. אינני טוען, שאין סתירה בחיים ובקיבוץ, בין הפרט לחברה. אבל אינני מסכים מראש, שתמיד הקובעת היא ראיית הפרט. במצב של התנגשות אמת וזכות הבכורה צריכה להיות, לדעתי, לחברה שבה חי הפרט. „שדמות" ופצ"י היו מבטאי הגישה הזאת ובן אהרון, צור ואביבה זמיר קיבלו אותה כתורת חיים ולאורה הנחו את המדריכים. היה כמובן רקע סוציולוגי טוב לגישה הזאת, כי כשיש משבר של אמונה בין צעירי הקיבוץ, אתה יכול בקלות לתת לו לגיטימציה רעיונית, במקום להתמודד איתו. נאבקתי בגישה הזאת בכל יכולתי ואינני בטוח שהצלחתי."

— גם במאבקך נגד הקמת התק"ם לא נחלת נצחון.

— „בדרך כלל נלחמתי על מה שהאמנתי, ולכן גם התגייסתי לחצי שנה לארגון מחנה המתנגדים להקמת התק"ם ודיברתי מטעמו בדיון הראשון במועצת יגור. אני טענתי, שזהו צעד שאין ממנו חזרה. חשבתי, שבעיית התנועה בדור הקרוב היא איך, במצב הנתון, משחיזים כלים רעיוניים ואידיאים. לא נראה לי, שהאיחוד עם „האיחוד" יקדם את הפתרון. הוא פחות מגובש, יותר פלוראליסטי, נכון פחות למאבקים קיצוניים."

— ובדיעבד?

— „אני לא מכיר מישהו שיטען בכנות, שהאיחוד מימש את התקוות שתלו בו, מצד שני אני מבין כיום, שהאיחוד הזה היה ביטוי להתפתחות שחלה בקבה"מ. והוא כבר לא היה מה שחשבתי, שהוא כשקמה התק"ם."

— מה לא תתיר לפרסום ב„מבפנים"?

— „מה שיחרוג ממסגרת התפיסות המקובלות בתק"ם. שיר הלל לאש"פ לא אפרסם. לעומת זאת אשר מניב, יונה צחורה, כותב אצלנו ובחוברת הבאה יחודש המדור „בעולם הסוציאליסטי" בעריכתו. בתחום הספרות והאמנות אני השופט, כמובן. תוך התייעצות עם אנשי ספרות מהוצאה. הרי אין קריטריונים מוחלטים לטעם ספרותי ואתה חייב להתבסס על טעמך האישי. ברור שיש סופרים ומשוררים במעמד כזה, שאינם צריכים לעמוד לבקורת. אם אורבוך, אלדן, גורי, זרובבל, ישלחו מיצירתם, לא נסרב."

— הטענה, ש„מבפנים" הוא רבעון משעמם, הגיעה אליך?

— „אין לנו שום כוונה להתחרות עם העתונות היומית והטלוויזיה, המטפלות בכל בשטחיות איומה ומרתקת. איננו מנשקים ואיננו נושכים, אלא מעוניינים להבהיר וללבן דברים. כשראיינתי, לדוגמא, את כצה'לה, לא היה זה כדי להאשים ולבקר, אלא לספק רקע ונתונים על מה שמתרחש. להציג בצורה מעמיקה ומפורטת את שאלות היסוד. אינני מכחיש, שאני מייחס ל„מבפנים" תפקיד מכוון ומחנך. השאלה היא, אם התנועה הקיבוצית צריכה לפעול כמרכז לאיסוף מידע, ולאחר שיקלול הממוצעים לכוון את דרכה ע"פ התוצאה שנתקבלה, או שיש להנהגה תפיסת עולם ומטרות, אליה היא שואפת להוביל את הציבור. האם תפקידה רק לבצע קונסנזוס, או דווקא לנסות ולהגשים מטרות וערכים? יש לי גישות ותפיסות, וחשוב לי לתת להן ביטוי."

— אלה גישות ותפיסות ברוח הקבה"מ ההיסטורי?

— „מי אני שאחליט. הייתי שלם עם התפיסה של הקבה"מ, כפי שהתפתחה בשנות יסוד, ועד לוויכוח על הקמת התק"ם. במהלך הוויכוח הזה, הסבירו כל חסידי האיחוד, שהקבה"מ לא ייאבד כלום בגללו. אני פועל ברוח זאת."

●

עכשיו יותר מתמיד: השיבו לנו את „ניב הקבוצה".

ארנון לפיד ■

בדגמים חדישים־חדישים! צלילי איכות
מבחר מערכות
HITACHI, JVC, LUXMAN, KENWOOD, ROTEL, YAMAHA, TOSHIBA, ONKYO, MARANTZ...
מבחר רמקולים
ITT, SEAS, WHARFEDELE, JAMO, BOSE, WESTRA, WHD...

* מעבדת שירות – תיקונים במקום
סטריאו שירי איתך לאורך שנים!
רח' הרצל 55, חיפה טל. 671273-4
החנות המקצועית הוותיקה

קנה היום, שלם...
עד 13 תשלומים!!!
לחברי קיבוצים בתנאים מועדפים
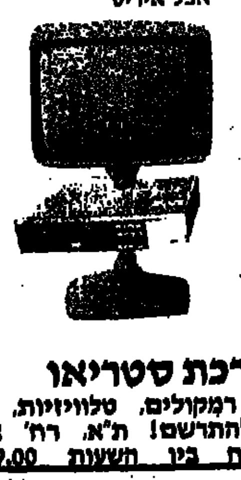
מערכות סטריאו מהמעולות בעולם במחיר הזול בארץ אצל איריס

רדיו טייפים ניידים במבחר גדול באיכות מעולה ובעיצוב מרהיב אצל איריס
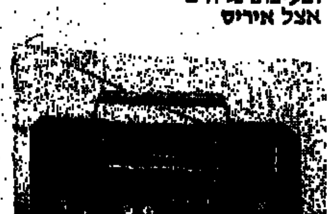
וידיאו וטלוויזיות מהטובים בעולם במחיר הזול בארץ אצל איריס
איריס מערכת סטריאו
רדיו טייפים ניידים, רמקולים, טלוויזיות, וידיאו וכו' במחירים הזולים בארץ! בואו לבקר, ולהתרשם! ת"א, רח' אבן־גבירול 135 (מול השק"ם) טל' 03-5460879 פתוח בין השעות 9.00-19.00 גם ביום ג' אחה"צ

גדול יצרני המדחסים בארץ
יצואן מצטיין
אהליאב

● ייצור ואספקת מדחסי אוויר
● מסנני אוויר דחוס
● מתקנים לניקוי חול למפעלי תעשיה וחקלאות
● מדחסים משופצים
● מצננים, מסננים, מייבשים לאוויר דחוס
אהליאב בע"מ
הרצליה, אזור התעשיה שנקר; טל' 052-556222, ת.ד. 5010, הרצליה
רמת־גן, רח' ז'בוטינסקי 20, טל' 03-721997
מישור אדומים, טל' 02-252565

אמנון סאונד אלקטרוניקס בע"מ
רח' בוגרשוב 42 ת"א ● טלפון 03-295620
מבצע מכירות לדגמי ROTEL'86
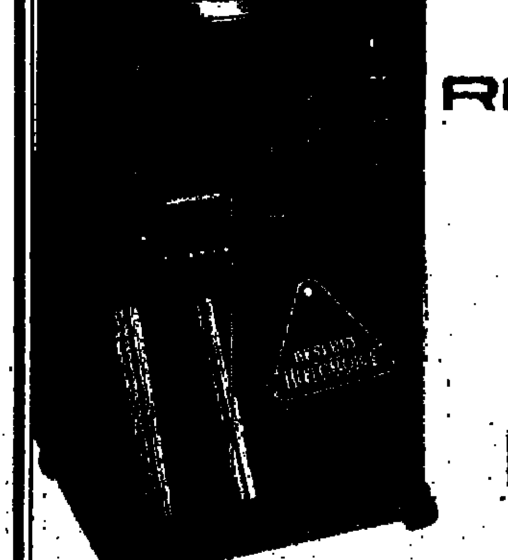
★ המערכת שזכתה בתואר "BEST BUY" באנגליה
★ תצוגה של מיטב מערכות הסטריאו והרמקולים: ROTEL, JVC, LUXMAN, AKAI, WHARFEDALE, BOSE, ONKYO, MOREL
★ מכירה בהמחאות
★ ייעוץ והדרכה
★ מעבדת שרות צמודה

אורטופדיקה – שטינר בע"מ
רח' אבן גבירול 46, תל־אביב

BIRKENSTOCK

הגיעו לחורף נעלי הבריאות האוריגינליות של בירקנשטוק

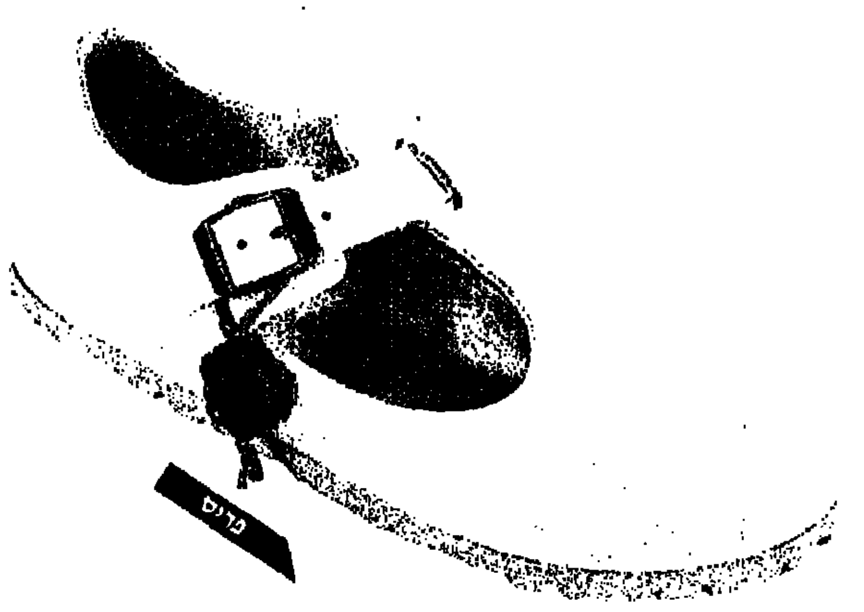

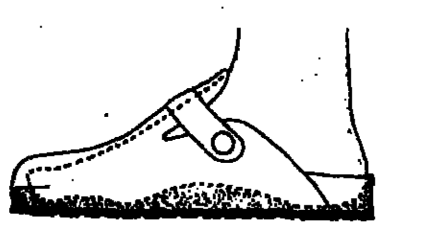
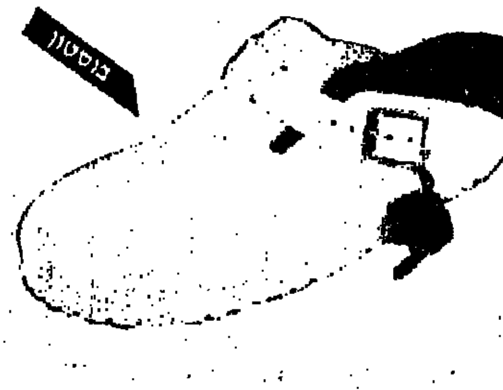

מיתרונות נעל ה„בירקנשטוק"
- אחיזה גמישה לאצבעות הרגל – עמדת „זינוק"
- התאמת המדרס לצורה הטבעית של קשת הרגל
- עקב מְגֻמָּשׁ ומייצב
- שוליים קדמיים להגנת כף הרגל
- בטנת זמש נוחה ומפוארת
- סולייה רכה תומכת, בולמת ומייצבת
- ניתן להשיג באימום צר או רחב

ניתן להשיג:
מדרסים אורתופדיים לפי מידה, ומוכנים לפי שיטת בירקנשטוק לכל הנעליים הסגורות

כל הקונה 2 זוגות נעליים מקבל נעלי־בית חינם תוצרת הודו, מערב־גרמניה

ניתן להשיג:
אורטופדיקה – שטינר בע"מ
תל־אביב: רח' אבן גבירול 46, טל' 268625, 03־263580
„שול"
ירושלים: רח' יפו 50, בנין העמודים, טל' 02־225016

ללכת עם BIRKENSTOCK
חוויה שלא תוותר עליה

ילדי סטאלין - הסרט

„אני לא משחזר כאן את התקופה. הסרט הזה מצייר את הקיבוץ כשם שציור של שאגל דומה לעיירה יהודית והזכרונות של פליני זה רומא". נדב לויטן מחזיר אותנו בסרטו לשנות ה־50'

השאלה: „האם אתה אוהב סט...? „הייתה אצלנו, בגן הילדים בקיבוץ, קושיה שאיך שלא השבת לה — יצאת רע. אם הייתה עונה בכן, או אתה אוהב את סְטֶלְתִי, כינוי חסר פירוש, שהמצאנו לאחת מהבנות הרתיות בגן. ואם אמרת: לא, או אתה לא אוהב את סטאלין וזה חמור בהרבה מלאהוב בנות. המבוגרים האמינו ואנחנו אהבנו את האח הגדול יוסף.

לאהוב את סטאלין ולשנוא את הבנות — הזכרונות שלי פוגשים את אלו של נדב לויטן, שגינו ילדי סטאלין מאותו הכפר. ולהיות ילדי סטאלין בראשית שנות החמישים זה היה לא רק אידיאולוגיה — זו היתה תרבות חיים, שולחן ערוך.

נדב לויטן, המפיק (ביחד עם דורון עירן) התסריטאי והבימאי של „ילדי סטאלין", המצולם בימים אלה בקיבוץ ניר־אליהו, עדיין חושש, שהוא מהלך בשדה מוקשים ולו רק בגלל הנושא המביך עדיין, לדעתו, ותיקים רבים.

„אני עושה סרט, שלרבים יהיה קשה לעיכול. כי יש בסרט „הוא מבטיח," השלכות לנושאים אקטואליים ומסר האומר, שאין לך דבר יותר חסר ערך מאידיאולוגיה, כל אידיאולוגיה והיא תמיד תכזיב אותך, צריך רק קצת זמן".

מכל מקום הוא לא התעקש יותר מדי כדי לנסות לשכנע גורמים שונים בתנועה הקיבוצית לקחת חלק בהפקה.

„ניהלתי משא ומתן די ארוך עם „בימת הקיבוץ", במטרה לעשות איתם פרוייקט משותף, אך הסתבר לי, שהתנועה הקיבוצית. שלא בחלה להשקיע בבורסה, מפחדת להסתבך ב־100 אלף דולאר עם נדב לויטן".

אבל לא רק כסף. לנדב נראה, שגם הרוח עדיין לא בשלה לראות את התקופה ההיא בראי הסאטירה האמורה, לדבריו, לשרור בסרט הזה: „התרשמתי, שאם העניין יצטרך לעבור את ההנהלות השונות — שהן כידוע לא רק אמנותיות — הן ייתקשו לעכל את זה." נדב לויטן היה שרוי בהריון מאד ארוך, מעל שנתיים, עם התסריט הזה. מצא.לבסוף מפיק, שבתקציב הכי צנוע שבו הופק אי פעם סרט באורך מלא, במדינת ישראל, כ־80 אלף דולאר, לקח על עצמו את הפרוייקט.

את ההפקה עושה נדב עם „סט", המורכב מסטודנטים לתיאטרון ולקולנוע, אנשים עם מעט ניסיון — „לפעמים זה הרבה עצבים" — אבל עם הרבה נעורים ושותפות. ועל בימת הצילומים, בלול הישן של ניר־אליהו, שהפך להיות סנדלריה של שנות החמישים שורר מה שנדב מכנה, אווירה של „טריפ".

מקצין אותן ומסגנן

התסריט עצמו מורכב משבעה סיפורים שונים, השזורים זה בזה. נדב: הסרט „ילדי סטאלין", עוסק באנשים, שהאוריינטציה שלהם היא מאוד סובייטית, מאוד סטלניסטית, כשהעיבוד הוא מאוד אימפרסיוניסטי. אני לא משחזר כאן את התקופה, לא מעניינת אותי ההיסטוריה, זה לא סרט היסטורי. הסרט הזה מצייר קיבוץ, כשם שציור של שאגל דומה לעיירה היהודית, כשם שהזכרונות של פליני זה רומא... ככה נראית רומא? אבל בסופו של דבר, רומא של פליני נותנת הרבה יותר את רומא מאשר סרט דקומנטרי על רומא."

„אין בסרט גיבור אחד, יש כמה גיבורים, שאת הסיפור שלהם" אומר נדב, „הייתי מכנה: מאמונה לאכזבה. זה הציר. זה המוטו".

הדמויות המרכזיות הם 3 סנדלרים, העובדים יחד בסנדלריית הקיבוץ: מושקה (שמוליק שילה, צאלים), ליבלה (הוגו ירדן, דרור חיים) ואברמל (יוסי קאנץ רוזחמה). הדומיננטי ביניהם הוא מושקה, ארס פאטטי ומאמין, המתמוטט לאחר הוועידה ה־20 ושרוי מאז באפטיה אידיאולוגית (ונפשית) עד שבא הספוטניק הסובייטי, הזורח לפתע בחשיכה מעל המגדל בקיבוץ ומצית בו מחדש את הזיק (עם לחלוחית בעיניים).

נדב: „בוודאי שזה לא היה בשום קיבוץ לא עמדו על מיגדל וצפו במשקפת בספוטניק הסובייטי ושרו „עוד ארוכה הדרך, כולנו בה נצעד, לה.לה לה... אבל אני לא עושה את מה שהיה. אני עושה את מה שיכול היה להיות ואני משוכנע, שההורים שלי וגם שלך עוד יש בהם משהו מהזיק הזה ואיזושהי גאווה ניסתרת על האדם הסובייטי החדש, ששלח חללית עם אסטרונאוט לפני האמריקנים.

ואותי לא מעניינים הפרטים ההיסטוריים, אלא הלך הרוח, ואני נותן לדמויות את העיצוב שלי, מאוד מקצין אותן מסגנן אותן, בהחלט אין לצפות ממנו לסרט ראליסטי."

דמויות נוספות בסרט הם צייר אבסטרקט בשם קובה (טוטו רונה, כפר מסריק) המביך את הממסד האמנותי בקיבוץ, האמון על „הריאליזם הסוציאליסטי", והדילמה היא: היכן להדביק את המתלה לתמונה; „כי מכל צד", אומרים החברים, „זה נראה אותו הדבר".

ויש סיפורו של אלקה (דורון רונן, יקום), השליח הנצחי, המאמין הנצחי, היוצא לשליחות תנועתית באחת ממדינות „עולם המהפכה" ונשאר לשבת שם עוד כמה שנים טובות מעבר לתכנית המקורית באשמת „ריגול למען האימפריאליזם הבינלאומי" — רמז עבה להתרחשות היסטורית שהסעירה את התנועה. ולגירסתו של הבימאי: כל זה אינו מפריע לו, לאלקה, להשאר מאמין גדול מחבריו, שבינתיים עבור התפכחות אידיאולוגית, המסומלת בגזיזת שפמיהם הסטליניסטיים.

בסיפור נוסף, מדובר בחברה (רחל וולף, מגל), הזקוקה לניתוח לב פתוח שניתן, לדעת הרופאים, לעשותו אך ורק בארה"ב. רחמנא ליצלן. הרעיון הזה הנראה מוקצה מבחינה פוליטית — „מי מאמין לעתונים המערביים האלה — זה בטח איזו רקלמה קפיטליסטיתו" — מעורר עליה חימת הציבור. ויש גם סיפור של שילומים מגרמניה ועל איזה אווזה אהובה בשם ליבושקה, המוגשת לבעליה, אינדיוידואליסט מרי. לדעת כמה מהחברים, על מחבת רוחשת בארוחת הצהרים

מבחינה כרונולוגית הסרט בנוי על שני מישורי זמן: לפני יציאתו של אלקה לשליחותו, בשנות ה־50' ולאחר חזרתו ממנה (ומהכלא) בתחילת שנות ה־60'.

נדב: „ילדי סטאלין", מבוסס על חומרים, שהם זכרונות מעובדים של בן קיבוץ, שעברו את המסננת של הזמן והדימיון. אלו זכרונות מאוד סלקטיבים, ואני חושב בכלל, שהזכרונות בוחרים כארם יותר מאשר הזוכר בוחר בהם.

אני בן קיבוץ כפר מסריק, קיבוץ שהיה מאוד אידאולוגי ומאמין. הייתי אז, בתחילת שנות ה־50', ילד כבן 10, ויש לי מהשנים הללו תחושות וזכרונות מאוד חריפים. הדברים שעברו על

יעקב: לא יודע, סתם... בסך הכל אמרתי, שטוב שהצורר התפגר.
אברמל'ה עוד לא קולט ומנסה לנחש.
אברמל'ה: הצורר... מי, היטלר?
יעקב: לא. זה! (מצביע על תמונת סטאלין שעל הקיר ממול).
הסנדלרים מסובבים ראשם אל תמונת סטאלין כנשוכי־נחש: מושקו קם באיום.
מושקו: ככה דברת על סטאלין?!... וזה אחרי שנה שלמה שאתה אצלנו?... אחרי שמשקיעים בך את החינוך הכי טוב בעולם?!
יעקב: אבל אבא שלי אמר לי, שסטאלין רצח אלפים אלפים של יהודים.
מושקו: תשתוק! תתבייש לך!
לייבל: (קם, מצטרף למתקפה). אבא שלך!... איזה עוד פרופגנדה קונטרה־רוולוציונית שמעת מהקפיטליסט הזה?!

שלושת הסנדלרים: (מימין) אבריחמל' (יוסי קאנץ), לייבלה (הוגו ירדן) ומושקה (שמוליק שילה).

הקיבוץ ועלי בשנים ההן מאוד גירו אותי כבוגר, מאוד העסיקו אותי במשך שנים. כמה וכמה סיפורים קצרים, שפירסמתי בעבר, קשורים גם הם לתקופה ההיא. בכלל, קיבוץ, החברה שבה גדלתי והתבגרתי וחייתי עד גיל 20, הוא החומר הכי חזק, הכי שולט בי."

דגלים אדומים מהפישפשוק

16 מתוך 17 השחקנים בליהוק של „ילדי סטאלין", הם קיבוצניקים. נדב מסביר את בחירתו: „בחרתי להעסיק קיבוצניקים לאו דוקא מטעמי תקציב, אלא מפני שלקיבוצניקים (הילוך, קול, דיקציה, אפילו 'שיזוף') הופעה כללית מאוד אופיינית. ויש דברים שהם בדמם. למשל בסצינה על המגדל, כששלושת הסנדלרים ואלקה מחפשים במשקפת את הספוטניק הסובייטי תוך כדי שירה ספונטנית. כולנו כמצער, הם הניחו באופן ספונטני יד על כתף משנהו. אצל חבורה מ„הבימה" לא הייתי מקבל את זהו קיבוצניקים לא באים, מצטלמים והולכים הביתה, הם חברים.

סמדר שרת (סמרוש) הנכדה של יהודה שרת, סטודנטית לתיאטרון וקולנוע, היא האחראית על האביזרים „פרופס": „היינו צריכים המון ג'אנק, מזוודות ישנות, כל מיני קומקומים, פתיליות, פרימוסים. (הקמנו סנדלריה שלימה בלול הישן של ניר־אליהו), ובעיקר חיפשנו תמונות של סטאלין, הרבה דגלים אדומים, ספרים מן הסוג של „הקורס הקצר", כל „כתבי לנין" „הקפיטל" וכו'. עם דגלים ארומים", מספרת סמדר. „לא היתה בעיה נשאר להם המון מהפשפשוק שנסגר. הורדנו את סמל הפישפשוק וציירנו במקומו פטיש ומגל... ספרים, נדב עצמו מצא כמה פה ושם. עוד מתגלגלים בקיבוצים... למרות שהחברים בקיבוצים חסלו את כל מה שיהה להם. הבעיה הכי גדולה היתה עם תמונות של סטאלין. באחת הסצינות עושים הקיבוצניקים אוטודה־פה מכל הסמלים הסטליניסטים ושורפים תמונות של סטאלין, דגלים וספרים. אז בשום מקום אי אפשר היה למצוא תמונה של סטאלין) הכל השמידו. היינו צריכים להזמין במיוחד אצל ציירים, או לצלם מתוך ספרים."

יהיה סרט מסחרי

לדורון ערן, המפיק, שעשה תשעה סרטים בשנתיים האחרונות („שחר", „עדות" — לפי אלי ויזל, „אדמה חמה", „חסמבה", „הסנימיה" ועוד) יש תקציב של כ־100 אלף דולר „לילדי סטאלין".

דורון: התסריט, שנדב הביא לי, שכנע אותי. אני רואה בו קומבינציה של סרט מאוד מסחרי, בעיקר לרשתות כבלים ולטלוויזיה בחו"ל דווקא, עם סרט איכותי. ואני מוכן לומר, שאני מצפה בחו"ל לשלאגר. יש שני עניינים „אישיים" מרכזיים בעולם המערבי, כשמדובר בישראל: קיבוץ ותפוזים... אז תפוזים אין לי, אבל קיבוץ יש לי. בעולם המערבי מאוד מתעניינים, חפצים לדעת, איך החברה הזאת חיה, מתפקדת. וגם את ההסטוריה שלה. כל המרקחת הזאת תעבוד טוב בעולם המערבי עם אלמנטים של ברית־מ. והאובססיה הסטאליניסטית של הקיבוץ בשנות ה־50".

נכון, בארץ אני לא מצפה לחצי מליון צופים. אבל אני מאמין, שיהיו לי 100 אלף ויותר. בסך הכל, זו הפקה קטנה, שאני מאמין שהיינו צריכים לעשות אותה.

אז תהיה גם סצינת אוטו־דה־פה. קיבוצניקים שורפים דגלים וספרים.

„הרגע המרגש ביותר בהסרטה," אומרת סמדר, „היה בסצינה המרכזית, הקלימקס, שהוא הבשורה על מות סטאלין. כשעמדנו כל אנשי „הסט" וכל הסטטיסטים, ושרנו את האינטרנציונל. בשבילי זה היה רגע מרגש, שהזכיר לי את סבא שלי. עם שלם שר, אווירה חד־פעמית, שלא תחזור יותר."

בגדים מהתקופה נמצאו דווקא במחסן (עזרה סוציאלית לקשישים) שהעמיד אייבי נתן לרשות המפיקים. אורנה, המלבישה, מבשרת, שבנושא הביגוד יהיו הרבה חריגות קפיטליסטיות בכדי להתאים את הסרט לקהל, שאינו דווקא קיבוצי, „שיש לו דימוי מסויים, איך הולכים קיבוצניקים."

קיבוץ ניר־אליהו, שלקח על עצמו את האירוח (תמורת תשלום כמובן), היה בתחילה קצת חשדני, כבר היתה להם הרפתקה עם הפשפשוק. אך באסיפת החברים הוחלט, לבסוף, בחיוב. המפיקים מציינים, שאין גבול כמעט לעזרה שהם מוכנים לתת. קיבוץ ניר אליהו נבחר, לדברי המפיקים, מתוך שנמצא המתאים ביותר, מבחינת מראהו, לשחזר את הקיבוץ של שנות החמישים, ואין זה אומר כלום, כמובן, על ניר אליהו של היום.

גדי דנציג הצלם, בן קיבוץ שריד, שאבא שלו סיומקה תרגם את סטאלין מרוסית: „אני מאמין, שבתחילה נדב לא חשב לעשות סטירה. לאט לאט הבנו, שזה היה פשוט מצחיקו כשדברנו בינינו על התסריט לא הפסקנו לצחוק. בשבילנו היום, להזכר בהורינו, בעצמנו, בתקופה, זו תחושה, שזה לא יתכן, לא יאומן, שזה היה על אמת!

יוסי קאנץ, רוחמה, לא חושש מהתגובות ומאמין „בחוזקה" של התנועה: „בגרות של תנועה היא היכולת לראות בחיוך את עברה. ומי שלא מסוגל לזה ממשיך להיות שם בתקופה ההיא, אפילו אם הוא לא מאמין יותר ברוסיה ובסטאלין. סטאליניזם זה לא להעריץ את סטאלין. סטאליניזם זה שיטת התייחסות לאדם, לחברה, תרבות חיים. מכל מקום, אני לא הייתי זקוק לתחקיר על התקופה ההיא, אני עוד זוכר אותה מצויין."

עמירם כהן

kadoury כדורי

רח' פלורנטין 38
פנת הרצל
טל. 824687
תל־אביב

הרהוט שאתם מחפשים – נמצא אצלנו
מערכות ישיבה מעץ בוק (אפשרות פתיחה לספה כפולה)
מערכות קיר מעץ אלון מותאמים לצרכיך
מחירים סבירים לתקציבך
אחריות בכתב על כל מוצר

שולחן פינתי חינם על קניה מעל 500 ש"ח

ארנון לפיד

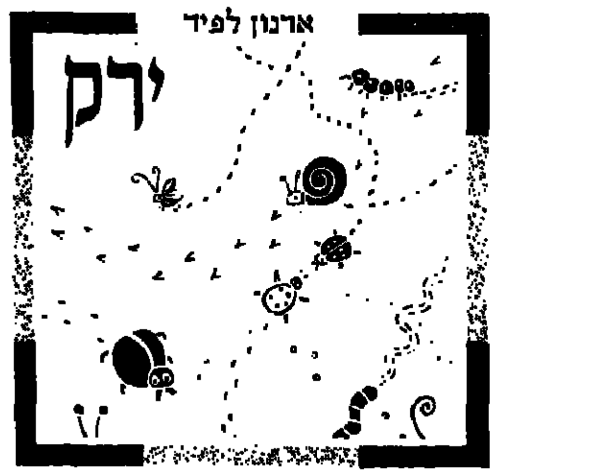

אי־פרופו — „מילואות"

ת שע שנים ישב אברהם בן־דוד „ארוך", (כפר מסריק) במועצת המנהלים של „כור" כנציג מפ"ם והקבה"א, וכל אותן שנים הלך ליבו ונחמץ נוכח הנתק שבין הקונצרן ההסתדרותי לתעשייה הקיבוצית. מעט הקשרים הקיימים בין השניים, למר בן־דוד, מצטמצמים להופעה ולעמידה משותפת מול הממשלה ולתחום השיווק (30־25 אחוזים מתוצרת התעשייה הקיבוצית משווקים דרך „כור־סחר") רק זה. יותר מפעם אחת במהלך 9 שנותיו ב„כור" החליף בן־דוד מילים בנושא עם מנכ"ל הקונצרן, גביש, ומה ששמע מפיו בתגובה היה, צר לי, ניסינו, הצענו, לא נענינו. משהו מעין זה. „ההפסד כולו שלנו" קובע בן־דוד, „כלומר של המפעלים האזוריים, משום ש„כור' הוא הפתרון היחידי שאני רואה לבעיותיהם.

— יש בעיות במפעלים האזוריים?
— אתה ודאי צוחק. כבר יותר מעשר שנים שהתנועה הקיבוצית מתמודדת עם שלל הבעיות, המלוות את המפעלים האזוריים, ובהצלחה מוגבלת ביותר. אנחנו כבר יודעים היטב, איזה נזק גורמת לנו העבודה השכירה. מבחינת היחסים בין שכירים לקיבוצניקים ומבחינת ההשפעה של המפעלים האזוריים כלפי חוץ, על עירות הפיתוח, וכלפי פנים, על הקיבוצים עצמם. אנחנו גם מכירים את מצוקת המחסור בכוח אדם של המפעלים. יש כאן פעקעל של בעיות, שלא נמצא להן פתרון, לא בתנועות, בנפרד, ולא במסגרת הברית. היום החריפו הבעיות עד כדי כך, שהקבה"א הגיע סו"ס למסקנה, שיש לפעול, ואפילו קיבל החלטה להכנס למו"מ עם „כור" על העברת המפעלים לידיו, או כניסה לשותפות איתו.

„כור" מתיחס לאפשרות הזאת ברצינות וגם הקים צוות לקידום הנושא. מן הצד הקיבוצי לעומת זאת לא הגיעה כל תגובה, וכמה מפעלים כבר הודיעו על סירבום מראש לצעדים.

— איזה אינטרס יש ל„כור" במפעלים האזוריים?

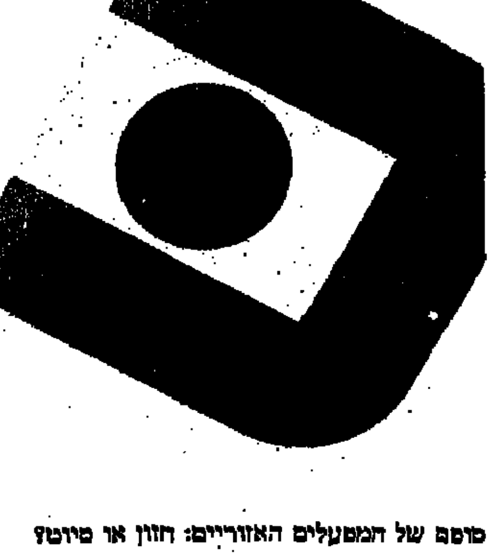

סמל של המפעלים האזוריים: חזון או מיטוט?

— „כור" עיבד תוכניות פעולה והתרחבות ארוכות טווח, בהן נועד לחטיבת המזון מקום נכבד ביותר. באופן הגיוני, המפעלים האזוריים עונים על התכנון של „כור", משום שהם עוסקים בעיבוד מזון, ו„כור" רואה בהם פוטנציאל להשתלבות בתוכו.

— העברה לבעלות „כור" — זה מה שחלמו עליו מייסדי המפעלים האזוריים?
— הבה נזכור, שהמפעלים האזוריים, ובגילגוליהם הראשונים ארגוני הקניות ומפעלי עיבוד התוצרת החקלאית, הוקמו לפני 25 שנה, כתשובה לתחושת הקיפוח של התנועה הקיבוצית ב„המשביר" ו„בתנובה". בינתיים קרה משהו. התחוללה ההסתאבות, והיום הבירוקרטיה ועיוותי הדמוקרטיה במפעלים האזוריים אינם שונים מבכל מפעל אחר. אגב, גם בתחום זה עשוי „כור" לשנות לטובה את המצב, משום שמפעליו מתקדמים בכל הקשור ליחסי עובד מעביד וזכויות הפועל.

אני מאמין, שכניסת „כור" למפעלים האזוריים תביא רק ברכה, וכוונתי לא לאותם מפעלים, שנשארו נאמנים ליעודם המקורי ומשרתים את החקלאות של קיבוצי הסביבה, אלא לאותם מפעלים שאינם קשורים בחקלאות שלנו. למה אנחנו זקוקים להם, עם כל הבעיות?

— מדוע לא קופצים המפעלים האזוריים על ההצעה?
— כמו בכל קונצרן גדול, גם בהן התגבשו הנהלות ומנגנונים רבי עוצמה, ובהם אנשים אם קונספציות גדולות, שהבעיות הקיבוציות נסתרות מהם. מי יושב בהנהלות המפעלים? גזברים ורכזי משק. הם מוחזקים בידי הנהלות המפעלים האיזוריים ומשועבדים להן, בזכות תמיכות והלוואות שהם מקבלים והם לפעמים בחזקת חבל הצלה ממש. בני הדור הצעיר והבינוני בקיבוצינו אינם תופסים לאן כל זה מוביל. אני מכיר חברים טובים ונחמדים בקיבוצינו, שמאמינים באמונה שלימה בהנהלות המפעלים האזוריים. חלקם לא יודעים מה נעשה שם. חלקם לא חושבים, שאפשר אחרת. המנהלים עצמם מעדיפים להתעלם מן המשמעות של המשך המצב הקיים וחוששים להבלע ב„כור".

— ולתנועות אין מה לומר בנושא?
— אני מניח שיש. אבל הן לא מוכנות לפעול מעל ראשי הקיבוצים, ואומרות: מוטב לפעול עם המפעלים, דרך הקיבוצים.

— ופירוש הדבר?
— הפירוש המעשי, שהענין תקוע. כלום לא קורה, ואינני רואה כל סיכוי שמשהו ישתנה, אלא אם המציאות תעשה את שלה ותאלץ את הנוגעים בדבר ללכת, בסופו של דבר, לקשרים כאלה ואחרים עם „כור".

לנדסמן שומע קולות

ם בוועידתה (ביוני) השנה, בחרה „תנובה" ביצחק לנדסמן (אילת־השחר) כמנכ"לה. ב־16 השנים האחרונות היתה בחירתו לענין שבשיגרה. אך השנה, לפני שב־וע, גם פורסמו בעיתונות שתי ידיעות מסקרנות וסותרות בענינו. האחת, ב„ידיעות אחרונות", גילתה כי בשל הלוואה, 4 מיליון דולר, שאישר לאירגון מושבי־הצפון, „גוברים בתק"ם הקולות להדחתו". השניה, ב„מעריב", הכריזה, כי „לתק"ם אמון מלא כלנדסמן", דווקא.

ניחוח של אינטריגה אפלה עומד באוויר.

תביעה לפטר את מנכ"ל „תנובה"

בתק"ם גוברים הקולות להדחת יצחק לנדסמן ◻ אישר הלוואה 4 מ' דולר לארגון מושבי הצפון השקוע בחובות

„לתק"ם יש אמון מלא במנכ"ל תנובה"

— מנכ"ל נצחי, לנדסמן, לאיזו משתי הידיעות להאמין?
— לזו שב„מעריב". מההכחשות של מזכירות התק"ם לידיעה ב„ידיעות", ברור לי, שלא הוא המקור. כשכותבים „קולות בתק"ם" זה יכול להיות הרבה דברים: מרכז תק"ם, משקי תק"ם, מועצת תק"ם... הכתבת של ‚ידיעות' נכשלה, כנראה, כאי־הבנה.

— ושל מי מכל אלה, לדעתך, הקול ששמע ‚ידיעות אחרונות'?
— לדעתי, הוא מחוגי אירגון הקניות. אני עדיין בודק, אבל אין לי הרבה כבוד למי שמוסר דברים באופן אנונימי.
— מדוע יהיה מישהו מעוניין בהרחתך?
— יש לי אינטרפרטציות משלי. כנראה, נגזר על מי שנמצא בעמדות ניהוליות בכירות, לשמוע כל מיני הערות ולהתמודד עם כל מיני תרגילים מצד אנשים קטנים וצרי עין.

— אולי יש משהו פגום בהלוואה שאישרת למושבי הצפון?
— אין כאן כל חריג. גם בעבר הלווינו סכומים דומים לארגונים במצוקה, גם קיבוציים מה גם, שלא מדובר כאן בדיוק בהלוואה, אלא בערבות בטוחה לחלוטין, שבמקרה הצורך ניתן לקזזה ממחיר התוצרת שישלחו המושבים ל„תנובה".
— הותק שלך כמנכ"ל מעיד רק על הצלחתך בתפקיד או גם על החשש מפני מנכ"ל מושבניק שיבוא אחריך?
— נכון, שבהסכם הבין־תנועתי נקבע, שכשאסיים את תפקידי יתמנה למנכ"ל איש תנועת המושבים. מצד שני, אין לסמוך רק על ההחלטה הזאת והתפקיד לא בהכרח מובטח לחבר התק"ם. אם אתה שואל אותי, אם התק"ם מרוצה מעבודתי, אני מאמין שמאד.

— אתה חסין מפני רוטאציה?
— לא. אני אפילו בעד רוטאציה, אבל יש סיטואציות או תפקידים, שאינני רואה ברוטאציה ייהרג ובל יעבור לגביהם. יש תפקידים, בבנק הפועלים, בסוכנות, שמשיקולים שונים, לא צריך, לדעתי, לאיים עליהם בעקרון הרוטאציה. אם בחירתי מקובלת על דעת כולם, אינני רואה מדוע לא להמשיך בתפקידי ככל שידרש.

— אינך דרוש בקיבוץ?
— אני מניח, שאני דרוש, אבל עובדה, שבחירתי אושרה פה אחד באסיפה ומקובלת על החברים, להוציא, שוב, כמה פחדנים שהביעו דיעה אחרת במכתבים אנונימיים. אני רואה עצמי חבר קיבוץ נאמן. עובדה, שנבחרתי למזכירות הקבוץ וכל יום שישי מוקדש אצלי לישיבות בקיבוץ.

עכשיו, אגב, ביקשתי שיחליפו אותי, כי זה גוזל ממני יום מלא...

„זונות" יהל

כ רוניקה עיתונאית: „שמחת הקפות שמחת־תורה של הקהילה הרפורמית „קול־נשמה" בבקעה שבירושלים, הושבתה, כאשר רב השכונה, הרב אליעזר אברג'יל ועמו כמה עשרות מתומכיו, פלשו לבית הכנסת של הריפורמים וניסו לתפוס את ספרי התורה, ולהסתלק עימם תוך השמעת דברי גנאי חריפים נגד המתפללים: כאן בית זונות. אנחנו נסגור אותו, קרא הרב אברג'יל.

ביהל, קיבוץ של התנועה המתקדמת בערבה, חיים היום כ־90 זונות (חברים ומועמדים), 60% מהם עולים מארצות הברית. לזונות ביהל 40 ילדים, [illegible] מהזונות ביהל הם בוגרי התנועה ליהדות מתקדמת בחו"ל או בארץ.

— נגסי, אימרמן, מזכירת הקיבוץ, איך באה לביטוי היהדות המתקדמת בחיי היום יום של יהל?
— אנחנו לא עובדים בשבתות, אפילו לא בעונת הבערות, אלא רק בענפים ושירותים שאי אפשר להזניח. אנחנו שומרים על כשרות בחדר האוכל ובמטבח, אך לא מתעניינים במה שקורה בבתי החברים. אין נסיעות מטעם הקיבוץ בשבתות, אך חברים יכולים לנסוע באופן פרטי.

— הילדים בבתים והורים מתקדמים בצאתכם?
— אנחנו מקפידים להפריד בין רשות הפרט לרשות הכלל. כעת, אגב, מתנהלים דיונים בנוגע למופעי תרבות בלילות שבת במועצה, חברים שלנו, של לוטן וקטורה, מעוניינים מאד שלא יתקיימו מופעים כאלה. קבוצים אחרים לוחצים בעד. גם זה מראה על הבדל מסויים בגישות בין קיבוצים חילוניים לקיבוצינו.

— בית־הכנסת שלכם דומה מתפלליה?
— אין לנו בית־כנסת, ובינתיים מתקיימות קבלות השבת, תפילות השבת והחג ותפילות השחרית, במועדון החבר. ההשתתפות לא גדולה במיוחד, אבל מנין עדיין ניתן למצוא, משום שאצלנו גם הנשים יכולות להשתתף בו.

— יש ביניכם [illegible] דתיים?
— כמו 10 שנים אנחנו חיים על־פי אורחת תפילה, עם תוספות ושינויים קטנים. לאו דווקא כמו האורתודוכסים. [illegible] הנהגנו את טכס בר־המצווה, שהוא טכס קבלה [illegible] שנולדה לקהילה, מדומה לברית־המילה אצל הבן.

— ההורים מקיימים את הטכס הזה?
— קשה להאמין, אני אפילו לא יודעת אם מקור הטכס [illegible] המסורת.

— יהל [illegible] מקופחת או אפליה דתית?
— אינני רוצה להתחמק מתשובה, אבל עלי להודות [illegible] שלא [illegible] נכון [illegible] לנו [illegible]. אני [illegible] שבמשך 6 השנים שאני ביהל, [illegible] מקרים של אפליה. [illegible] היו [illegible] ב־79, עם החוג שהתחתנו אצלנו בטכס ריפורמי, וכתוצאה מכך [illegible] רישום הנישואין [illegible] ורבנות. הרבה לא [illegible]

שהגישו שני [illegible] של תנועתנו, עדיין תקוע בבית המשפט העליון. אולי גם [illegible] המשפחתית, במנה של עליה [illegible] על הקרקע, יש איזה קשר לעובדה שמדובר בקהילה רפורמית. קשה להוכיח, אבל ודאי שזה לא היה לטובתנו.

— איך תסבירי את העובדה, [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

הכושי עשה את שלו

נ ושא למשחק־הדמייה: קיבוצניק (מיפתח) האשים קיבוצניק, רב־חובל (מנחשולים), בהפקרת חיי אדם למשבריים. בגין האשמתו של הראשון, ובריחוק זמן ומקום ממעשה הנבלה, נתבע השני למשפט, ובימים הקרובים ייחרץ דינו. על אשמה דומה, מן הסתם, נידון השנה רב־חובל יווני לעשרים שנות מאסר. הנחה: לא רק הנאשם, אבנר גלעד, גם המאשים וחושף הפרשה, אילן פארן, אינו ראוי שיקנאו בו.

— מתי התייצבת מול גלעד לראשונה?
— הוא למד אז בקורס הדו־שנתי ב„אפעל", ואני עבדתי שם במחלקת ההדרכה. יום אחד ראיתי אותו. די התרגשתי. נכנסנו לשיחה עניינית על כל מיני דברים. אחר כך שאלתי אותו, איך העז לזרוק את הכושי לים, והוא ענה לי בגירסה שלו. כפי שפורסמה. ידעתי, שהוא עומד שוב לצאת לים, כאילו לא קרה כלום. אותו לילה החלטתי לפוצץ א הענין. אמרתי לעצמי, תפרסם, אבל תהיה הוגן ועניייני עד כמה שאפשר, כי ידעתי, מה צפוי לו כשהסיפור יתפרסם. אחרי שנוצר הקשר עם יגאל סרנה מ„חדשות", התניתי את סיפור הפירסום שלי בהבאת הגירסה של גלעד, בצמוך, תפסתי אותו ב„אפעל" ואמרתי לו, שהסיפור עומד להתפרסם, שיהיה מוכן. הוא ענה לי בקור רוח עילאי — תפרסם. אין בעיה. אני לגמרי שלם עם עצמי.
— איך הצלחת להתאפק שנתיים?
— זו שאלה קשה. התלבטתי המון. העניין הסתובב. דיברו עליו חופשי ואני ניצלתי כל הזדמנות כדי לספר עליו, בתקווה שיגיע לאוזניים הנכונות, ושמישהו יתעורר. גם זאב, הנגר מבית־שמש, דיבר. הוא פנה לאיגוד הימאים ואני שוחחתי עם סמנכ"ל „צים". הטיפול שלנו לא היה אינטנסיבי, אבל לשתוק, לא שתקנו. כשראיתי שכלום לא קורה, ואין התייחסות, החלטתי ללכת לעיתונות.
— נועצת בקיבוץ לפני כן?
— אחרי הפירסום ב„חדשות" פנו אלי מהטלוויזיה לראיון ב„ערב חדש". הלכתי לאסיפת הקיבוץ וסיפרתי על ההזמנה. הפידבק, פחות או יותר, היה, כמו שפוצצת לבד את הסיפור, תמשיך ותפעל בעצמך. בסופו של דבר לא הלכתי לטלוויזיה ולא הצטערתי. לא היה לי עניין בתקשורת. את שלי עשיתי. אחרי כמה ימים הופתעתי לקרוא ב„דבר" מעין הסתייגות של מזכיר הקיבוץ. משהו כמו, אנחנו לא בעסק. בסופו של דבר התנצל המזכיר בפני על דבריו

לא ראויים לקנאה: נאשם גלעד, מאשים פארן

אבל בסך הכל הייתי די לבד. וראי, לא הרגשתי שעומד גוף מוצק מאחורי. היום אני יכול לחייך, או הייתי בדאון רציני.

— אתה מבקר את עמדת קיבוצך?
— לא את הקיבוץ שלי, ספציפית, אלא את הגישה הקיבוצית, שלפיה מותר לסגור עבירות פליליות בבית, בקיבוץ, בתנועה, מבלי לתת עליהן את הדין.

• מזכירות התנועה התערבה?
— אפשר לומר. אנשים מרכזיים ביותר בתנועה אמרו לי מפורשות, שהם מבקשים שלא אתראיין בעתונים. המזכירות החליטה לצאת עם התייחסות משלה, לנושא ומה שהיה בה, היה פרווה, לצאת ידי חובה. כיוון שזה לא מצא חן בעיני, נעניתי, לא בהתלהבות לחיזורים של „העולם הזה" והתראיינתי בהרחבה. אגב, היה מזעזע ללכת למחרת ברחוב ולראות את הפרצוף שלי בכל דוכני העתונים. הייתי בשוק, ובכל אופן, עוד באותו יום הגיע טלפון לעבודה שלי בנוער־העובד. מחפשים את פארן, בוא מיד לתק"ם, לפרגון מיוחד לא זכיתי שם — גם לא עויינות. משהו כמו, תפסיק ללכלך עלינו.
—היו גם שעודדו אותך?
— בעבודה שלי, בנוער־העובד, קיבלתי תמיכה אדירה. מזכיר התנועה אמר לי, לך תתפנה לעניינך, תטפל בפרשה ואם תזדקק לעזרה, אנחנו איתך. גם בסרנאות של מרכז ההדרכה תמכו בי בשתי ידיים. פה ושם ברכו אותי אנשים ברחוב. קיבלתי גם מכתבי תמיכה של ח"כים.
— מהתק"ם?
— אל תגזים.
— גילויי התמיכה היו חשובים לך?
— מאוד. אני לא יודע איך הייתי מחזיק בלי זה. אל תשכח, שמדובר בבן משק, שמעולם לא התעסק עם הסיפור הזה ששמו תיקשורת. פיתאום התנפלו עלי והרגשתי קטן ואומלל. עם זאת, הייתי נחוש בדעתי, שעשיתי מעשה נכון.
— רכשת לך אוייבים בקיבוץ נחשולים?
— עד היום תופסים אותי חברים מנחשולים ושואלים, איך יכולת לעשות דבר כזה לחבר קיבוץ.

— ומה אתה עונה?
— שהכל עניין של מצפון, איך מתמודד אדם עם מצפונו. אני מזכיר לשואלים, איפה עמדנו אנחנו, היהודים, לפני 40 שנה ואיך ניסו יהודים נואשים להנצל ולהגיע בספינות לארץ. אחרי כל זה, איך יכול יהודי וישראלי וקיבוצניק, אם תרצה, להשליך אדם למים, שלא לדבר על ההתעללות שקדמה לכך. אני זוכר, בשמיעה הראשונה, עמדתי בבית־המשפט עם אשתי וגלעד עמד לא רחוק עם סניגורו. מתוך אותה גישה שאימצתי לעצמי, שהעניין אינו אישי ביני לבינו, ניגשתי אליו ואמרתי לו, אני רוצה ללחוץ לך את היד. הוא אמר בכעס, איך אחרי כל זה אתה מעז. אמרתי, הכל עניין של דרך חיים.
— גישתך באמת חפה מכל עניין אישי?
— לגמרי. אני יודע, שלא הלכתי נגד סתם מישהו. קפטן גלעד הוא איש רב פעלים. הוא היה ממקימי הפלי"ם ותרם הרבה לארץ ולקיבוץ. הוא אדם שאני מעריך ומכבד. ודווקא כשאדם כמוהו עושה מעשה כזה...
— ההורים עמדו לצידך?
— הלכתי לגמרי לבד, מהתחלה ועד הסוף. ההורים העריכו את צעדי, אבל דאגו וחששו ממה שעומד לקרות. וכמו כל הורים טובים, ניסו למנוע ממני להכנס למיטה חולה. בדיעבד, אני מאמין שהם גאים בי ובמעשי. גם אני גאה בכך שהמשכתי, למרות המחיר הגבוה של הפירסום, שהיה קשה ולא נוח.
— היית חוזר על המעשה?
— איזו שאלה, ודאי. בלי שום ספק. אפשר לדבר במילים גדולות? או על השאלה, אם שומר אחי אנוכי, אני עונה, כן.
• אבל לא מדובר באחיך.
— טוב. אז שים כל אדם שהוא, במקום האח. תשמע, אני קצין בפלוגת חרמ"ש בצבא, בוגר סולטן־יעקב במלחמת שלום־הגליל. אני יודע, מה זה מלחמה ומה יכול לקרות בה. אני מכיר מה זה חברים פצועים והרוגים, במלחמה כמו במלחמה, אין ברירה. אבל במצב שהוא לא מלחמה, אין לאף אדם זכות לסכן חיי אדם אחר, אלא אם הוא בא לפגוע בך. חיי אדם הם ערך עליון שאינו ניתן לערעור.
— אתה יפה־נפש אמיתי.
— אני רחוק מזה. אני אפילו לא קרוב לצדיק. אני אדם פשוט עם קריוות ושטויות. אבל כשמדובר בערכי חיים, אני מוכן לשלם את המחיר וללכת עד הסוף. ואני מתכוון, עד הסוף, ללא פשרה. קשה לי, למשל, להתפשר עם הנורמה של כספי חוץ בקיבוץ, אז אני פועל לשנות, כמיטב יכולתי.

חשוב לך, שגלעד יענש?
— חשוב לי, שלא יצא זכאי, כי אז תהיה לי בעיה קשה עם הצדק הישראלי. אני יודע בוודאות, שאין חוק בעולם שיכול ומחייב השלכת אדם לים. ידוע לי רק חוק ימי, המחייב לאסוף אנשים מן הים. אם בעקבות המשפט, יקודם עניין החקיקה בנושא זה, אני את שלי הרווחתי לכל חיי. יהיה לי קשה לחיות עם זיכויו של גלעד.

— ועם הענשתו?
—אינני מחפש את דמו של גלעד. זה לא עניין אישי. די לי בהכרעת בית המשפט. די לי בקנס של אגורה אחת.
— ואם יהיה העונש כבד — תישן טוב בלילה?
— יותר מאשר במקרה של זיכוי.

שרות „ירק"

ל אחר שקרא את הראיון עם אורליה משרות געש, במדור זה, בגיליון הקודם, ביקש אותנו שלום זבולוני (אושה) לברר אם תסכים ה"ה לקבל גם המחאות, כתשלום. עשינו את השרות הזה עבור זבולוני, ולהלן תשובת הספקית: המחאות של התק"ם לא יתקבלו, כי אורליה לא פראיירית. המחאות של הקבה"א לא יתקבלו, באותו נימוק. המחאות של הקבה"ד יתקבלו, אך ייאסר על מגישיהן להטיף לחזרה בתשובה.

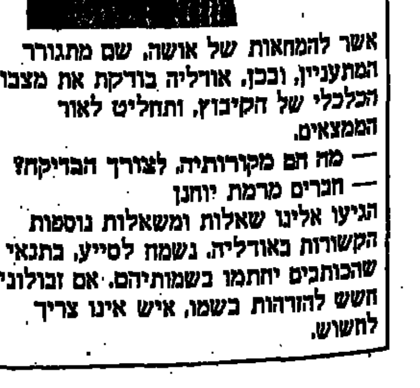

אשר להמחאות של אושה, שם מתגורר המתעניין, ובכן, אורליה בודקת את מצבו הכלכלי של הקיבוץ, ותחליט לאור הממצאים.
— מה הם מקורותיה, לצורך הבדיקה?
— חברים מרמת יוחנן
הגיעו אלינו שאלות ושאלות נוספות הקשורות באורליה. נשמח לסייע, בתנאי שהכותבים יחתמו בשמותיהם. אם זבולוני לא חשש להזדהות בשמו, איש אינו צריך לחשוש.

אנשים יפים בבארי

ק יבוץ בארי הנציח את צדודיתו, כפי שהיא נראית במלאות 40 שנה לעלייתו על הקרקע.

שני חברים מוכשרים ומקוריים, יגאל זורע והראל יצחקי, העמידו פרוז'קטור בחדר־האוכל וכזה אחר זה הצטלמו לאורו 492 צדודיות של 492 חברי הקיבוץ וילדיו. אחר כך נאספו הודבקו הצדודיות על יריעת נייר, הודפסו בדפוס המקומי ונולד מסמך שהוא גם פוסטר יפהפה.

עכשיו נותר עוד לבדוק כמה מכירים חברי בארי את זולתם, לפחות על־פי צדודיותיהם.

— יגאל זורע, מי הוא הילד בשורה הראשונה מלמעלה, חמישי משמאל?
— יש בעיה מסויימת. מסתבר, שעד גיל 15 מתחלקים הילדים בקיבוץ, פחות או יותר, לשלושה דגמים עיקריים. הילד הוא יונתן סבירסקי.
— ומי האשה הראשונה מימין בשורה השלישית.
— אתה תופס אותי בדמויות הכי קשות. זאת חילה עברי.
— ובשורה התחתונה, עשירי מימין?
— חיים זהר, סדרן עבודה.
— ואחרון באותה שורה?
— איציק רותם.
— כולם נראים יפים כל כך בפרופיל.
— בבארי כולם יפים גם באנפאס.

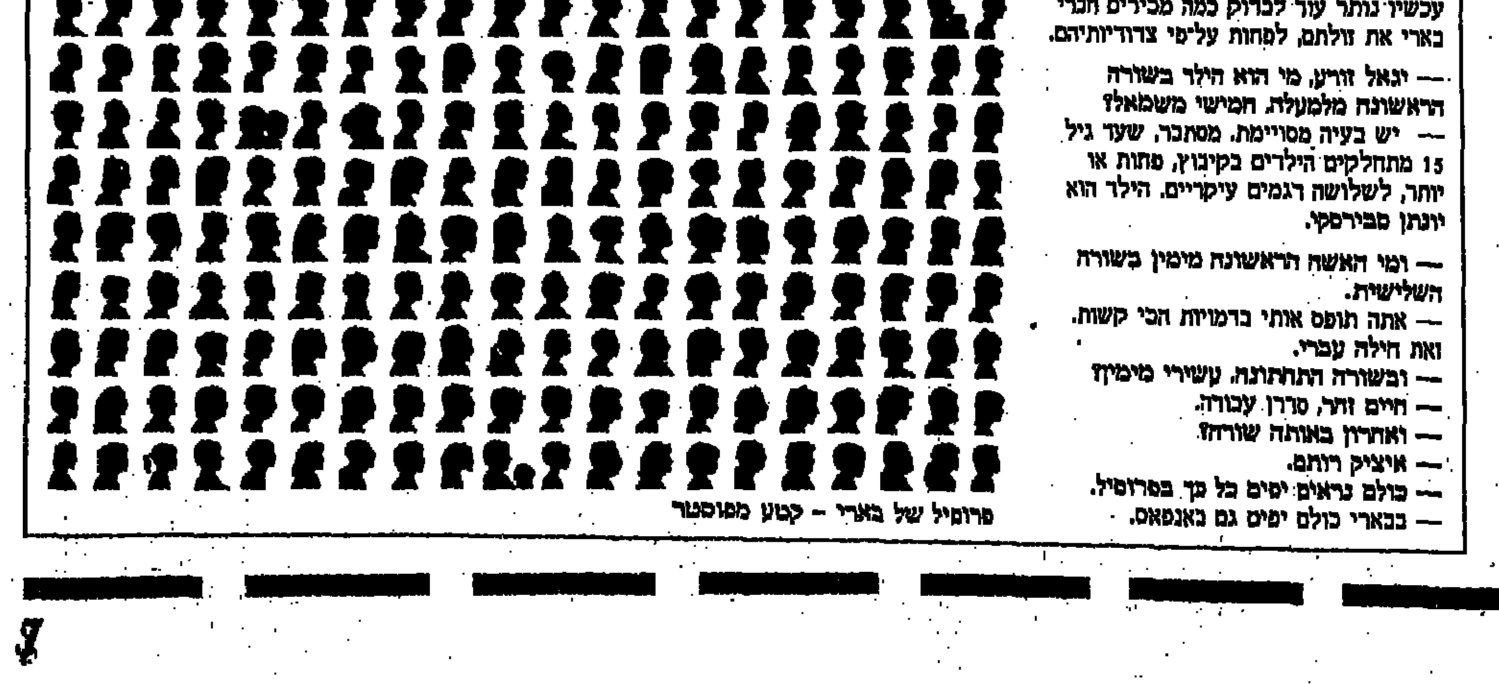

פרופיל של בארי - קטע מפוסטר

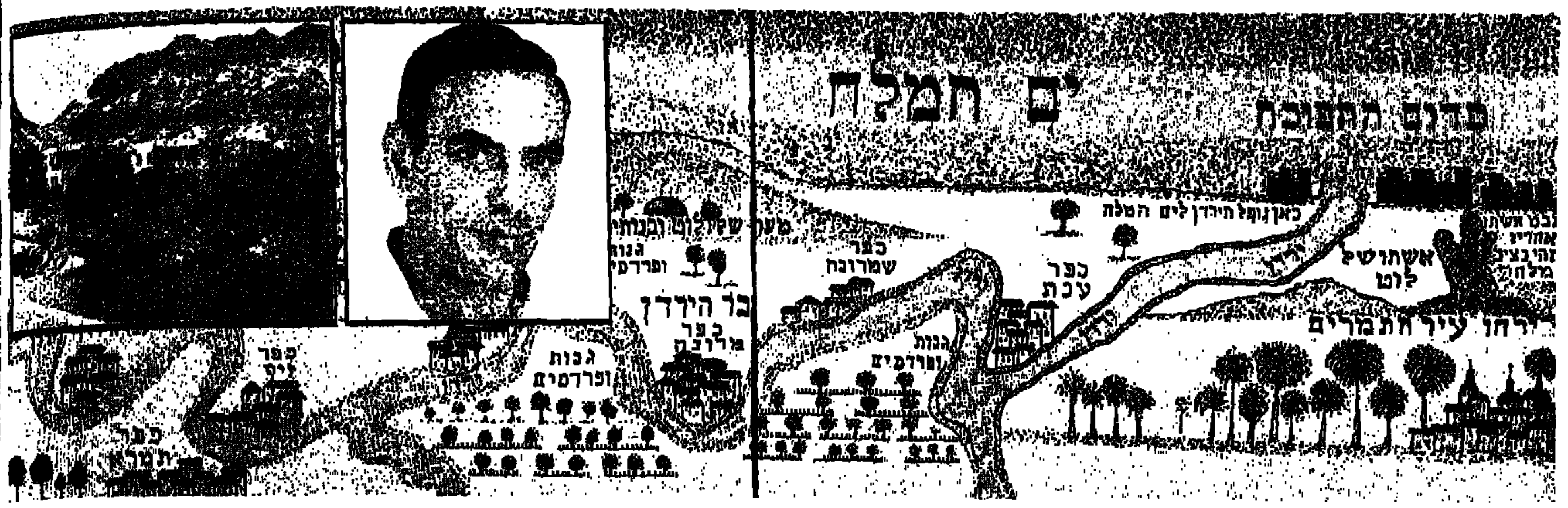

שתי אצבעות מעין־גדי

משה שמיר (למעלה מימין), ראש המועצה האזורית „תמר", נאבק במשפחות שתפסו ‚חזקה' על נווה־זוהר. „מדוע לא ייבחר גבעה אחרת לטפס עליה?" שואלים המשתכנים

בהצעתו להעניק למשה שמיר, ראש המועצה האיזורית „תמר", את הפרס ע"ש יגאל אלון, מביא הממונה על מחוז הדרום במשרד הפנים את הנימוקים הבאים: „שמיר ניחן בכושר מנהיגות מעולה, בכוונות למאמץ ומסירות, בדרך להשגת יעדים ציבוריים. האיש יזם הכנת תוכנית מתאר לפיתוח החבל, הצליח להוציא מן הכוח אל הפועל פרוייקטים בעלי משמעות לאומית כגון הכפלת מספר הישובים באיזור ופיתוח מפעלי תיירות ברמה גבוהה, קידם את מערכת החינוך והתרבות..."

משה שמיר (43), חבר קיבוץ עין־גדי, אינו מסתייג מהערכות אלו. לדידו אפשר היה להוסיף עליהן עוד כהנה וכהנה. בקדנציה השלישית שלו כראש מועצה הוא מפגין ביטחון אישי, דוחה ביקורת ומציג עצמו כמי שהעלה את התפקיד לדרגת חשיבות ראשונה במעלה, הרבה מעבר לגבולות האיזור. בנוקטו לשון גוף ראשון: עשיתי, הזזתי, הצלחתי, כאילו אמר: המועצה זה אני. במשרדו שבמרכז האיזורי, בכורסת המנהלים מעור כהה, הוא נוהג כבעל־בית, זורק למזכירה שבחדר הסמוך: „תשיגי לי בטלפון את מנהלי־התנועה בירושלים, הגישי קפה, כשעה הקרובה אל תעבירי שיחות, אני עסוק" — קיבוצניק בנעלי בוס.

„אומרים לי, שאני כמו סדין אדום לאלה שמתנגדים לי. אנשים מקנאים, כי אני הוכחה לכך, שהם נכשלים. טביעת היד שלי טבועה פה בכל אתר ואתר, בריכות שחיה, מועדונים. במשרד הפנים אומרים לראש מועצה חדש: לך תראה אצל שמיר, איך מנהלים מועצה. לדוגמא, משרד האוצר אישר למועצות האיזוריות אוטובוסים, אבל בלי מזגן. אני פעלתי ולחמתי למען המזגנים והיום יש אישור כזה לכל המועצות באיזורי הבקעות. אני עובד 18 שעות ביממה, גם שילמתי מחיר אישי כבר, בפירוק המשפחה שלי."

המועצה האזורית „תמר" היא הרשות המוניציפלית לשטח שבין עין־חצבה שבערבה ועד ורד־יריחו שעל כביש ירושלים־יריחו. איזור רחב־ידיים הכולל מדבר, חופי רחצה, אתרי נוף ותיירות, מפעלי תעשיה ו־9 ישובים. כ־1800 תושבים, על שטח של 2.2 מיליון דונם, למעלה משליש בקיבוץ עין־גדי.

באזורים המיושבים של מדינת ישראל, פועלות המועצות האיזוריות למתן שירותים בלבד, ואילו כאן, במדבר יהודה וחופי ים־המלח, משמשת המועצה כגורם מרכזי לפיתוח האיזור, להתיישבות, להקמת מפעלים ויצירת מקורות פרנסה. יש גורסים, כי זו זכותו של שמיר: „הוא הלך בנתיבים לא סלולים," אומרים בעין־גדי, „העלה אותנו על המפה."

באר ללא תחתית

ב־1977 נבחר שמיר לתפקיד ראש המועצה. „דבר ראשון חיפשתי במשרדי הממשלה תוכניות פיתוח לים־המלח — ולא מצאתי. הבאתי גורמים שונים לשבת יחד, בשיתוף עם ועדת היגוי של המועצה, ולהרכיב את תוכנית המתאר לחבל. פרופסורים ומומחים עבדו בהתנדבות, בשביל ציונות. רציתי להביא לידי ביטוי את הפוטנציאל של האיזור: תיירות, ערכי טבע ונוף, חקלאות וניצול אוצרות טבע. רשויות מקומיות עושות זאת ב־7 עד 14 שנים. אנחנו השלמנו את התוכנית בשנתיים, ועוד שנתיים חלפו עד שזכינו לאישור הוועדה המחוזית.

בסקרי קרקע ומים שערכנו, התברר שיש לנו פוטנציאל נרחב לחקלאות. באיזור ככר סדום, בנחל משמר, בנחל קדרון ובצפון ים־המלח יש קרקע בשפע, אפשר להגיע ל־22 ישובים. המועצה האזורית „תמר" היא קטליזטור להקמת ישובים. כבר הקמנו חמישה: עין תמר, מצפה שלם, אלמוג, ורד־יריחו ובית־הערבה.

בתעשיה — איזור ים־המלח יכול להיות אחד הנדבכים המשמעותיים לכלכלת המדינה. היום עושים פה 430 מיליון דולר בשנה, ואפשר להכפיל את זה כמעט בלי השקעה. חייבים למצוא פתרון להפקת מגנזיום, זו צריכה להיות מטרה לאומית.

בתיירות — יש פה פוטנציאל עצום. אם ניקח את נושא מרחצאות המרפא: 2% מאוכלוסיית אירופה, שהם כ־4 מליון נפש, חולי בפסוריאזיס — מחלת עור ללא מרפא. כ־90% מהבאים לים־המלח נעלמים סימני המחלה. מה שידוע הוא שבאיזור שלנו, 400 מטר מתחת לפני הים, יש סינון לקרניים האולטרה־סגוליות ואחת התוצאות נראות בריפוי המחלה. זו באר שאין לה תחתית, כי הסימנים חוזרים ואדם חולה בפסוריאזיס ישוב ויבקר בים־המלח כל שנה עד ארבע שנים. יש היום 1200 חדרים במלונות ים־המלח. זה מעט מאד. חסרים שרותי תיירות, חסרים מוקדי בילוי ובריאות. איזור המלונות, חמי זוהר ועין־בוקק שבדרום ים־המלח, איננו עדיין מוקד תיירותי. המקום נקבע בלי תכנון ושלא על־פי נתונים. כל מי שעובר במקום רואה את התהליך שעובר על האיזור הזה. המלונות, שנבנו לחוף הים, עומדים היום לחוף בריכות מלח, ובעתיד הלא רחוק לא יוכל התייר לרדת מן המלון למים.

הגענו למסקנה, שחייבים למצוא מקום אחר לפיתוח מוקד תיירות בים־המלח. החלטנו על איזור נחל חבר, שבין מצדה לעין־גדי. כאן נזעקו אנשי החברה להגנת הטבע ופתחו במאבק נגדנו. טענו, שהמקום הוא שמורת טבע. אני האחרון שרוצה לפגוע בטבע, אני חי בו. בינתיים, אנחנו המועצה האזורית היחידה שמיוזמתה הכריזה על 60% משטחה כשמורת־טבע, בגלל הרגישות שלנו לנוף הקדומים, שהוא חלק מאוצרות הטבע שלנו. שמעתי טענות, כאילו התוכנית מדברת על הקמת עיר שעשועים לתיירים. זה לא נכון. מדובר על עורף אורבאני לבתי המלון והמרחצאות וגם זה, לפחות בשלב ראשון, מתוכנן על ערד, שהיא במרחק 25 ק"מ מכאן. וזימנו את המתנגדים לתוכנית חבר לדיון. ביקשנו, שיתנו לנו הצעה משלהם. לא היה להם...

הבאנו את תוכנית המתאר שלנו לאישור בוועדה המחוזית. שבע שעות ארך הדיון, בדרך כלל זה לוקח שעה. רבים באו להתנגד. אמרו לי, שעוד לא קרה, שהוועדה אשרה פה אחד תוכנית מתאר, ודחתה פה אחד את כל המתנגדים.

ב־1983 אושרה לנו תוכנית המתאר, אבל כדי לבצע צריך משקיעים. וקודם כל בנושא המים. עשינו במועצה חשבון, שנדרשים 30 מליון קוב מים בשנה. בלי מים אין תוכנית. ביקשנו סקר. התברר, שאפשר להגיע ל־70 מליון קוב ויותר, אבל המים הם באיזור הצפוני וכדי להוביל צריך להשקיע. מהיכן ניקח מימון לקידוח? ביורוקרטיה ותנאי עידוד גרועים למשקיעים מפריעים בדרך לביצוע. ועדות ממשלתיות פועלות בראייה של חנות מכולת, לא של סופרמרקט. היו אצלי יומים, דיברו על מחיר הקרקע ותנאי השקעה — וקצרה ידי מלהושיע."

גם אם אין, בשלב זה, התקדמות רבה בביצוע, עדיין ניתן להציג את התוכנית כהישג מרשים של ראש המועצה. בביקור ממלכתי שערכו נשיא המדינה ורעייתו בחבל „תמר", הוצגו בפניהם התוכניות, וסופר על הישגיה של המועצה בקידום מפעלי תרבות וחינוך ובפיתוח האיזור. „שוכנענו" — כותב הנשיא במכתב תודה לאחר הביקור. „כי החזון הגדול של איזור ים־המלח איננו מקסם שווא. קבל נא את מלוא הוקרתנו על הנהגתך הנבונה, על הדמיון, האמונה וההתלהבות הסוחפת".

„אני חושב, שיש לי חזון" אומר משה שמיר, „אבל באיזור שלו יש גם הסבורים אחרת: „הוא שאפתן ו‚חזון' שלו זה חזון אישי." משרתו כראש מועצה משמשת לו קרש קפיצה לקריירה ציבורית־פוליטית. „חולם להיות חבר כנסת" — אלה רק מעט מהדברים המושמעים, שלא לפירסום, כפי מבקרים וחולקים על דרכו של האיש.

הסתירו מסמכים

בצומת הדרכים שבין כביש סדום לערד, יושבת נווה־זוהר, שכונת מגורים שהוקמה בסוף שנות ה־'50 כשיכון לעובדי המפעלים בים־המלח. המקום עבר גלגולים והיום מתגוררות בו משפחות שתפסו חזקה על הדירות ותובעות להכיר בהן כישוב קהילתי. בתוכנית המתאר שגיבשו במועצה האזורית „תמר", בראשות משה שמיר, נקבע, כי הנקודה בה יושבת נווה־זוהר, מיועדת להתיישבות שיתופית — קיבוץ. כאן נתגלתה מחלוקת בין דיירי השכונה לבין ראש המועצה, מחלוקת שעלתה לטורים של מאבק ציבורי, שלא נעדרו ממנו האשמות הדדיות, עתירה לבג"צ ואף מעצרים משטרתיים. בראש המאבק נגד המגמה להקים בנווה־זוהר קיבוץ, עומד אסף אביזהר, המתגורר במקום מאז 1969, ועוסק בגידולים חקלאים על אדמה חכורה מחברת ים־המלח. אביזהר: „הטענה, שאנו תופסים מקום של ישוב, מנותקת מהמציאות, כי מלכתחילה הוחלט להקים פה מרכז איזורי. היתה פה ועדת אכלוס, שקבלה את האנשים וחילקה 60 דירות. הדיירים רצו להבטיח את מעמדם ולרכוש את הדירות, אבל נתקלו בקשיים ביורוקרטיים, שמאחוריהם עמד ראש המועצה. יש לנו מסמכים על כך. בעצם ישיבתנו כאן אנו תורמים להתיישבות באיזור הקשה הזה של ים־המלח, וזאת, ללא תמריצים וללא עידוד כמקובל אצל המוסדות המיישבים (המעניקים בדרך כלל בית בחינם, משק ואשראי). אבל לשמיר אצה הדרך לטפס בסולם השלטון. הוא החליט להקים פה קיבוץ, כי רצה להופיע כבעל חזון, כאישיות תורמת ליישוב הארץ.

הסוס שלו זה התק"ם, שהוא סקטור התיישבותי. לתק"ם יש מיטב המשאבים של המדינה, בתוספת כוח פוליטי. זה שריד אנכרוניסטי מתקופת האידיאליסטים. אבל היום הפיתוח של מדינת ישראל הוא לאו דווקא בקיבוצים, ומדוע שלא יבחר לו גבעה אחרת לטפס עליה. לומר, שצריך להפוך את נווה־זוהר לקיבוץ, זה רעיון הזוי. אנחנו היחידים באיזור, שלא שותפנו בצוות ההיגוי להכנת תוכנית המתאר. הסתירו מאיתנו את המסמכים, כתבו עלינו „סודי". שבע שנים הוא פועל, כדי לגרום לנו לעזוב את המקום, עשה לנו את המוות, הפך את החיים לבלתי נסבלים. אנשים פה פוחדים לדבר. אנחנו לא מקבלים שרותים מהמועצה כמגיע לנו בחוק, גם לא תקציבים."

„לא תבעתי מהם להתפנות," מסביר בנחת משה שמיר. „אבל הם אינם מתנהגים כישוב, רוצים זכויות ולא ממלאים חובות. עד היום הם לא שילמו מיסים למועצה בטענה, שאין להם מי שיגבה את המיסים. מניעים אותם שיקולים אישיים בלבד. אם היה פעם רעיון, שהמקום ישמש עורף אורבאני למלונות ולמפעלי ים־המלח — זה לא עובר, אין פה פוטנציאל של אנשים לקהילה. אני מאמין, שהמקום יגווע כי אין לו קיום."

במשרד הפנים מעדיפים לא להתייחס לפרשה: „זה נושא רגיש, עמוס מתחים. עדיין המשקעים מהעבר משפיעים על אי השקט. לפני כשנה אימץ מנכ"ל משרד הפנים, חיים קוברסקי, המלצות ועדת שחר ונתן לנווה־זוהר מעמד של ישוב. בג"צ פסק, שיש לקיים בחירות במועצה עם נציג של נווה־זוהר."

מכאן, שהתוכנית להקים קיבוץ, נפלה, ועל ראש המועצה מוטל להסדיר קשרים עם הישוב הקיים, גם אם מדובר עתה בכ־15 משפחות בלבד.

„כוחות פוליטיים ואינטריגות"

לא מכבר נחנך בעין־גדי אולם הופעות מרהיב ביופיו, בעל מתקני במה משוכללים, מושבים מרופדים, לובי מפואר וחזית מעוצבת על רקע נוף ים־המלח. היה זה משה שמיר שגייס כספים ודחף את הקמת המפעל הזה, המוגדר כמרכז תרבות איזורי. היום זוכים חברי עין־גדי ותושבי החבל בהופעות של להקות ותיאטרונים, ואפילו התזמורת הפילהרמונית פקדה אותם ונתנה קונצרט במקום. כעת בבניה מרכז ספורט איזורי ובו אולם רחב ידיים, בריכת שחיה ומתקני ספורט.

גם בית־הספר האיזורי — חטיבת ביניים וחטיבה עליונה — ממוקם בעין־גדי ואליו מוסעים בוקר בוקר נערים ונערות מישובי האיזור, מקליה שבצפון (כיתה משולבת, שהצטרפה השנה ולומדת בעין־גדי) ועד נאות־הככר שבדרום שטח המועצה.

„העדפנו, שמרכז התרבות ובית־הספר האיזורי יוקמו בנווה־זוהר, שזה חצי הדרך" אומר משה מדיני, איש נאות הככר, לשעבר סגן ראש המועצה. „ישנם פה כוחות פוליטיים ואינטריגות, ומי שיודע לנווט עצמו בפוליטיקה, משיג את שלו. צריך לראות את ההבדלים בין הישובים ברמת השירותים הניתנים על־ידי המועצה. רוב המשאבים מוצאים בעין גדי. זה מגיע ל־80 אחוז מתקציבי החבל. יש לי תחושה עמוקה, שיש כאן ניצול של מנגנון המועצה, בראשותו של שמיר, לצרכים של עין גדי. יש זהות אינטרסים בינו ובין קיבוצו. בכלל, צריך לציין שהקיבוצים נהנים יותר משירותי המועצה. זה נעוץ בכך, שקיבוץ ערוך טוב יותר לקלוט עזרה כזאת. אבל המועצה היתה צריכה לבוא אל המושב. על סכסוך נווה־זוהר אני יכול לומר, שזה תרגיל יפה לבוא למוסדות המיישבים ולומר: רבותי, יש הכל, יש תשתית, רק צריך מתיישבים, כי הקמת ישוב באיזור הזה היא בעדיפות לאומית נמוכה. לא מפנים הנה משאבים. לתנועה הקיבוצית זו עוד נקודת אחיזה, תקציבים ויוקרה... שמיר הוא בולדוזר, דוחף דברים קדימה, אבל בעיקר אצלו בבית."

מנגינה אחרת משמיעים במצפה־שלם, קיבוץ בן 9 של התק"ם (קודם לכן היאחזות) על כביש ים־המלח, צפונית לעין־גדי: „קיימת תמיכה מלאה בישובים במשה שמיר כראש מועצה. הוא פועל לטובת האיזור, בדרך שלא יכולה להיות טובה ממנה. לא נכון לומר, שהפרוייקטים הם אינטרס אישי שלו, כי הם אושרו במליאת המועצה, שבה מיוצגים הישובים כולם. רק טבעי הוא, שהמרכזים

(המשך בעמוד 19)

דינה רמז

המסחריות החזקות של פיאט

Fiat Fiorino

מחיר 14,573 ש"ח
מע"מ 2,186 ש"ח
הפקדה 1,860 ש"ח
סה"כ 18,619 ש"ח

אשראי ארוך עד 50% משווי הרכב

Fiat Ducato
פיאט דוקאטו המסחרית החזקה לכל מטרה
★ נפח המטען הגדול ביותר
★ משטח ההטענה הנמוך והגדול ביותר
★ פתח מרכזי גבוה ורחב
★ מערכת הצתה אלקטרונית — בנזין 91 אוקטן
★ משקל כללי מורשה עד 3100 ק"ג
★ שמם מורשה במנוע בנזין עד 1685 ק"ג
★ שמם מורשה במנוע דיזל עד 1585 ק"ג
★ מנוע הבנזין בנפח 1971 סמ"ק, 75 כ"ס דין
★ מנוע הדיזל בנפח 2500 סמ"ק, 75 כ"ס דין.

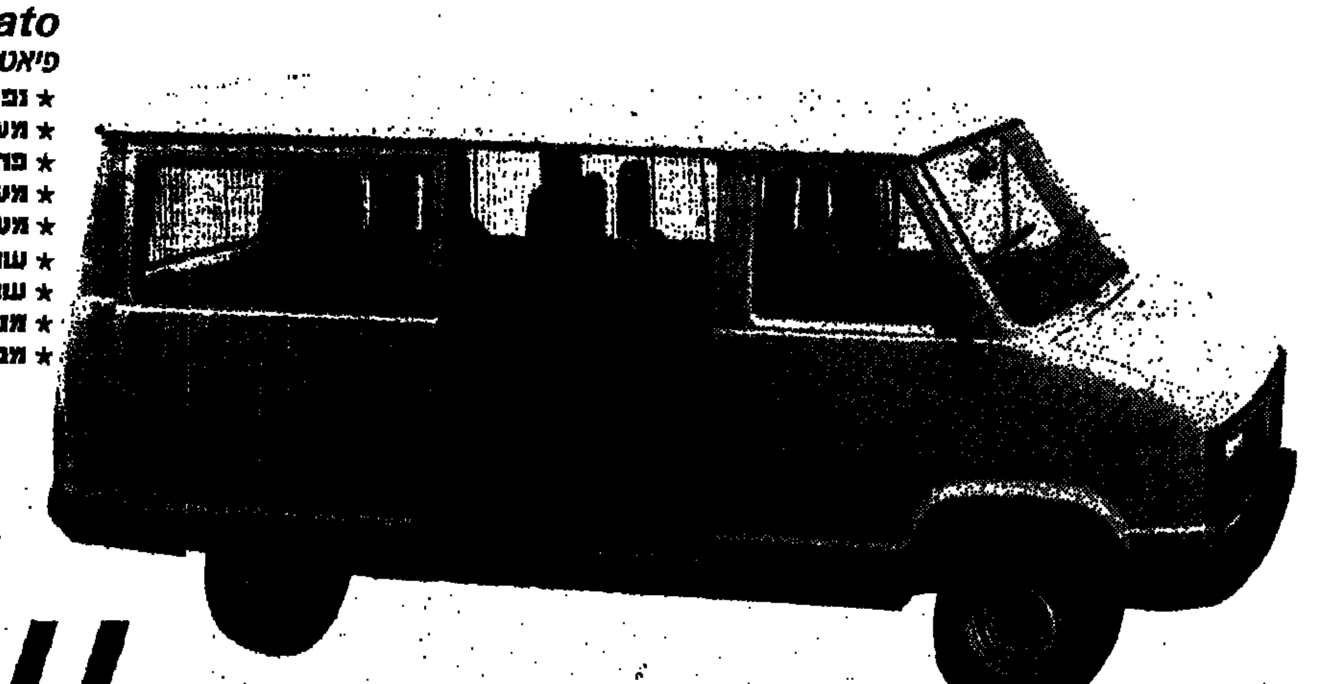

המחירים עפ"י מחירון החברה מס. 5/86.

FIAT
פיאט. טכנולוגיה בתאוצה

רפסודיה הונגריקה

הקשרים בין להקת המחול הקיבוצית ותיאטרון המחול של העיר פרייבורג, גרמניה המערבית, נמשכים:

זה עתה שבו מפרייבורג שתי רקדניות מסדנת המחול של האולפנה האזורית „מטה־אשר" שבגעתון, רוני לבנה ונעמה גפני, שהוזמנו להתארח שם על ידי הכוריאוגרפית קראסטינה הורבאת, שהכינה שורת מופעים עם רקדני הסדנה.

אולם החזרות באולפן למחול שבגעתון — ביתם של להקת המחול הקיבוצית, של הסדנה למחול הקשורה בה וביה"ס האזורי מטה־אשר — רמה יותר מכל למגדל בבל. בו מתנהל קורס מזורז לטייסים.

רצועות נייר אריזה חום הפכו לכנפיים, לשמלות. לקארוסלה, שבראשה מתעופף לו טייס (עמי סבוראי מקיבוץ ברקאי), ועל כל הפעילות הזו ניצחה קראסטינה הורבאת בעזרת בעלה מיכאל, („מישי") ואנטואנט. שלושתם אנשי תיאטרון המחול של העיר פרייבורג. השלושה הוזמנו ארצה לעבוד עם הקיבוצניקים המרקדים של יהודית ארנון.

קראסטינה ומישי מוצאם מהונגריה. אחרי שסיימו את לימודיהם במולדתם, הגיעו לגרמניה, והמשיכו להשתלם באולפנא, שממנה צמחו פינה באוש, ריינהילד הופמן וכל „תיאטרון המחול" הגרמני החדיש, שאת נציגיו ראינו כבר לא אחת אצלנו.

אנטואנט, לעומת זאת, מוצאה מלונדון ושפתה אנגלית. קריסטינה רגילה לפנות לרקדניה בגרמנית ולשוחח בהונגרית עם בעלה. וגם עם יהודית ארנון. כך נוצר בילבול נהדר, פוליגלוטי ממש, של שפות ומבטאים. אלא ששפת התנועה אוניברסאלית דיה שאפילו רקדני הסדנה, שאיתם עובדת כרגע קריסטינה, מבינים אותה כשהיא צועקת משהו בגרמנית, תוספת שאין הם מבינים ועוברת על כן להונגרית, שפה שגם המתורגמנית לאנגלית אינה מבינה. בקיצור, מגדל בבל כוריאוגרפי.

היצירה, שהתחלתי לתאר לעיל, היא מעין תקציר מופע של ערב שלם, שנושאו נסיונות האדם לעוף, החל בדדלוס ואיקרוס היוונים, דרך ליאונרדו דה וינצ'י ומכונות התעופה שתיכנן, ועד לחייט הידוע מהעיר אולם, שהזמין את כל אזרחי העיר לחזות בו מתעופף כציפור ממגדל העיר בעזרת כנפיים שתפר לעצמו, וסופו שנפל לעיני הצופים הצוחקים אל נהר הדונאו. עבור הלהקה הישראלית בחרה קריסטינה בקטעים אחדים, והודות לסלקציה זו זכתה היצירה למשקל סגולי רב יותר, לאינטנסיביות, שאינה מצויה בנוסח המקורי. כמובן, המוטיב המרכזי הוא ריצה במעגלים, המסמלת את הטיסה, הדאייה והמעוף. המעגל הוא גם צורה מושלמת, ולכן נעדרת מתח. את זה מספקים איפוא אביזרים שונים, משעשעים, כגון טיסני־נייר, שנזרקים על ידי הרקדנים אל הצופים, כנפיים מנייר וקנה־סוף. ומה שהיה במקור כמעט הרצאה מודגמת, יסודית למדי ו„גרמנית" מאוד, נעשה בזכות ההסבה הישראלית־קיבוצית לשיר הלל לרצונו הנצחי של האדם להתרומם מעל לעמק הבכא, שבו אנו חיים.

„גדפי נייר", סדנת געתון. כוריאוגרפיה: קראסטינה הורבאת

המוסיקה המלווה את כל התעופה הזאת היא מאת קלוד דֶבּיסי, ואת התלבושות יצרו מריון גרץ וצביה זילברמן.

על־פי רוב, כשמייבאים ארצה כוריאוגרף — והפעם התאפשר היבוא בעזרתו של „מכון גתה" — מבקשים אותו ליצור לפחות שני מחולות, כדי שההשקעה תשתלם. כך נהגו גם קריסטינה ומיכאל, שעיבדו בצורה חדשה מחול שלהם, שהיה מכבר למעין סמלה המסחרי של להקתם הפרייבורגית, הנקרא במקור „תמונות כפר". המחול מלווה לאורכו בשירים מאת המלחינים ההונגרים, (כמובן), בֶּלה בַּרטוק וזולטאן קודאי.

ב„שירים של עצב" (כפי שנקראת הגירסה הישראלית), יש משהו מהסיפור העממי האמיתי: נער ונערה עומדים להינשא. נשות הכפר, לבושות שחורים, מכינות לזוג הצעיר מיטת כלולות או נדוניה, בצורת ארבעים כרים לבנים, המזמינים את בני הזוג להשתרע עליהם. אבל החתן (עמי סבוראי) נקרא לשרת בצבא והכלה (אורית מעוזר מקיבוץ שער־הגולן) נשארת לבדה. משׁשב החייל הביתה, מתברר שנערתו מתה והוא ושתי נשים נושאים את גופתה העטופה בשמלה שחורה, מעל לובן בגדי הכלולות שלה, אל קבר העשוי מערימת הכרים הלבנים. החייל, היוצא למלחמה, הוא נושא שיש לו, למרבה הצער, אקטואליות רבה אצלנו, ודווקא הטרגדיה של מות הרעיה מוסיפה איזו תפנית, שאינה מקובלת כל־כך בישראל, וזה נעשה בצורה פיוטית ומרגשת.

„שירים של עצב" בנוי — מבחינה כוריאוגראפית ודרמאטית — בשלימות נדירה, כמעט הייתי אומר, כדוגמה „חינוכית", היכולה לשמש יוצרים רבים, ללמוד ממנה מבנה בימתי מהו.

המוסיקה, התנועה והאווירה יוצרות הרמוניה, ויש להניח, שאחרי שצעירי הסדנה יופיעו במחול זה, הוא יועבר לרקדני הלהקה הקיבוצית הבוגרת היוצאת בעוד ימים מעטים לסיורם הראשון במזרח הרחוק, הפעם ליפן.

הסדנה של אולפן מטה־אשר קיימת כבר שנים אחדות ומשמשת גם כשנת י"ב לאלה, המבקשים להתמחות במחול וגם לאלה, שסיימו את שירותם הצבאי ומכשירים את עצמם לאמנות הריקוד. מדרך הטבע, הסדנה היא בית־האימון, בו הופכים האפרוחים לפרגיות, שתהיינה ראויות להיכלל, אם יימצאו מתאימות, בלהקה הקיבוצית עצמה. לא מעט כשרונות צפו ועלו ממסגרת זו במשך השנים. אבל דומני, שלא היה עוד שפע כזה של צעירים מעניינים, כמו בכיתה העכשווית. בייחוד בולטת נוכחותם של 6 גברים צעירים בין עוד הנשים. ארבעה־עשר החניכים, המשתתפים בביצוע שתי היצירות של קראסטינה הורבאת: רוני לבנה (חפציבה), נעמה גפני (גזית), אורית מעוזר (שער־הגולן), פנינה הרסטון (בית־העמק), עליה ילון (עין־המפרץ), מיכל שרון (אשדות־יעקב), ליאת היימס (גבעת־חיים), איה ישראלי (מושב כפר יהושע), אלי פלאח (גניגר), אביטל לבני (מצובה), עמי סבוראי (ברקאי), דין פרנקל (בית־אלפא), רן אריאלי (אשדות יעקב) וארז גולן (העוגן).

ואם לדבר על קשרי תיאטרון המחול של העיר פרייבורג וישראל (ואפילו קשר קיבוצי, בעצם) נחוץ להזכיר, שאמיר קולבן, בן קיבוץ רמת־השופט, שהיה מרקדני בת־שבע, וממייסדי להקת תמ"ר, רוקד כבר כשנה בלהקתה של קריסטינה הורבאת, ולאחרונה אף יצר עבור הלהקה מחול משלו, שהוא מעין גירסה מודרנית, מרומזת, לסיפור אורפיאוס ואורידיקה. אלא שהפעם יורד אורפיאוס אל שאול, שאינה אלא משתנה ציבורית, ושם פוגש את המנקה (תפקיד אותו רקדה אנטואנט, המשמשת אסיסטנטית לקריסטינה בעבודתה בגעתון), ומנסה להצילה מהעולם התחתון שלה, המוקף אסלות.

גיורא מנור

רוניטון

בגלקיגול ומחיר קצוץ!

וידאו-טלוידיות

הצעות מיוחדות לקניות מרוכזות במסלולי אשראי נוחים!

סטריאו

מחלקת הסטריאו ממליצה:

דוגמות מחירים למערכות משולבות ובחלקים

- רסיבר מרנץ;טייפ מרנץ + פטיפון 1,170 ש"ח
- רסיבר פיוניר;טייפ פיוניר + פטיפון 1,190 ש"ח
- רסיבר J.V.C;טייפ J.V.C + פטיפון 1,220 ש"ח
- רסיבר אקאי;טייפ אקאי + פטיפון 1,160 ש"ח

חדש - פטיפוני דיסק לייזר

איכות אמינות שרות

רוניטון אלקטרוניקה בע"מ

המרכז הארצי לוידאו, סטריאו וטלויזיות

דרך פ"ת 5, תל־אביב

פתוח ברציפות במשך כל השבוע

המשביר המרכזי

תל־אביב, רח' יגאל אלון 76, טל. 389333, 03-389410. דרך השלום 12, טל. 03-335131; חיפה, שער פלמר 2, טל. 04-662161;
ירושלים, אזור התעשייה עטרות, טל. 02-841414 באר־שבע, רח' וולפסון טל. 057-671021;
קריית־שמונה, אזור התעשייה טל. 067-42671; אילת, אזור התעשייה טל. 059-72204.

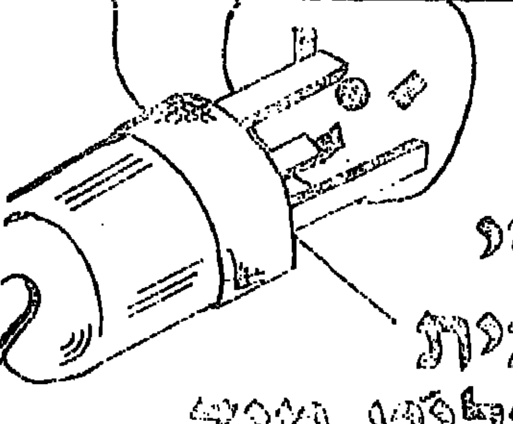

אליון 27.ON

מתח גבוה

במחלקת חשמל במשביר המרכזי
מבצע מכירה בהנחה אמיתית
לאנשים שיודעים להחליט מיד

מגוון מוצרי חורף מובחרים:
טרמוליפטרים, סדינים חשמליים מתוצרת פיליפס,
תנורי חימום, תנורי אמבטיה, קונו וקטורים, רדיאטורים.

מחירי חורף 86 בהצעות מיוחדות

חדש

לדוגמא:

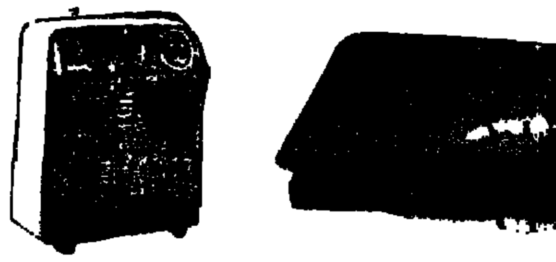

סדין חימום בודד פיליפס דגם 2240
במחיר 38.32 ש"ח

סדין חימום כפול פיליפס דגם 6422
במחיר 65.69 ש"ח

מדהים

טוסטר אובן אמקא
בהצעה שאי אפשר לסרב לה
במחיר 90.96 ש"ח

מוצרי חשמל תעשייתיים
שקעים, תקעים מפסקי פחת, מיתוג, כבלים, אביזרי חשמל, צנרת, תיעול ועוד.

גדול

נסו אותנו החודש
המחירים מפתים

מאיר

גופי תאורה, נורות מכל הסוגים של PHILIPS
חב' האלקטרוניקה הגדולה בעולם,
כדאי בגלל האיכות

ענק

PHILIPS
מבחר מוצרי צריכה ביתיים
סדרה למביני עניין

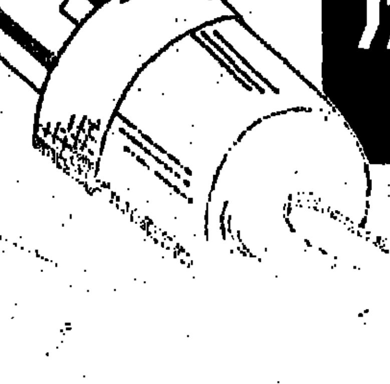

מחלקת חשמל ואלקטרוניקה

מחירי המבצע המיוחדים לזמן מוגבל, או עד גמר המלאי

מפרט-ש-ש-ש-קנ-ב-ע-ל-ש-ב-ש

ה המשביר המרכזי ה המשביר המרכזי ה המשביר המרכזי ה המשביר המרכזי ה המשביר המרכזי

תל־אביב, רח' יגאל אלון 76, טל. 389333, 03-389410. דרך השלום 12, טל. 03-335131; חיפה, טל. 662161; ירושלים, טל. 02-841411 באר־שבע, טל. 057-671021; קרית־שמונה, טל. 067-42671; אילת, טל. 059-72204.

ה המשביר המרכזי ה המשביר המרכזי ה המשביר המרכזי ה

צעצועים ★ ★ ★ ★ ★ ★

תל־אביב ★ חיפה ★ ק. שמונה ★

משלוח חדש של טרקטורים ג'ון־דיר

מבצע החודש בובות בארבי 10% הנחה

דוגמאות חדשות של פליימוביל

מבחר ענק של הרכבות מטוסים ★ פזלים ★ מכוניות

חיות פרווה של טוילנד

מבחר גדול של משחקי טומי

והחשוב ביותר!!!
המבחר הגדול והזול ביותר
של משחקים וצעצועים בארץ!

מחלקת נעלים

הנחות

★ נעלי ספורט	סטרדה	מגה	10%
★ נעלי "	ספרינט	מגה	10%
★ נעלי בנות	סניקרס	מגה	10%
★ נעלי נשים	סניקרס	נאות	8%
★ נעלי "	סניקרס	חולתה	8%
★ נעלי "	תוצרת חוץ	רודה	6%
★ קבקבי נשים		מגון	6%
★ קבקבי "		רודאו	6%
★ נעלי בנות בלרינה		רוזי	5%
★ נעלי ג'אז חצאיות־עור		בוס	5%
★ נעלי ג'אז שלמות		בוס	5%
★ נעלי גברים(!) עור		נאות	5%
★ " גברים(!) עור		מגה	5%
★ מגפים לגברים־גומי		דפנה	5%
★ מגפים לגברים־עור		עינת	5%
★ ערדליים־ילדים		דפנה	5%
★ ערדליים־גברים		דפנה	5%
★ נעלי ילדים שלמות עור		אמרוד	6%

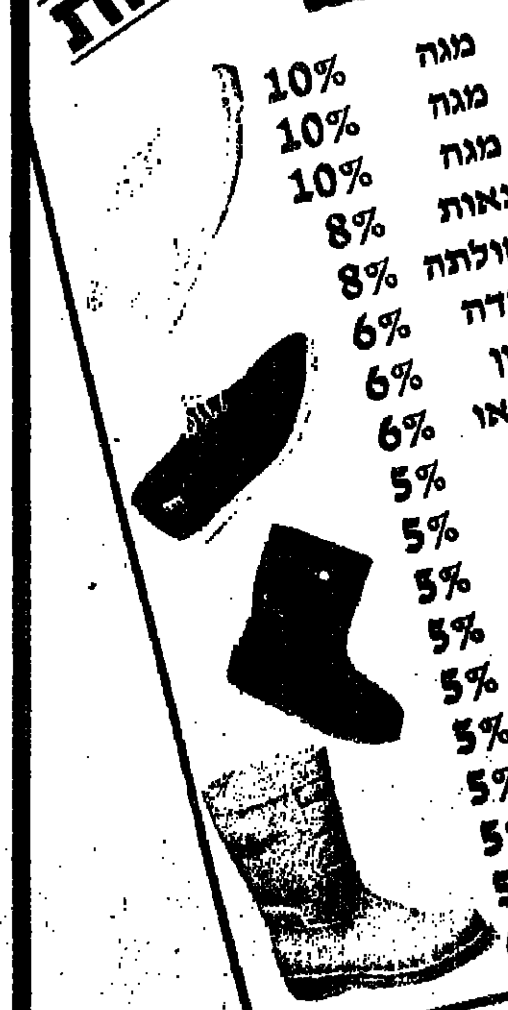

מחלקת טקסטיל

מדור וילונות ושטיחים

★ הגדלת המבחר וההיצע של בדי ריפוד
בדי קטיפה חלקים ועם דוגמאות
בדי ריפוד סאטן – מודפסים
רוחב 160 ס"מ
בדי ריפוד "פנמה"

הכל במחירי
…בצע מיוחדים
…חודש נובמבר
…ות נוי בדוגמאות חדשות –
…ות יד.
…בצע הנחה של 10%
…חש נובמבר.

ניתן …יג בכל מחלקות הטקסטיל של המשביר המר…א. חיפה באר שבע וירושלים.

מחלקת ציוד מטבחים

טוחן פסולת מהפכני מחס…
קרטונים מוצרי פלסטיק,
זכוכית, פחיות אשפה
ועוד...

ה"הבולע" מקטין את נפח הפסולת עד 10% מנפחה המקורי!

מחלקת חמרי גלם

רעפים דגם מרסלייז
עם תו תקן ממכון התקנים.
במחירי מבצע!!!

לפרטים נא לפנות:
סניף ת"א הח' מיכה גיא טל. 03-808521
סניף חיפה הח' עמי פרידמן טל. 04-726116
סניף ירושלים הח' אריה הירשהורן טל. 02-8414534
סניף באר שבע הח' אלי ביטון טל. 057-34310
סניף קרית שמונה הח' עומרי בבירי טל. 069-42671

מחלקת מזון

מבצעים לחודש נובמבר 1986

לפתנים תוצרת חוץ (אננס,אפרסקים, קוקטייל) עד 45%

„כרמל מזרחי" על כל המגוון כולל סדרת הליקרים החדשה אמדאוס 11% הנחה

„יפאורה" (שוופס) ★ על כל סוגי הבקבוקים 2.5%

פרכיות אורז תוצרת ארה"ב לכל אוהבי הדיאטה במחיר אטרקטיבי 1.70 ש"ח נטו נטו

„יפו־מור" ★ סירופים 10% ★ מיץ לימון טבעי 14%

ליפתן (מקומי) שגיב — 14%

פטריות חתיכות־שלמות עד 35%

רסק עגבניות, קטשופ, רוטב פיצה עד 19%

מלפפונים עד 30% הנחה

זיתים בחביות— 9%

חלבה וטחינה „אביב" — 19%

שימורי דגים של „נון־יונה" 9%—14%

ליפתן (מקומי) מלון עד — 29%

„עלית" מחיר מיוחד מלבין קפה 500 גר׳ נטו — 2,05 ש"ח

יש במחסננו קטניות בשק/משקל. שעועית לבנה. עדשים אדומים וירוקים. אפונה חצאית. חומוס. אורז. קוקוס ופרג.

הערות:
★ כל ההנחות המפורטות מעלה כוללות בתוכן את ההנחות המיוחדות להתיישבות (על שימורים קוד 03—4%. על יינות כרמל 8%)
★ על כל יתר השימורים מתוצרת הארץ ושלא פורטו מעלה. הנחה להתיישבות 4%.
המחירים אינם כוללים מע"מ.

★ כלי זכוכית „ארקופל" 10%
★ מבחר טרמוסים 10%
★ הצעה מיוחדת סכום תולה 20%
★ כל מוצרי „לייפהיט" 10%
★ מוצרי פיירקס 25%
★ „כתר פלסטיק" מבחר דליים ופחי אשפה בגדלים שונים ובצבעים שונים 10%
★ כדי שתיה מתוצרת „רבהוד" 5%
★ כלי הבישול החדשניים של „אלגת" מחבתות, סירים קלחות 10%
★ אשפתונים מכל הסוגים 7%
★ „תמה" כלי אוכל ומטבח (פלסטיק) מלמין דמוי חרסינה 17%
★ הצעה מיוחדת-קיסמי שיניים באריזות של [illegible]

מה הולך

רותי והחומות

בימים אלה משנה כלא־שאטה את צורתו החיצונית ואת צבעיו. 6 אסירים עמלים על צביעת חומותיו ברצף ציור מרהיב עין. עליהם מנצחת רותי ליאור, אמנית מקיבוץ תל־יוסף

העובר בעמק בדרך עפולה־בית־שאן אינו יכול להחמיץ את כלא שאטה. הכלא, על חומותיו הצבועות לבן, הוא חלק מהנוף, ממש כמו הרי הגלבוע, ודומה כי מעולם היה שם. בימים אלה ממש משנה הכלא את צורתו (לפחות החיצונית) וצבעיו. בימים אלה חומות אלו הולכות ומתכסות ברצף ציור מרהיב עין.

מי אשר זמנו בידו, יעצור לרגע ויראה כ־5—6 אסירים חשופי גו, עמלים בצביעה, ועליהם מנצחת אשה, רותי ליאור שמה, מורה ואמנית מקיבוץ תל־יוסף.

זמן רב חלמה רותי לעבוד עם אסירי כלא שאטה. יום אחד הופיע בתל־יוסף משה קוסטמן, אז מפקד הכלא, וזרק בפניה אתגר: לצייר את חומות הכלא. רותי ביקשה זמן למחשבה. „התחלתי", היא מספרת, „לבשל את העניין ולהפנים אותו. בדקתי במקורות ובספריות את שנעשה עד היום ברחבי העולם בתחום של ציור קירות. עברתי תקופה של אי שקט, התלבטויות קשות. בהתחלה חשבתי על ציור בפרטי פרטים, אחר־כך גיבשתי משהו יותר מינימליסטי".

בקיץ שעבר הוכנה הסקיצה, כאשר הרעיון שהתגבש היה השתנות הצבע בעמק עם ההתיישבות. דגש על חילופי הצורות, מסורת, חיי עבודה והשתרשות. ההצעה הוגשה לנציבות בתי הסוהר לאישור.

רותי ליאור היא מצמחי עמק־יזרעאל. נולדה בתל־יוסף, גדלה במקום וחיה בו את כל חייה. לכלא שאטה יש לה יחס אישי. שם היתה מיפקדת גדוד 13 של גולני במלחמת השיחרור, לאחר פינוי הבריטים, כשאביה של רותי, דודיק יוהר, היה המג"ד. „הכלא יושב לנו, אנשי העמק, מול העיניים, בכל אשר נפנה", אומרת רותי, „אבל ענן כבד של מסתורין רובץ עליו, ואין אנו יודעים מאום על אשר מתרחש בין כתליו. תמיד היתה בי סקרנות אדירה לחדור פנימה ולחקור את צפונותיו ואני מאושרת, שניתנה לי ההזדמנות לכך".

בעבר היתה רותי גננת ואחר־כך פנתה למסלול של הוראת אמנות. מגיל 13 היא כבר הציירת של הקיבוץ, תפאורות, חגים וכיו"ב. בסוף שנות ה־60' הגיע לקיבוץ מתנדב שווייצרי, צייר במקצועו והוא שנתן לה רחיפה לכיוון הציור. רותי למדה ב„אוהל שרה" וב„אבני". ב־74' יצאה משפחת ליאור לשליחות בדרום־אפריקה ושהתה 3 שנים בדרבן. רותי עשתה מאמץ אדיר לנצל את הזמן ללימודי אמנות. ב־1977 חזרה משפחת ליאור לתל־יוסף. רותי חזרה הביתה עם תואר ב.א. ב־„פיין ארט", שכלל ציור, רישום, פיסול וגרפיקה.

היום היא אמנית מוכרת; מקבלת יומיים בשבוע. כמו כן העמיד הקיבוץ לרשותה סטודיו. „האמת היא, שיש לי תמיכה רבה מהקיבוץ ומעולם לא עיקמו לי את האף ולא היתה לי בעיה עם איש", מדגישה רותי, ומציינת גם את עזרתה הרבה של המועצה האזורית גלבוע וראשה אברהמל'ה יריב.

משאושרה התוכנית שהגישה לנציבות בתי הסוהר, הציבה רותי תנאי אחד: כניסה לכלא וגיבוש קבוצת אסירים עם שפה משותפת, כללי עבודה וידע אלמנטרי. במשך מספר חודשים נפגשה עם 8 אסירים ולימדה אותם כללי יסוד כמו פרספקטיבה, אור וצל וכו'. הקבוצה ביצעה „פרוייקט הרצה" על מבנה בכלא. „כיסינו מבנה בציורי 4 העונות".

הקבוצה עברה תהליך מעניין ביותר של גיבוש. דינמיקה של חלוקת תפקידים. רותי ציפתה מראש לקשיים רבים. לאסירים המבצעים את הצביעה אין

רותי ליאור מציירת בגיר והאסירים צובעים. 300 מ׳ אורך, 4 מ׳ גובה ו־300 ליטר צבע

כמעט הזדמנות להתבטא וליצור. „יש להם בעיה עם זה. מה פתאום אני מציירת והם צובעים. אסיר אחד בא ואמר, שהוא מרגיש כמו מברשת. אני מקדישה זמן רב לשיחות ולהסברים. אך מהתחלה אמרתי להם, חבר'ה, תגידו מה שאתם רוצים, תשמיעו דעתכם, אבל בסוף אני אקבע, ואכן זה כך".

רותי חשה, שיש לאסירים תחושה, שהם עושים משהו מיוחד וייחודי, ויש גאוות יחידה. הם גם נותנים פיד־בק מאוד חיובי ויודעים, שזה ה„בייבי" של רותי, לכן משתדלים מאוד להקפיד על טיב הביצוע. רותי מעריכה במיוחד את ראש הקבוצה, שהיא מנועה מלנקוב בשמו. „הוא מוכשר מאוד, חרוץ ומקפיד על טיב הביצוע", היא אומרת בהערכה אמיתית.

במשך הזמן מתקרבים ונוצרים יחסים, אך רותי משתדלת לשמור על כללי המשחק ונזהרת, שלא להתערב בדברים שאינם בסמכותה במסגרת הכלא.

טכניקת העבודה: רותי מציירת בגיר והם צובעים. „לפני שבועיים ציירתי קטע ונסעתי הביתה. אחה"צ התחילה להתהפך לי הבטן, נדמה היה לי, שטעיתי בצבע. ואז צריך יהיה למחוק ולצייר מחדש. והצבע יקר. עד שאני משיגה רכב, מגיעה לכלא, הם אומרים לי, רותי, אנחנו חושבים שטעית, הנה השארנו פה קטע לא צבוע. אוף, איזו הקלה".

היקף העבודה: 300 מ' אורך על 4 מ' גובה. בסך־הכל 1200 מ"ר, המצריכים 300 ליטר צבע. „פרוייקט חברתי, אנושי ומקצועי. בכל יום לומדים משהו חדש ומתגברים יחד על המכשולים ועל הפתעות לא צפויות."

רותי מקווה, שתוך שנה הכל ייגמר.

שלמה גלזר ■

דילמה

אחי המקוננים (ב)

„בל נשלה את עצמנו", מזהיר מאיר תלמי, „כי הקיבוץ יתקיים לאורך ימים, אם לא יהיה ברור, לשם מה ולמה לקיימו. אין לכך תשובה במאמרו של משה שנר. הדברים בקושי מוצגים בשאלות". חלקה האחרון של מסת התשובה למאמר שפורסם ב„שדמות"

מה המטרה אליה חותר מ. שנר במאמרו? „העמדה ערכית חד־משמעית של האדם הבודד וקדושת חייו בראש סולם הערכים והעדיפויות". לזכותו יוגד, כי גם בקטע זה הוא מרגים את דבריו, לאמור: „הריני חוזר ל'מימוש העצמי' של חבר הקיבוץ. כל המכבים את היתפסותם של הדורות האחרונים של המימוש העצמי באופן צר ואגואיסטי, תוך זניחת האחריות לכלל, רק מחזקים לדעתי, הם מעידים על תחושת הדקארנס המלווה את ההיענות לצרכי הפרט".

בעוונותי הרבים אני שותף ל„דקארנס". היכן

> „...ההנחה, שיש הקופאים על שמרים ושואלים לערכים האידאיים של הקיבוץ, ויש לעומתם בני חורין, שהשתחררו מן המקובלות — בטעות יסודה".

לדעתי טעינו בפרשת ה„מימוש העצמי"? ניסחנו הגדרה, אשר באה להבדיל בין חייו של האדם בקיבוץ לבין מימוש עצמי, הנעים כביכול על פסים שונים, בעוד שהמימוש העצמי מלווה את האדם לאורך הדרך, והכל בהתאם לתנאים ונסיבות.

מסיפורות על ראשית העלייה השלישית שמורה בזכרוני, בין היתר, דמותו של הפסנתרן, שהיה מוכן לקצץ אצבע מידו, כדי לא לעמוד בפני הפיתוי של הפסנתר אל מול פטיש החצץ. האיש רצה לממש את עצמו, על־פי נוסח מחשבה והוויה הרחוקים היום מאיתנו ת"ק פרסה. ככל שהקיבוץ התבסס, כי ניתן לו יותר להיענות לרצונות ומאוויים של חבריו (הפסנתרן הזה, בימינו, היה זוכה להיות מוסיקאי, הנהנה מאהדת הציבור) ואף רצונו של אדם צעיר בעולם של סוף שנות השמונים איננו בבחינת טאבו. ישנן ויהיו מיגבלות. יהיו חברים שיקבלו את המיגבלות מתוך הזדהות עם קשייו של הקיבוץ, ויהיו שיעדיפו את רצונם על רצונו של „המצפון החיצוני". המימוש העצמי, במהותו, מתחיל בהכרעתו של האדם על חייו בקיבוץ.

לחינם מזהיר אותנו מ. שנר מפני דרך, בה הופך האדם לאמצעי והמסגרת החברתית הופכת לתכלית הסופית.

הקונספציה הזאת הדריכה בשעתו את „גדוד העבודה" ולא בכדי שבקה חיים תוך זמן קצר. התנועה הקיבוצית מתבססת על הנחה, כי הקיבוץ הוא אמצעי ותכלית כאחת. הסכנות הצפויות לקיומו של הקיבוץ אינן בשל כך שהוא פחות בית מאשר כעבר, הן מתחזקות ככל שהקיבוץ, בעיני חבריו, הוא בית בלבד.

הקיבוץ, המהווה כ־3 אחוז מכלל הציבור בארץ, עתידו איננו מובטח. אחוז קטן של בני אדם, המחליטים לבנות את חייהם על יסורות אחרים מן המקובל מסביב, אין בכוחם לשמור על הייחוד מבלי שיהיה ברור על מה ולמה צריך לקיימו. הכפרים הנהדרים שבנינו הם עובדת חיים לאורך ימים, שלא כן אורח החיים הקיבוצי. יש ויש סיבות לדאוג לעתידנו, על־פי תהליכים שהם נגד עינינו.

המשבר בתנועת המושבים זורז על־ידי המדיניות של ממשלות. אך קדם לו משבר ערכים, לא היה מחסור ב„הומאניזם" של הכרעות ריבוניות, שעל פיהן נפרצו כללים של ערבות הדדית, עבודה עצמית, או סדרי שיווק. לא חסר „מימוש עצמי", אשר פרץ „מניפסטים". היו ימים של שיגשוג „אוטונומי" — והיו ימים של מבחנים חמורים.

דברי הביקורת העצמית הרבים, הנשמעים

> „...יהיו חברים, שיקבלו את המגבלות מתוך הזדהות עם קשייו של הקיבוץ ויהיו שיעדיפו את רצונם על רצונו של „מצפון חיצוני"".

בתנועה הקיבוצית, יש להם על מה להתבסס, עם ריבוי עזובות ותהליכים מדאיגים, ואסור בתכלית האיסור לטאטא אותם מתחת לשטיח. אין לי כל עניין באידיאליזציה של חיינו ואפילו לא אטען כי — כרבים אחרים — אינני נתפס מדי פעם למקהלת „אחינו המקוננים". ברור לי, כי ההנחה, שיש הקופאים על שמרים ושואלים לערכים האידאיים של הקיבוץ, ויש לעומתם בני חורין, שהשתחררו מן המקובלות — בטעות יסודה.

כל נשלה את עצמנו, כי הקיבוץ יתקיים לאורך ימים, אם לא יהיה ברור לשם מה ולמה לקיימו, אם לא נשאל את עצמנו למקומו כעם ובארץ, אם לא נשאל את עצמנו, מה מהותו החברתית אל מול סולם הערכים של החברה הסובבת. לכל אלה אין תשובה במאמרו של מ. שנר, הם אפילו בקושי מוצבים במאמרו כשאלות.

בסיכום דבריו כתב מ. שנר: „מה השינוי הנדרש בפועל — זאת אינני יודע. אך ברור לי, כי לשם כך דרוש הרבה אומץ ובעיקר אמונה באדם". מתקבל על דעתי, כי האומץ הוא תכונה חשובה לכל אדם ולכל חברה. אך הוא איננו ערך כשלעצמו, ובעיית הבעיות היא: מה המחשבות והמעשים שהאומץ בא לשרתם. שלא כן האמונה באדם, שהיא ערך. אם נהרהר אחרי שורשיו של האמונה באדם, דומני שיתברר לנו, כי ככל שציבור מלוכד יותר באמונתו — כן חזקה בו יותר האמונה באדם.

מאיר תלמי ■

רמקולים דגמי 1987 במבצע הנחות עד 50%
ווגה, וורפדל, J.V.L. ,BOSE גאמו, פירלס, גודמנס, פיליפס ועוד
החלף ישן בחדש!
מבצע 13 תשלומים לרמקולים ולכל מערכות הסטריאו
סטריאו בסיטונות
★ מגבר סוני + פטיפון + רמקולים .... 89.— ש"ח לחודש
★ רסיבר טכניקס + פטיפון + רמקולים .... 119.— ש"ח לחודש
★ סטריאו מצ: מגבר + רדיו + פטיפון + טייפ + רמקולים .... 99.— ש"ח לחודש
★ טיים שארפ + רסיבר + רמקולים .... 109.— ש"ח לחודש
סטריאו ויזיה, העליה 62 תל־אביב פתוח מ־10.00 עד 13.00, 16.00 עד 19.00

כל־נוע
מבחר האופניים הגדול ביותר בארץ!
★ אופני ספורט ★ אופני הרים ★ אופני BMX ★ אופניים לנשים ★ נוער ★ ילדים
הגיעו אופני מוטבקאן ספורט
במחירים זולים ובאיכות מעולה
פרולייט, גרנד־ז'ובלי ועוד
רמת השרון — סוקולוב 37, טל. 03-485613

במבו האום 1986
הנחות מיוחדות לחברי הקיבוצים תנאי תשלום נוחים
רהיטי במבוק מעץ ראטן
בעיצובים מיוחדים ובדי ריפוד יפהפיים
מרפדים ורהיטים מכל הסוגים
רח' עלית הנוער 3 גבעתיים טל: 324104

בתיה שחף

איך זה אצלכם

לא הבל היופי

ניתוחים קוסמטיים ומתיחת־עור? עדיין סוגדים לאלילת החן. עם ובלי שכירים השערות נמרטות והמסכות על הפנים

נגבה:
ספריות שלו מספרות

על הנייר יש בנגבה מספר בנות שסיימו לימודי ספרות, ולכאורה התחום הזה אמור להיות מכוסה ב"כוחותינו". במציאות, משום מה, הן לא עוסקות במקצוע, ועל ראשי החברות מופקדים ספרית וספר שכירים, כאשר הספרית עובדת גם בבתי ילדים, וגם בחורים אחרים מוכנים "לתת את הראש ובלבד שתטפל בהם"... כך מספרת לבנה לוברני, רכזת בריאות בעבר.

חברי נגבה מטופלים מכף רגל (פריקוריסטית שלנו) דרך הפנים — קוסמטיקאית. (ותיקה (70+) וצעירה), שוקדות על טיפוח הפנים והזנת העור (רוקחות עצמית, וחלוקת תכשירים פעם בשבוע).

נשמע לחוץ ומאולץ מעט. אך נראה שההרגל, הוא שהכריע את הכף.

שיפוצי אף? "היו בעבר. ברגע שנקבל פניות, נדון ונחליט, מה גם, שהעניין ממומן ומסודר על־ידי קופ"ח. כרגע "נהנים" בעלי המקצועות מפיזור גיאוגרפי, כשהעתיד הכלכלי, הוורוד (מן הסתם) אמור לזמן אותם יחד, תחת קורת גג במבנה אחד."

קרית ענבים:
רעש ורכילות

מבין שלוש הקוסמטיקאיות שהוכשרו לכך, עובדת בקרית ענבים רק... אחת שכירה. תכשירי היופי מיובאים ממפעלי ים המלח (מוצרי "אהבה" של משקי האזור) והקניה, ותנאי התשלום נוחים מאד."גם בנושא חלוקת המוצרים יישרנו קווים. אין יותר "כלי מהבית". הכל ניתן בכלים אחידים", אומרת הגרייטה, אחות במרפאה.

הורדת שיער? למרות המרחק שמעו כאן על מכשירי "הגושרים", ואולי בגללו קשה להשיג אותם."אנחנו בהמתנה. והמכשירים הראשונים שנרכוש, יהיו באחריות הקוסמטיקה."

הקירבה לירושלים, מלבד ההתבשמות מאוויר ההרים והנוף, מאפשרת גם שכירת אנשי מקצוע (פריקורסטית, וספרים). בעוד שאנשי "כף הרגל" ו"עור הפנים" שוקדים על מלאכתם במקום קטן ונוח, הרי שבמספרה "החגיגה בעיצומה". החדר יפה, מסודר, ו... גדול מדי. כולם יחד, רעש, רכילות־פסטיבל. דווקא כאן חשובה הפינה השקטה והפרטיות.

ניתוחים קוסמטיים ופלסטיים? "היו. אנחנו מסודרים עם "הדסה" ובמחיר סמלי למחלקה המסויימת. ניתן היום לטפל בשיפוצי אף, אוזניים גדולות. עדשות מגע וכו'. מגיל 18 מי שזוקק".

כל הקשישים והמוגבלים זוכים לשרותי הבריאות והטיפוח בביתם.

הגושרים:
שתי חברות העוז

מרים ברוך, קרנציה שניה בריכוז ענייני בריאות בהגושרים. זוכרת ימים אחרים. בהשוואה להיום: "מצב העבודה קשה ולחוץ. הספרית שלנו חיונית יותר בבית ההארחה. ואת העבודה עושה שכירה מקרית־שמונה, יומיים בשבוע. גם פדיקור — שכירה. מצב דומה בפיזיותרפיה ואפילציה, כאשר בעיות קשות יותר בעור הפנים נפתרות מחוץ לבית. קוסמטיקאית משלנו רוקחת תכשירים ומחלקת. גישת המוסדות לטיפולים אחרים (ניתוחים פלסטיים) חיובית בהחלט וכל פניה נבדקת לגופה בנכונות ואהדה לעזור."

ה"כום" של הגושרים — מכשיר להרחקת שיער — חצה גבולות ויבשות, ובניגוד למקובל לחשוב, הסנדלר הפעם אינו יחף..." כל משפחה קיבלה מכשיר אחד, מתנת חג. ומיותר לציין, כי טרחנו (ועדיין ממשיכים) בגיוסים במפעל". כיום ניתן לקנות את "הפלא" במחיר רגיל בחנות בית ההארחה,מאחר שהמלאי בכל־בו אזל.

מתברר, שהמכשיר חולל פלאים ופקח עיניים במקרים רבים. "מגיעים מכתבים נלהבים מרחבי הארץ, וגם כאן, בבית, שתי חברות (לפחות) העזו לראשונה לחשוף רגליהן בלב שקט וראש מורם."

מסדה:
מתחלפים עם השכנים

בענייני יופי וטיפולים אחרים — אין גבול. "לתת כמה שיותר", אומר פנחס, רכז בריאות במסדה ואסיסטנט שיניים (יחיד בתנ' הקיבוציתו). "הגבול היחיד, אולי, הוא העסקת שכירים בתחום הזה." פרט לספר (גברים וילדים) שכיר — הכל "תוצרת בית".

"הספרית שלנו אשפית," מעיד פנחס. "ואת הצלחותיה כאן, היא מצליחה לדחוס לארבעה ימים. בשאר הזמן היא לומדת קוסמטיקה. הפדיקוריסטית (גמרה קורס) עברה כבר את כל הרגלים ומעתה יוזמנו אליה אלה הזקוקים לה באמת על־פי הזמנה בפתק־טלפון."

"כל מדיניות התורים כבר אינה כמו בתקופה ההיא... יש גם פיזיותרפיסט שלנו שמחלק זמנו בין הבית וקופ"ח בטבריה. ולמרות שהכל חלק וטוב — יש בעיה, וגם פתרון: למספר חברות, שמסיבות שונות אינן יכולות להכנס לטיפולים הנ"ל כאן, בבית, סידרנו לקבל את השירותים הללו בקיבוצים שכנים, על בסיס חליפין, כמובן."

אין מבנה אחר לכל הטיפולים ולדעת פנחס זהו מצב טוב. כמו שנאמר: "הפרד ומשול".

ברור־חיל:
כשהמצב לחוץ

האוכלוסיה די גדולה והמצב הכלכלי קשה ולחוץ. החיים וצרכי היומיום מציבים סדר עדיפויות די ברור, ומה שסובל יותר אלה הפרטים הקטנים ולא פחות חשובים: שמירה על האסתטיקה, היופי וכמובן — הבריאות. כשהקוסמטיקאית עוסקת גם בפדיקור, וקיבלה הזמנה לטיפול בפנים, הספקת כבר לשכוח מתי ביקרת שם לאחרונה... (אחת ל־4 חודשים). ולמרות הכל, התכשירים נרקחים בבית יש זמן גם לאפילציה, ודואגים גם לפצעיהם של המתבגרים.

הספרית בברור חיל התגייסה לצבא ואת מקומה תפסה אמו של חבר, המשלבת ביקור עם תעסוקה (מחיר זול ביותר, על בסיס חודשי). את הבחורים והילדים מספר שכיר משדרות. גם זאת — אחת ל־6 שבועות.

"שמענו על מכשירי "הגושרים". אין הזמנות. יקר מדי ואין לנו כסף", מסבירה מרים שחר, רכזת בריאות. "גם מי שמסתפר בחוץ יודע, שזה על חשבונו. אין החזר כסף. המצב באמת קשה. מנסים לקיים מערכת הכרחית, מינימלית וטובה. אף פעם לא כולם יהיו מרוצים. אבל זה מה שיש".

גזית:
שוקלים לגופם

גם בזמנים קשים מנסים לקיים מערכת מסודרת, ולפגוע כמה שפחות ולהעזר בכלי המקצוע מקרב "חברינו". הקוסמטיקאית שנותרה בצד במערכה (היו שתים), נוסף לתכשירים אותם היא רוקחת ומחלקת, חובשת כובע נוסף לראשה: פריקוריסטית. יש לה זמן גם לבני הנעורים (אחה"צ) והחיילות זכאיות לפינוק הזה בעיר הקרובה למקום שרותן.

בגזית יש גם מספרה מסודרת, והספרית בנית "מכסה" בימי עבודתה את ראשי כולם, כולל פתיחת המספרה בשבתות (שיבוץ) עבור המוסר ניקים. "ספר שכיר טבריני מגיע אלינו כבר 10 שנה, לשביעת רצון הבחורים (הצעירים עדיין אצל הספרית...) מכיר את כולנו, וכשמישהו מחסיר פעם ביקור — הוא מתעניין מה קרה, וניגש לתפוס אותו, מציינת רוקה, רכזת בריאות.

יש חדש ב"ואג"!

הנחה מיוחדת לקיבוצים!

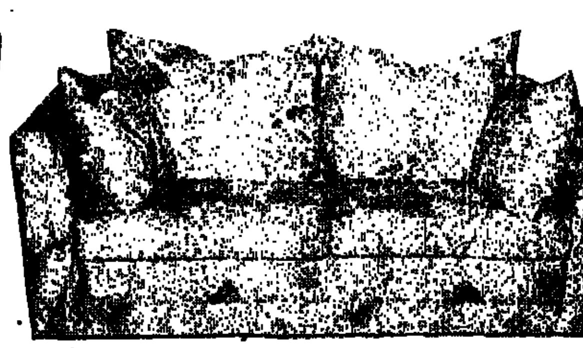

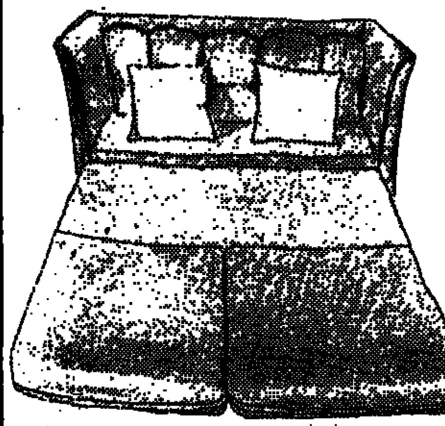

"ואג" – הדגם הולנדי 1+2+3 וכל יחידה נפתחת לשינה.

דגם הולנדי-תוצרת כחול לבן

סלון יפה ונוח המיוצר במבחר דגמים (הולנדיים) על פי ידע בלעדי. הסלון הזה מיוצר כולו בארץ.

לריפוד הסלון נבחרו ספוגים מיוחדים, המתאימים גם לישיבה נוחה וגם לשינה טובה ובריאה. ספוגים אלה מיוצרים במפעל פולירון - קיבוץ זיקים, המייצר ספוגים ברמה טכנולוגית גבוהה.

פולירון קבוץ זיקים

כיצרן בעל שם בענף הסלונים בארץ בחרנו בקפידה את כל מרכיבי הסלון, על מנת להגיע אל הלקוח, עם מוצר שישא בגאווה את השם ואג.

לילה טוב-במשיכה קלה

במשיכת יד קלה, הופכת כל כורסא למיטה. הבודדת למיטה בודדת הכפולה לכפולה, וכך הלאה.... תוספת הלינה כלולה במחיר, אין צורך להוסיף עבורה תשלום כלשהו.

מבחר בדי ריפוד מיובאים אקסקלוסיביים
דוגמאות חדישות מתערוכת מילנו ופריז 86'

יצרן - חנות המפעל
ואג
רח' הרצל 37 • תל־אביב • טל' 03־824623

פולירון קיבוץ זיקים

הבעל צריך לחוש בהבדל רק אחרי הטיפול

המכונים שוכנים במקומות מקריים, אבל מסודרים יפה וצנוע. בכלל, אנחנו די צנועים. והדרישות לטיפולים אינן חורגות מהמקובל. ניתוחים פלסטיים לא זכור לי בעבר — כיום יש פניה אחת, וגם היא עדיין בשלב מאד ראשוני, של גישוש מוקדם ביותר. דברים אחרים נשקלים לגופם, לדוגמה — טיפול בפאות נכריות.

שפיים:
שני ניתוחים בשנה

שפיים, קיבוץ גדול בסביבה עירונית צפופה, דבר שלא מפריע להיעזר בשירותים שמעבר לגדר. ועם זאת, לשמור על הייחוד הקיבוצי. טיפוח הבריאות והיופי אכן נעשה בעזרת "כוחותינו" עם הזקקות מועטה לכוחות מבחוץ", פריקוריסטית שכירה, פעם בשבוע כעזרה לחברה ותיקה. שתי קוסמטיקאיות ושתי ספריות משתלטות יפה על האוכלוסיה, ועושות מאמצים לשיפור היופי.

את העבודה היומיומית עושים בבית ותכשירי היופי ניתנים חופשי (מבוקר), חלקם תוצרת בית. "כל המערכת מסודרת בבית ואין לחץ לחפש שרותים בחוץ", מרגישה חיה יבלו, רכזת בריאות.

מכשיר הפלא של ה"גושרים" חדר גם לכאן, לפחות בפרסום, ועד שיסופק לכל דורשת, ניתן לקבל בהשאלה אצל הקוסמטיקאית. בינתיים, את העבודה השוטפת מבצעות שכירות מנתניה. פעם בחודש, בקיבוץ.

מעבר לשיגרה, החריגים. "אנו דנים בוועדה בשיתוף הרופא והנוגעים בדבר, במתיחות עור וניתוחים פלסטיים. בדרך־כלל מאשרים שניים בשנה".

לטיפול קוסמטי זוכים גם בני הנעורים, הזקוקים לכך. זה מתאפשר בין היתר הודות לגמישות בעבודת המכון — גם אחה"צ. צימוק נוסף — כל חברה בשפיים זוכה לפינוק קוסמטי, יום לפני תאריך הולדתה. ההזמנה המפתיעה — בתא הדאר...

כיום בשלב בניה, מרכז היופי וטיפולים אחרים (?) — ג'אקוזי ועוד.

שדות־ים:
הכל בבית

מלבד ספר שכיר, פעם בשבועיים "לגברים בלבד". כל יתר העוסקים במלאכה בשרותיים הם חברי הקיבוץ. אך מי שזקוק להרחקת שיער (אפילציה) נוסע לחדרה לכתובת פרטית, לפי הסכם עם הקיבוץ.

את תכשירי היופי מקבלים מקוסמטיקאיות. הן קונות, מייעצות וממלאות צנצנות. הן נותנות גם טיפולים לבני הנעורים, ומתאימות עצמן אליהם. שבתות,חג, ערבים.

"המגמה שלנו, לפתור הכל בבית. וזה אומר גם טיפול בצביעת שיער והאלרגיות שונות כתוצאה מכך," מסבירה רינה אנגרט, אחות ותיקה ורכזת בריאות חדשה. הכל בבית אחד: בניין, ששימש בעבר חדרי־חולים, מאכלס בתוכו כיום את המכונים הנ"ל.

מכשירי "הגושרים" הלהיט הלאומי, אחדים מהם כבר כאן, בהרצה, לשביעות רצון המשתמשות. היתר בהמתנה, כמו רבות וטובות...

שדה־אליהו:
לא קופאים על השמרים

מיתוסים רבים נופצו כבר, וגם בקיבוצים הדתיים לא עוד הכל "בעזרת שמים". המודעות לטיפוח החן והיופי תופסת מקום מכובד וראוי, ממש כמו כולם.

בשדה־אליהו הכל בעבודה עצמית, פרט לספר שכיר לבחורים ומומחית לאפילציה, המקבלת לקוחות בעפולה.

אל הקוסמטיקאית מגיעים גם מתבגרים ובחורים (בעיות עור), ומי שרוצה זוכה ב"חבילת" הטיפול הקוסמטי בפנים, גם בהרחקת שיער. תכשירי היופי ניתנים חופשי כמובן, והם נרקחים ברובם בבית.

"בנינו מבנה מיוחד לקוסמטיקה ומספרה. קביעת התורים נעשית בטלפון בדיסקרטיות" — אומרת טובה, סייעת שיניים ורכזת בריאות. "אפילו הבעל צריך לחוש בהבדל רק אחרי הטיפול"...

כיום, כאמור, אין קפיאה על השמרים, וניתוחי אף זה דבר מקובל וקיים: "הגישה היא, שמי שחי לא טוב עם עצמו בדבר מסויים — יש לעזור לו, בכל דרך אפשרית."

סמר:
הולכים לשכנה

קיבוץ צעיר בערבה, וקרבתו אל העיר אילת, אינם מותירים הרבה מקום לדמיון. ואכן, הדרך הקצרה ביותר עבור צעירי סמר, המבקשים מעט פינוקי טיפוח ויופי, מובילה מן הסתם אל העיר הסמוכה השוקקת: "מי שזוקקה לקוסמטיקה, תספורת, טיפול בשיער ופדיקור, לוקחת כסף מהקופה הכללית, (אין תקציבים אישיים) ומתגלגלת העירה," מסבירה בפשטות תמר. ארבע וחצי שנים בסמר במחסן אספקה קטנה. אחר־כך מביאים קבלות הביתה."

תכשירי קוסמטיקה קונים ומחלקים במחסן.

הבחורים בסמר "נהנים" משיער מגודל. מי שבאמת רוצה להסתפר ואין לו חברה שתטפל בו, הולך לשכנה... "בעלי מקצוע אצלנו? בת אחת, יחד עם לימודיה באוניברסיטה עשתה גם מסלול קוסמטי וכשבאה לכאן התברר, שאין כמעט על מי לעבוד... והפרקטיקה נגמרת לה מהר מדי... אותה בת טיפלה גם בבעלה ובעור פניהם של בנים אחרים. כיום, היא עוסקת בהוראה ,ואנחנו מפרנסים את מכוני היופי בעיר הדרומית."

שריד:
נהנים מלחיצות

בשריד האנשים אינם יפים יותר, אולי, אבל הם בהחלט מטופלים ומטופחים מאד. "מקצה הציפורן דרך כל הגוף, ועד לחודה של שערה." כדברי פסי, רכזת הבריאות. שלוש קוסמטיקאיות (וביניהן מניה פלד הוותיקה) משתלטות על כל הפנים, כולל אפילציה, בני נעורים, הכנת תכשירים (דאודורנט, שיווק לשפתיים ועוד...). "הכל יש כאן. ומי שקונה בעיר — שירותו לה..."

הפדיקוריסטית (חברה נקלטת) מחלקת זמנה בין הבית ועבודות חוץ. לאחרונה הוזמנה לכפר־תקווה (ליד טבעון). ראוי לציון טיפולה בצעירי הקיבוץ (כולל מוסרניקים), הזקוקים לא פעם למזור לרגליהם היחפות כל הקיץ.

פסי הבטיחה טיפול כולל ויסודי. "שתי פיזיותרפיסטיות שלנו עובדות גם בחוץ. אחות ותיקה, שלנו, למדה ועוסקת ברפלקסולוגיה, (לחיצה פה, לחיצה שם — מחולל פלאים).מהלחיצות שלה נהנים גם אנשי עפולה, הכואבים והדוויים... וזה לא הכל — בן שלנו, שלמד ועוסק בשיטת אלכסנדר מדריך גם איך לעשות לבד, ומקבל קליינטים מבחוץ."

נראה שפטור בלא כלום — אי אפשר ואכן: הספרית ממגדל העמק. הספר מעפולה (ואלא מה...). "חברה שלנו עושה הכל מלבד תספורת. היא גם גמישה מאד בהענות לפניות חברים (שבת, חג, ערב). בנות שלנו שלמדו לא ממהרות למקצוע, נבהלות אולי..."

כיום המכונים השונים מפוזרים בקיבוץ. בעתיד, כשיושלם המרכז הבריאותי, יאוחדו כולם ב"ככר הבריאות", מבטיחה פסי ויותר מזה: "נחזיר הביתה גם את מרחצאות טבריה."

מרחביה:
"חלוצה נשית ומטופחת"

כדי לזכות בשעה של טיפוח פינוק ושינוי תדמית (?), יש להגיע אל האיזור העתיק ביותר במרחביה, חדרי הקוסמטיקה, הפדיקור והמספרה ממוקמים בבניינים הראשונים, זכר לחצר ההיא... המספרה של סטלה: משהו משהו. בעפולה לא תמצא הרבה כאלו. 82 ראשים נצבעים כאן מדי חודש: כולל פסים ומשבצות. את הבחורים מספר ויקטור, מעפולה. סטלה ועוד חברה (מרכזת קומונה) העוזרת מעט, משתלטות על כל האוכלוסיה, כולל מוסרניקיות אחה"צ. המיכשור חדיש, הציוד רבגוני. לא היו מביישים אף מספרה בעיר.

בחדר אחר פחות מפואר, צנוע, נקי פרקטי. ליטק (70+) מטפל ברגליהם של כ־170 חברים. בעבר הרחוק חובש צבאי, יותר קרוב אסיסטנט שיניים, נקלע במקרה לפדיקור — ונכווה. 17 שנה במקצוע: "אני מבצע גם טיפולים כירורגיים, החל מגילאי המוסד החינוכי ועד בני 90..."

בבית הסמוך — קוסמטיקה. הממלכה של משה הנגבי, ואסתי. שתי ספות, חדר להכנת התכשירים (הכל לבד, בבית), חדרון שעווה (כומן המסיכה, למי שרוצה — הורדת שיער), מיכשור חדיש, נעים ונוח. "עד היום זוכרים לי את הכנסת המושג של חלוצה נשית ומטופחת, למרות גילה, מקווה מאשה לעסוק בקוסמטיקה עוד שנים רבות... אוהבת נשים ומטופחת, אוהבת את המקצוע יחד עם פסיכולוגיה והכנת נפש האדם. הקליינטורה מתחלקת בין השתיים, מותר לנסות כל אחת ואחרי כן לבחור. "לגיטימי בעיני. כך כל עקרון הבחירה בחיינו."

גם יסודות האיפור הוחדרו לציבור הרחב, בין היתר ביוזמתה של מאשה: "אני רואה את הקוסמטיקה כחלק ממכלול לבוש התנהגות נימוסים, אסתטיקה ואיפור."

טיפוח היופי שמתחיל מוקדם מאד ונמשך מעבר לכל גיל.

סטריאו פלוס

במבצע לחברי קיבוצים

רסיברים — תוצרת חוץ — החל מ־440 ש"ח
טייפים — דולבי B.C. אלקטרוני — החל מ־400 ש"ח
פטיפונים — BD + סטרובוסקופ — החל מ־250 ש"ח
רמקולים — ארגונאום 80W — החל מ־250 ש"ח

3 שנות אחריות

מערכת במבצע מיוחד

סה"כ בולל מע"מ 1390 ש"ח

סטריאו פלוס

תדמור
קיבוץ עין צורים.

עיבוד עור מיוחד והדפסים אקסקלוסיביים לתדמור.
מפעל קיבוצי שהעלה את אופנת העור בישראל לרמה וגבוהה ביותר.
עיקר תוצרתו ליצוא: לאירופה ולארצות־הברית.
תדמור — מפעל לבגדי עילית של עור וצמר.

תצוגה ומכירה בישראל: תל־אביב, רח' זמנהוף 25 (פינת המלך ג'ורג') טל' 03־224919
ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 16, טל: 02־224478
חנות המפעל: קיבוץ עין צורים.

סימה באר

אספקה קטנה

485

„בת שישים פוקחת עין", בריאה, בעלת השכלה, עסוקה ומעורבת ואומרים שגם נראית לא רע. מחפשת קשר חם ואנושי, של הבנה והתחשבות, עם גבר בגיל דומה, שהוא דינאמי רחב אופקים, השכלה והומור. זה אמנם לא עסקנו, אבל נשמע מבטיח, לא?

היא חברת קיבוץ מהצפון.

486

היא נולדה בקיבוץ, אבל כבר 24 שנים בעיר, גרושה + 1, בת 48, 50 ק"ג, אוהבת ספר „ופתוחה לכל נושא אקטואלי".

ומה ששייך לענייננו — מעוניינת להכיר קיבוצניק, כדי לפתוח איתו פרק ב' בחייה, אפילו בקיבוץ.

אתה זוכה — התנועה זוכה.

487

בת 34, 168 גובה, נדירה, נהדרת עם חוש הומור מיוחד. לשעבר בת קיבוץ וחיה כיום בעיר, את כל זה היא אומרת על עצמה (אולי גם אמרו לה) ואנחנו, כמו תמיד, מאמינים ומפרגנים.

מי יקטוף ראשון את הפרח?

488

לא יפהפיה מסחררת, אך בהחלט לא בקטגוריה של המכוערות, משהו באמצע, בינתיים. והיא רצינית בקשר לבינתיים. (ובעניין זה, תאמינו לי, אין גבול לשיפורים).

קצת מלאה, אם לשני ילדים מקסימים (אין ויכוח), מקיבוץ בצפון, בת 34, קוראת המון ונהנית מקולנוע טוב. היא בעד פשטות חיצונית ועומק פנימי. אם כבר התנסית בחיים וגילך עד 45, אתה יציב ולא תלותי, היא מחכה לך אי שם בצפון.

489

יש לנו כאן הצעה לטיפוסים שורשיים, רגישים ובעלי ערכים פנימיים. נאים וגבוהים (יחסית), בני 40־50.

וההצעה: פנוייה, ילידת קיבוץ וכרגע במקום בצפון הארץ, שהוא דומה לקיבוץ בירק, בצורת חיים וברמת האנשים + שלושה. אינדיווידואליסטית שורשית, עם קשר חזק לארץ, לטבע, לאדמה, למים, לים, לאסתטיקה, לאומנות ומה לא.

יש לה בעיה אחת: מעצורים ביצירת קשרים שטחיים, בתקווה שתבינו את הרמז...

490

„לאחר שנות נישואין רבות של כשלון, רוצה אני עתה לשנות כיוון ולצעוד צעד נכון!!

באין סיפוק ואושר למען היושר — אשמים השניים, אך במבט אל העתיד, סיכוי יש תמיד — וההבטחה להעניק כפליים. אינני נערת זוהר, חתיכה משגעת, או דוגמנית יופי, אך תכונות טובות רבות בי, של הגינות, תמימות מוסר ואופי. צברית אני מלידה, תוצרת כחול לבן ואת שנות ה־50 עברתי לא מזמן.

ילדים גידלתי, נפלאים וחמודים, אך המה נישאו ופרחו להם — מעוני שלי נשאר דל וריק, שומם ומיותם וכל שחסר לי עתה זה — אתה, ידיד ורע חבר טוב וקרוב, האדם הנכון בצד הנכון, אשר ביכולתו לתמוך ולאהוב. והעיקר שנחוש ביחד שוב, עד כמה יכול להיות טוב."

חברת קיבוץ מהמרכז.

„לא יפהפיה מסחררת, אך בהחלט לא בקטגוריה של המכוערות".

(תמונה מהסרט „פאני ואלכסנדר")

491

קצת סגור, עם הרבה רגישות לחיים, לאנשים, לנשים, לתחושות, וזה למרות הקליפה הקשה שמצפה את הכל. נאה, קצת ג'ינג'י, נושא בגנים ובתכונות החיוביות של הג'ינג'ים, עקשן - בטענה שהעקשנות הינה מורה דרך טוב בחיים. — הוא מאד חד־משמעי ויודע כמעט בדיוק מה הוא רוצה. מעבר לתחביבים רגילים של כולנו — מוסיקה תאטרון וכו' — הוא לא אוהב לוזרים. כאלה שמפסידים ומספידים מראש. 174 גובהו, בן 34 כמעט, מהעיר הגדולה. מבית טוב. על עסוקו היומיומי יספר לך כשתהיו ביחד.

מה שחשוב לו, שיהיה אצלך — רגישות, תבונה, ייחוד — איכות ערכית, יציבות ואפילו יותר מזה. זאת אומרת, שתהיי גם את בעלת מתף ומשענת ולא רק שתחפשי את זה. ועוד דבר — שתהיה לך זיקה לתרבות ואומנות.

פרוט והסברים נוספים בפרטים שמצויים אצלנו במערכת. (נפגשתי אתו והוא על הכפאק).

492

בן 38, 180 גובה. בוגר בי"ס חקלאי. חובב טבע, משוגע בעיקר על בעלי חיים וצמחים. מטייל המון בארץ, כל זמן ורגע פנוי. מתעניין בשטחים נוספים שאותם יגלה לך.

מחפש אותך, זו שרוצה לבנות אתו בית ומוכן לקבל אותך גם עם ילדים.

יש לו גם שניים משלו — תנסי? לא רחוק מעיר הקודש.

493

מבלי להתייחס לנתוני האופי, היופי ולא מצניעות אלא מחוסר אוביקטיביות, הוא מתרכז בעובדות בלבד. הוא בתחילת העשור החמישי, אך צעיר ובריא — כך נראה ומרגיש.

נמוך קומה ורזה, בן קיבוץ, עם נסיון גם מחוץ לקיבוץ, בחו"ל. פנוי, עם מספר צאצאים. חי בקיבוץ בצפון הקרוב ועובד מחוצה לו. הוא ישמח לקשור חייו, בפעם השניה עם בחורה, אשה מתחת לגיל 50, שכבר גידלה את ילדיה וזמנה פנוי לאהבה ולחיים.

494

הוא בן 27 וכבר מגדיר את עצמו כילד גדול, בן־אדם מלא שמחת חיים. 175 גובה, אוהב צילום, מוסיקה וטיולים. בן משק מהדרום.

מחפש אותך, בת המשק מהצפון, שתהיי לא רזה, לא שמנה, כמובן, כדי להקים בית. בסך הכל הוא די פשרן. אז לא לחכות עד שתעברי את השלושים. תנסי עכשיו.

495

נולד בקיבוץ בצפון הארץ, סגור מאד וביישן, עם תכונות ורצונות משלו, בן 27, נאה, חובב טבע והחליט להעין דרך המדור — כדי להכיר אותך עד גיל 26, בעלת חוכמת חיים, מרץ ושמחה, ועשי לו טובה, אל תעשני, כדי שהאוויר יהיה צלול ונקי לשניכם.

496

אמא אומרת: „הוי ילד שלי מוצלח". בן 32, בתוך 167 ס"מ, שהם גובהו, יש המון המון עושר ורגש — ואפילו חסר קצת שומן. סיים לימודים ואפילו בכבוד, עשה חיים וחזר לקיבוצו לשרתו נאמנה — קיבוץ בדרום הארץ. על הראש עוד לא דברנו — ראש פתוח ומרחוק רואים את זה.

מה ביקש בסך הכל? להכיר אותך עד גיל 27, נחמדה ורגישה.

תעשו קורם איזו שיחת טלפון? המספר אצלי.

גרדה כהן

ארוחת ארבע

רימונים וקיווי

הידעתם? אם לוקחים פרוסות של קיווי לא בשל ומגלגלים בסוכר מקבלים במדויק את הטעם של ה־Stachelbeeren הגרמנים או ה־Agrest הפולנים. למי שיש סנטימנטים שינסה, בכל אופן גם נכדתי הילה אומרת ,שזה נורא טעים.

כאשר הקיווי מבשיל מדי, הוא מקבל מעט טעם של תרופה ואז אין לו תקנה אלא בריבה, כי גם בעוגת פרי, מתחת למעטה של ג'לי או פודינג לימון, צריך לשים פרי קשה ומוצק, כדי שיהיה טעים באמת.

גם על מצע של עוגיות וקצפת נראה הקיווי משגע, במיוחד אם מוסיפים לקצפת קצת אגוזים טחונים.

או ככה: מפוררים עוגיות עם מעט מרגרינה למצע, קצפת מעורבבת באגוזים טחונים ותחתית קיווי. ולמעלה פרוסות קיווי יפהפיות וירוקות לקישוט. משגע.

יש שעושים גם משקה מקיווי: קיווי מרוסק ומסונן מעורבב בסוכר ויין לבן (האיש שלימד אותי לוקח וודקה, אבל אני מעדיפה יין לבן) עם קוביות קרח רבות.

רימונים

תמיד חשבתי, שמרימונים אפשר לעשות רק יין ותרכיז. לאחרונה למדתי, שאפשר לעשות גם ג'לי

— מרקחת מרימונים, וזה יפה כמו זכוכית ונציאנית ומאד טעים.

איך עושים? — מוציאים את הגרעינים מן הרימונים ומבשלים עם מעט מים, כ־20 דקות. מסננים דרך בד וסוחטים היטב. מודדים על כוס מיץ — כוס סוכר. מוסיפים מעט מיץ לימון ומבשלים עד לנקודת ההקרשה (וזה הולך די מהר). זהו! יש לכם ג'לי־רימונים.

בהצלחה ובתיאבון!

יריד קלאסי וג'אז באלחוטו!
הגיעו אלפי תקליטים קלאסיים במחיר 5.00 ש"ח
קומפקט דיסקים במבחר עצום!
כל סוגי התקליטים והקסטות במחירים הזולים ביותר
אלחוט, אבן גבירול 21 ת"א, טל' 03־202294

המרכז לצייר ולחובב

המרכז הארצי לאייר ברש מציע
קומפרסור לאייר ברש
מתאים:
★ לצייר ★ לאיש האחזקה
★ לגרפיקאי ★ לצבעי
★ לתפאורן ★ לניקוי מערכות עדינות
טופר, שינקין 4 ת"א 65321, טל': 03־282446

כל־בו לצילום ותיקון מצלמות Peer
קניה, מכירה, החלפה ותיקון
בתנאים מיוחדים לחברי קיבוצים
ייעוץ מקצועי — חינם
תל־אביב, בן־יהודה 18, טל' 03־293689

החל מ־ 25 ש"ח לזוג
בדירת נופש מרוהטות ב:
★ מגדל אילות - אילת
★ גני הומטל - טבריה
★ תל־אביב ★ ירושלים
★ חיפה ועוד.
Homtel Israel
הומטל - זה לא רק חדר • זה בית

ימי העיון
בחוגים לספרות
יתקיימו בימים
שני ושלישי
ה־10/11.11.86
באולם הקיבוץ
הארצי תל־אביב
חוגים לספרות

היחידה לפסיכולוגיה שימושית
ליון אשטיין 52, רחובות, 76462
שליטה עצמית במתח וחרדה
קלטת הוראות לתרגילי הרפיה
בדבר פרטים נא לפנות בכתב

דרושה בחורה
לטיפול בתינוקות
ועבודות בית
עם לינה ★ תנאים מצוינים
טל' 03־223922
(בשעות העבודה)

למכירה בהזדמנות
עסק פעיל לייצור חמצי חן מתאים להפעלה ע"י מבוגרים
לפרטים:
03־234629

מרכולית

סימה באר

מהותל

צלילה חוזרת

משה יעקובי לא הפסיק לצלול ובכל זאת יש לו ציוד צלילה ומחשב ספקטרום x2, למכירה. אפשר להתקשר איתו בטלפון 065־89644.

עוד דהיגו

אצל דורית הררי (053־92581) ממתין למכירה אורגן שהוא גם רהיט איטלקי, יד ראשונה במצב מצויין, לשוחרי אורגנים ו/או רהיטים איטלקיים.

שתי מסרטות לחבר

אלמוני בטלפון 08־442487 מציע למכירה מסרטה מרגם צ'נון 806 מ.ס. עם קול, כמו חדשה, ומקרנה מרגם סייקו 700 גם כן עם קול, גם כן כמו חדשה. צלצלו אליו אחה"צ (ותבררו בהזדמנות מאין לקיבוצניק שתי מסרטות).

משקל עודף

אחד, שיוצא לשנת חופש, מבקש מגלשן הרוח שלו. ורגם Rainbow 390 במחיר הזדמנות. מי שמהר ויצלצל ל־069־47738 — יזכה.

קן

כל העולם פתח־תקווה

מחפשת שותף־שותפה לדירה בת 3 חדרים מרוהטת + טלפון בפתח תקווה. המחיר נוח, התחבורה לאוניברסיטה מסודרת והכניסה מיידית. להתקשר בשעות הערב 03־9321262 או בשעות הבוקר ל־063־78586 (אל דוד דימנט).

הצעה שקשה לסרב לה

איתן (טל' 03־659080) מציע לקיבוצניקית חדר במקום מרכזי בת"א + משרה בשעות נוחות. תתקשרי ותשמעי במה מדובר.

טריף

מן הקיבוץ דווקא

מהנדס אלמן (47) ישמח לצרף אליו בת זוג משכילה, מן הקיבוץ דווקא. ולא חשוב מאיזו תנועה, לטיול בשניים ברחבי ישראל. קוראים לו רן, והטלפון שלו 03־282780.

הוכמה

עורן השמאלנים

מועדון פוליטי־שמאלני זקוק ברחיפות למקרנת 16 מ"מ (אפילו משומשת, אך במצב טוב) כסאות, שולחנות וספרות מרקסיסטית, תמורת סכום סמלי או עבודה בקיבוצים. אנשים שאיכפת להם ויש להם — יתקשרו לטל' 03־200094, או בערב, לאשר, בטל' 03־428413.

2 אצבעות

(המשך מעמוד 8)

של האיזור קמים בעין־גדי, כי שם רוב אוכלוסיית האיזור, (רוב הילדים) (בבית־ספר איזורי), אבל נהנים מהם כל תושבי החבל. משה שמיר מלווה אותנו בכל נושא, תמיד מוכן להגיש עזרה. יש לו יד בהקמת הישובים החדשים באיזור והוא מורגש בכל נושא." כך אלחנן, מרכז המשק במצפה־שלם.

מקור הכוח

עד מלחמת ששת הימים, חפף גבולה הצפוני של המועצה את הקו הירוק. לאחר חידוש ההתיישבות בצפון ים־המלח, חבל „מגילות", צורף גם האיזור הזה לתחום פעילות המועצה האזורית „תמר". כלפי החוק קיימות שתי מועצות, אך בפועל מקבלים ישובי „מגילות" שירותים מ„תמר" ונציגיהם שותפים בהנהלה. הדבר קיבל תוקף ממשרד־הפנים כ־1981. אחת המשמעויות בפועל היא נציגות גדולה יותר לקיבוצים במועצה.

„הוא, שמיר, צריך את המועצה האזורית „מגילות", כי יש לו בה תומכים. צריך לקיים פה בחירות כחוק, לבטל את נציגות „מגילות", אומר אביזהר, ומציין, שרק בתמרונים יכול היה שמיר להיבחר פעם שלישית לראשות המועצה. „הוא פיתח פה רק מרכז תרבות ושני חופים ציבוריים, חוץ מזה שום דבר מכל התכניות."

„לא ביקשתי, שיבחרו בי," מגיב משה שמיר „יותר מזה, אמרתי, שאני לא רוצה בתפקיד. אספתי את מזכירי הישובים והצעתי שיבחרו במישהו אחר, אבל ביקשו ממני להמשיך..."

„אני יכול להצהיר, שלא נכון שביקשו ממנו. בכל אופן לא מהמושב שלי," אומר משה מריני מנאות הכיכר, „הוא הציג את מועמדותו ופעל מאחורי הקלעים למען בחירתו."

עין־גדי, הישוב הפורח, שהיה עד לפני שנים מעטות נקורה בודדת במדבר יהודה, לא קם בזכות המועצה האזורית וגם היום, יותר משזקוק הקיבוץ לרשות הזאת, זקוקה היא לו. איתן ורדסהיים, מזכיר הקיבוץ, דוחה מכל וכל את הביקורת על שמיר: „הוא עושה עבודה רצינית, אנחנו תומכים בו לכל אורך הדרך, הוא מקדם את האיזור. עין־גדי נמצאת באמצע הדרך, טבעי שיוקמו כאן אולם איזורי ובית־ספר. גם במועצות אחרות בארץ הגיעו למסקנה, שאם מרכזים אינם צמודים לישוב, הם הופכים להיות ריקים מתוכן. לאף ישוב אחר כאן באיזור אין כוח לקיים בית־ספר. מנאות הככר יש פה רק מורה אחת. אלו טענות מרושעות. נוח לשבת בבית ולזרוק ביקורת. אם היתה לנו בעיה בקשר להמשך כהונתו של שמיר כראש מועצה, הרי זו מסיבות רוטציה בלבד..."

משה שמיר רואה הישגים, רואה הצלחות, על אף שיש התנגדות גלוייה או נסתרת. „לפעמים אני מרגיש גלים של התנגדות. מקור הכוח שלי זה הבית. הייתי מופתע נוכח התמיכה שהיתה לי בעין־גדי לבחירתי מחדש."

היום הוא חבר במרכז המפלגה, צובר כוח. האם יילך הלאה במסלול הפוליטי? „אני על פרשת דרכים. הלכתי לכיוון הפוליטי, כי אני חושב שיש לי מה להציע, יכולת ועשיה. אבל אני יודע, שהדרך קשה ומייגעת והמערכת מעוותת. אני מהסס. מפחידה אותי המחוייבות לתפקיד. כי עד שאדם עולה, הוא כבר שחוק. אני מגלה, שגם בתנועה שלנו, בבית, נוהגים בשיטה פסולה. מה שאומרים, זה לא מה שחושבים ולא מה שעושים. זה מציב לי סימני שאלה."

מי שהחל דרכו בקריירה ציבורית, לא בנקל יזנח אותה. משה שמיר כבר טעם את טעם ההצלחה, היא בדמו. „יש לי מוטו, שמנחה אותי לאורך כל הדרך. מצאתי את זה בספר של קיפלינג. אני שומר את הדף איתי תמיד."

דינה רמג' ■

כותבים לדף

מה שאין בו

ב„דף הירוק" מס' 202, מיום 21.10.86, מובא ראיון עם אברהם הופמן, מנכ"ל הרשות לשיקום האסיר. אותי „תפס" הראיון לא בגלל מה שיש בו, אלא דווקא בגלל מה שהתיימר לומר, ולמעשה אין בו. כל מה שאין בו, להערכתי, הוא העיקר והחשוב בנושא זה.

רבים וטובים נגררים, מבלי דעת, לסיסמאות רדודות קלישאות מילוליות חסרות כיסוי ויישום. עם זאת, אכן ואמת, רבים משקיעים מאמץ רב ומרץ בלתי נדלה בסוגית שיקום האסירים. אך ההצלחה אינה עומדת בכל יחס להשקעה הגבוהה.

אילו הנוגעים בדבר, הן ברשות הממשלתית והן בתנועה הקיבוצית, היו לומדים — כן וכפירוש, לומריםו — את הנושא על כל מרכיביו ומעגנים את פעילותם בנתיבים מקצועיים, היינו כולנו נשכרים מכך.

אסתפק במספר הערות והארות, במישור העקרוני והמעשי:

1. לא כל אסיר משוחרר, המביע רצונו להשתלב שיקומית בקיבוץ, יכול וצריך להימצא בטיפולו של כל קיבוץ, שבאותה עת רלוונטית, הביע נכונותו לשקמו. אצל רבים מהמשוחררים קיימים תלות רבה, קשר עז ומחוייבות עמוקה לעולם העברייני. אפילו מבקשים הם בכנות להתנתק מעבותות אלה — הקושי הוא עצום ולעתים אף בלתי אפשרי. ויקתו של המשוחרר לחבריו מן העבר ומערכת הפיתויים וההתולשות שלו לעולמם, אינם נמחקים במחי יד. גם אפשרות הגעתם אליו של אותם חברים, עלולה להעמידו במבחן קשה ביותר (והיו כבר דוגמאות כאלה בתהליך השיקום הקיבוצי). תנאי ראשוני הוא איפוא: הרחקתו הפיזית והגיאוגרפית של המשתקם ממוקדי התורפה. כל משתקם פוטנציאלי מקומו באותו קיבוץ, שההגעה אליו וממנו תהיה בטווח מתאים. שלשני הצדדים ייסב אי־נוחות להתגבר עליו, וכפועל יוצא — יביא לניתוק הקשר והעזרה ההדדית ביניהם.

2. סידור העבודה בקיבוץ, הנגזר מן הצרכים החיוניים, אינו עולה בקנה אחד עם התשובה הקונקרטית וההולמת את האסיר המשוקם. יש להתאים לו עיסוק, שיהא קרוב ככל האפשר לנטיותיו, אפילו אם סדרי העדיפויות באותו קיבוץ מכתיבים צורך אחר. אם כדוגמא, משוועת הכותנה לכח אדם והמוסך מלא במיכסתו, יש לשלבו במוסך (אם זו נטייתו), אף כי זה „בזבוז". הטעם לכך — התקופה הראשונה בתהליך השיקום רצוי שתקנה לו ידע מקצועי וחיזוק לכישוריו, על מנת שיוכל בשלב מאוחר יותר, אם לא יישאר בקיבוץ, להיות מצוייד במטען מקצועי, שיאפשר קליטתו בשוק העבודה. זהו המחיר, שהקיבוץ צריך ליטול על עצמו בשליחותו השיקומית.

טעות רווחת ומכשלה מוכחת כאשר מוצאים משפחה מאמצת ומסתפקים בה. המשפחה מלווה אותו שעתיים ביממה ותו לא. הוא זקוק לליווי צפוף ותומך על פני מרבית שעות היממה. המשפחה היא גורם חשוב, אך לא בלעדי. הוא זקוק לשכבת גיל לצורך התרועעות. אותה שכבה גילית, או חלק ממנה, חייבת גם היא באימוץ מסויים. גורם נוסף במעגל הסביבה השיקומית הוא הענף. או אנשים מתוכו, שישמשו לו חונכים למשך שעות העבודה. שלושה גורמים אלה הפועלים ב„ראש אחד" עשויים לכסות את מרבית שעות היממה ולהעניק למשתקם את החיזוקים, העידודים והאווירה, שבהעדרם נהיה חוטאים בנס־שפתיים.

לסיכום: שיקום עבריין זוהי שליחות חברתית כבדה. הנסיון המצטבר מצביע על דילטנטיות, שאין בכוחה להניב פירות של ממש. כאדם המכיר, אולי יותר מרבים במדינת ישראל, את העולם התחתון והנפשות הפועלות בו, אני מעז לחייך מדי פעם על תוכנם של ראיונות ושידורי פירסומת הזורים בעיני הציבור חול — במספרים ובעובדות חסרי ביסוס — על „הצלחות שיקומיות". הנושא רציני מדי מכדי להתייחס אליו בקלילות הרפתקנית.

דורו פרי,
גבעת חיים (איחוד)

לא ננטש (ב־'48) אלא נעזב (ב־'62)

ברצוני להפנות את תשומת לבכם לשגיאה בפירסום במוסף לציון 40 שנה לעליית 11 הנקודות בנגב.

כתוב: קדמה (ננטש במלחמת העצמאות ומייסדיו עברו לבארי).

הטעות — קדמה הוקמה ב־1946 וחבריה עזבוה בשנת 1962. כלומר, 16 שנה ישבנו במקום והקימונו ישוב יפה, שלצערנו, הגענו לפרוק הישוב מצירוף של גורמים שונים. אדמות היישוב לא נעזבו אף ליום אחד. ישובי הקבה"מ מאבדים אותן, וכיום יושבים בו בני נוער חריג והנקודה פורחת.

שרה צרניק
חברת בארי
לשעבר קדמה

מכנסי „רפי"
להיט לכל גיל
חדש! עודפי ייצוא!
חולצות מכנסיים
וחליפות מיזע
(סווצ'רים טרנינגים)
לגברים נשים וילדים
המבחר הגדול ביותר בארץ של מכנסיים ★ מכנסי ג'ינס, כותנה ★ חולצות ומכנסי חג לגברים נשים וילדים
חניה חינם!
שעת חניה חינם על כל מכנס
בחניון בית רומנו יהודה הלוי 14
ובחניון פינס
עם הצגת כרטיס החניה בעת הקניה
ישראכרט אלא מה.
מ. ברבר ובנו
בית חרושת למכנסיים „רפי"
לגברים, נשים וילדים
ת"א, דרך יפו 9 בית רומנו טל. 656458 — 03־658539

אסמור בע"מ
מערכות סטריאו
טלוויזיות וידיאו ורמקולים
פטיפונים	מ־ 150	ש"ח
רסיברים	מ־ 250	"
טייפים – דק	מ־ 250	"
מערכות סטריאו משולבות	מ־ 445	"
מערכות בחלקים	מ־ 695	"
רמקולים HIFI + תיבות מ־20W – 120W	מ־ 79	"
רדיו טייפים ניידים	מ־ 180	"
המחירים הזולים ביותר מכל מרכזי הקניות בארץ
בוא אלינו והשווה מחירים
„אסמור" – העליה 25, תל־אביב
טלפונים: 830605, 03־384910

אחרי החגים — תגובות נוספות

„גרנות" שאחרי החגים

כתבתו של עודד ליפשיץ בדף הירוק מיום 7 לאוקטובר — „גרנות" סיפור יפה לחגים הצליחה ללא ספק לקלקל למספר אנשים את החגים. עודד ניצל את רצונו הטוב של מנכ"ל „גרנות" אריק רייכמן לספר על „גרנות" היום לחיסול חשבונות עם חברנו אשר גולן.

ברצוני להבהיר בצורה הברורה ביותר, שקיבוץ גבעת־חיים מוחה על כך שעודד מנסה לצייר תמונה, כאילו יש או היו „בעיות אתיות" בין אשר גולן לבין קיבוצו.

אשר מילא את התפקיד הקשה של מנכ"ל „גרנות" על־פי החלטת האירגון ואישור הקיבוץ, במשך כ־6 שנים. לפי מיטב ידיעתנו פעל אשר באירגון ללא דופי בהרבה מרץ ויוזמה ועל־פי כל הנוהלים המקובלים לקבלת החלטות באירגון. אשר סיים את תקופת הגיוס ב„גרנות" וחזר לקיבוץ.

אשר פנה לקיבוץ בבקשה לצאת לעבודת חוץ לתקופה של שנתיים בחברת השקעות בקנדה. בקשתו של אשר נידונה במזכירות וקבלה את אישור אסיפת החברים. על־פי החלטה זו יצא אשר לתקופה של שנתיים לעבודת חוץ.

אין לגבעת־חיים שום בעיות אתיות עם אשר גולן. אשר הוא חבר הקיבוץ. מסור וישר דרך.

אנחנו תובעים את התנצלותו של עודד ליפשיץ מעל דפי עיתון זה בפני אשר גולן ובפני קיבוץ גבעת־חיים.

כמו כן, אנו פונים למערכת העיתון שתדאג לכך, שהדף הירוק לא ייהפך לדף צהוב, ולא ישוו חברי קבוץ לסוחרי נשק המוכרים את מולדתם, או למגלומנים בנוסח ג'י.אר. מסדרת דאלס.

דוד עין־דור
מזכיר,
קבוץ גבעת חיים מאוחד

הערה

בראיון עם אריק רייכמן, מנכ"ל „גרנות", שואל עודד ליפשיץ את המרואיין על הצדדים האתיים במינויו של אשר גולן ומשווה את המינוי לזה של אלופי צה"ל, שבתום שירותם מחליפים את הכובע ובהסכמת צה"ל מוכרים נשק לאותם גורמים, שבשמם רכשו נשק בעבר. מנכ"ל „גרנות" הנוכחי משיב: „עיקר הבעיות האתיות הן בין אשר גולן ובין קיבוצו גבעת־חיים מאוחד, ולא בין אשר גולן ו„גרנות."

אם ישנן בעיות אתיות בהסדר כזה, או לא — יישפטו הקוראים, כמו גם לגבי הקביעה ביחס לגוון צבעה של הכתבה.

המערכת

מקצת וידוי

חלפו כבר מעל לשלוש עשרה שנים, מאז סיימתי פעילותי הממושכת ב„גרנות" ורק עתה הנני נדרש להעיר הערותי לגבי האירגון האיזורי שהייתי שותף להקמתו בשנים 40־1939.

אני חייב להודות, כי במיגוון התפקידים הציבוריים שהוטל עלי למלא במשך ארבעים השנים האחרונות, הפעולה האזורית ריתקה אותי במיוחד ושתים עשרה שנות פעילותי, בשתי קדנציות, הטביעו חותמן על השקפתי המשקית־חברתית עד לימינו אלה.

הקמת האירגון התרחשה בימים קשים ביותר, לאחר פרוץ המלחמה העולמית השניה, המצוקה הכלכלית בכל קיבוצי האיזור היתה קשה, נאבקנו עדיין על קבלת התקציב ההתישבותי, הייתי אז גזבר קיבוצנו, כאשר נסגרו בפנינו שערי המשביר, ספק המזון העיקרי ובמשך שמונה חודשים נמנעה מאיתנו העזרה של קופת־חולים בגלל המצוקה הכספית — ואז התארגנו — שבעה קיבוצים בעמק־חפר והשומרון והוקם ארגון הקניות בריכוזו של נחום הרצברג מעין־החורש.

קדמה לנו ההתארגנות האיזורית בעמק־הירדן ובעמק יזרעאל — ובכל זאת היינו בין הראשונים עת הונחו היסודות הרעיוניים לפיהם התכוננו — לפתח את האירגון.

המניע העיקרי להתלכדותנו זאת, היה המחסור במזון, בהספקה לרפת, ללול, לפלחה ולגן הירק.

היה זה נסיון ראשון לנצל את „יתרון הגודל" בקנייה מרוכזת ולגרום להוזלת המוצרים, הספקה מסודרת ותנאי מימון נוחים יותר.

עם גידולם ופיתוחם של ענפי המשק החקלאי, בסוף שנות החמישים, עלה הצורך בהקמת המפעלים האזוריים לשם עיבוד התוצרת בתנאים טכנולוגיים משוכללים יותר, במקום מחסני ההספקה הפרימיטיביים הוקם מכון התערובת, ובמקום סככות האריזה ומחסני הקירור הקטנים, הוקם מפעל הקירור המרכזי. עם הכנסת ענף הכותנה הופעלה מנפטה אזורית להשלמת הייצור והפיכת ענף הכותנה למרכזי בין ענפי השדה בקיבוצים.

וכך, כמשך קרוב לשלושים שנה — גדלו והתפתחו המפעלים האזוריים עד שהפכו לחלק אינטגרלי של המשקים בקיבוצים, ועם זאת עלו כמובן הבעיות, שהיה עלינו להתמודד איתן.

ניתן לקבוע בסיפוק, שההתארגנות האזורית, אשר גדלה בינתיים וכללה מעל לארבעים משקים קיבוצים, עמדה בכבוד במשך עשרים שנה ויותר וגילתה נאמנות לעקרונות שהנחו אותה בהתפתחותה, על־ידי הקמת מפעלים פונקציונליים שהותאמו לצרכי המשקים. ענפיהם החקלאיים בעיקר, ע"י פיתוח שירותים חיוניים לקיבוצים כגון: קנייה, גבייה, טיפול במיסוי ותווך יעיל בין המשקים למוסדות ממלכתיים והסתדרותיים שונים.

יש לציין, שהעיקרון של מינימום עבודה שכירה עמד לנגד עינינו — וכך נדחה לתקופה מסוימת הרעיון של הקמת משחטה עצמית, שהיא, כידוע, עתירת עבודת ידיים ועבודה שכירה בעיקר.

יישות עצמית או כלי שרת

ייחודיות זו של „גרנות" נשמרה תקופה ממושכת למדי. לא כך היה באזורים אחרים, בהם העבודה השכירה הייתה דומיננטית וחברי המשקים מילאו תפקידים מינהליים בלבד. אולם, כאשר המפעלים האזוריים בכלל, ובתוכם „גרנות" צברו כוח כלכלי וכספי והפכו להיות גורם מכריע במשקים הקיבוציים וגם המושביים — נעורה דעת הקהל בתנועות ההתישבותיות והצבוריות בכלל ונמתחה הביקורת שגרסה, כי „הגולם עלול לקום על יוצרו."

המבקרים הראשונים קמו מתוך הקיבוצים. אזכיר מאמריו הקטלניים של ראובן שפירא מגן־שמואל ואת כתבותיו של עודד ליפשיץ מ„על המשמר". היתה חרדה, מוצדקת אולי, שבמפעלים מצטברת „עוצמה ללא בקרה", אך לא היה לתנועות הכוח לרסן יוזמות כלכליות אלה, שהתברר כי היו מסוכנות. במידה מסויימת גם בנו, כ„גרנות", פגע המשחית.

היו בהחלט גם סיבות אוביקטיביות לתמורה, הרי מאז שחדרה והתבססה התעשיה בקיבוצים וחל צימצום ניכר בהיקף המשק החקלאי, צמצום או חיסול ענפים מסוימים — התברר, כי המפעל האיזורי איננו בדיוק הזרוע המאורכת למשק החקלאי — ואז צצו, לצערנו, גם ב„גרנות" יוזמות שונות, העזה שגבלה לפעמים עם מגלומניה, ולכל הנכון גם לא עמדו במבחן.

אושיות הדימוקרטיה נפגעו במידה רבה, ולכך אחראים גם הקיבוצים, שלא תבעו במידה מספקת את קיומה. אך האחריות העיקרית לכך מוטלת על ההנהלה שלא דאגה במידה מספקת להגשמתה.

אין ספק; שהמצוקה הכספית, שפקדה את המשקים לרגל ירידת ההכנסות מחקלאות ותעשיה, אשר נבעה מהמדיניות הממשלתית העויינת, השפיעה על התיחסות באיכוח המשקים לאירגון השיתופי — וכך נפגע המבנה הדימוקרטי, שהיה אחד מאבני היסוד של ההתארגנות — וזה בא לידי ביטוי בפיחות ערכן של ההתכנסויות, מועצות, שהתקיימו אחת לחמש שנים ויותר והן משוללות כוח השפעה.

ואולי הפגיעה העיקרית במערכת היתה בעובדה, שהאירגון החל לפעול כישות עצמית ולא ראה עצמו כבלי שרת למשקים שהקימוהו בכוחם ולמענם.

יש לקבוע בצער, כי חברינו לא גילו ענין לפקח ולכוון את התפתחותו של הארגון, ולא תרמו למניעת הקמת מפעלים, או סגורו מפעלים, יוקרתיים כביכול, שכיום הננו עוסקים בחיסולם, עם הפסדים כספיים ניכרים.

אינני מתיר לעצמי מתיחת ביקורת עניינית ומפורטת, הייתי בשנים האחרונות מנותק מהמתרחש ב„גרנות", אך ברצוני לציין בסיפוק, כי בשנה האחרונה מורגשת התפכחות לגבי דרכי הפעולה של הארגון ויש בהחלטה לברך על התמורה.

אין להתעלם מעובדות

קראתי את מכתבו של יוסי שמרי ב„דף הירוק" כתגובה ל„ספור יפה לחגים", פרי עטו של העיתונאי המוכשר עודד ליפשיץ, בהשראתו של אריק ריכמן, מנכ"ל „גרנות". ולא בחדווה אני נחלץ להשיב להשגותיו במכתב, ומנסה לטעון, כי דווקא יוסי מתעלם מעובדות, שעל מקצתן למדתי לאחרונה בביקורי, שהיה מודרך על ידי אריק עצמו.

ודאי שאין לי ידע ובקיאות, כפי שיש ליוסי בנושא „גרנות", חלפו שנים רבות מאז נאלצתי לנתק הקשר עם הארגון. ועם זאת, אני מעיז לקבוע, כי נסיונו לסנגר על המציאות הקיימת איננו מוצדק.

אני מבין, כי מוטלת עליו ועל מרכזי המפעלים בשטח הרגשת האחריות על שנעשה בעבר, אך אין להתעלם מעובדות.

לא תמיד קיבלתי את סגנונו העיתונאי של עודד ליפשיץ, הטורח לחשוף מחדלים ולפעמים אף מצליח. בסופו של דבר, רשימתו באה לבשר לציבור על התפתחות חיובית המתרחשת ב„גרנות" לאחר אי אלה כשלונות, שיש מהם להפיק לקח, יש תהליך של התייעלות, צימצום ניכר בכח אדם, ברכב, ריכוז תפקידים ופעולות חסכון אחרות מבלי לפגוע בתפוקת המפעלים ובמערכת כולה.

ניתקתי את הקשרים עם „גרנות" מאז כניסתו של אשר גולן לתפקיד. הסיבה העיקרית היתה במאמציו הבלתי פוסקים להתפרסם (הכתבה המפורסמת ב„מעריב" על ידי יאיר קוטלר), ניהול ריכוזי ופגיעה בסדרי הדימוקרטיה, יוזמות משקיות נועזות, שלא עמדו במבחן כלכלי.

משום מה, טוען יוסי, שבתקופת אשר גולן לא הוקם אף מפעל חדש — אם גם אינני יודע בדיוק מתי קמו מפעלים נוספים — שכבר חוסלו או עומדים לפני חיסולם — ידוע לי, מהו ההפסד הכספי שכבר נגרם למערכת כולה, כוונתי לא למפעלים בלבד, כי אם גם ליוזמות כספיות, עסקיות שונות. כגון: דשן־גרנות, הילרון משרדים מפוארים ועוד...

ואשר לדימוקרטיה ותהליכי קבלת החלטות ובקרה — ייתכן ורמת הדימוקרטיה פגומה גם בקיבוץ ובמוסדות תנועתיים והסתדרותיים — ווה מאותות הזמן — אך לבוא ולהעלות על נס את הנוהלים הקיימים — לטעון, כי ההנהלה, אסיפת המשקים, באייכות המשקים הם־הם המכריעים והכל מתנהל כשורה... אינני יכול, לצערי, לקבל זאת כמינהל תקין ודימוקרטי. במועצה, שהתקיימה לאחר חמש, או שש שנים, נתבקשתי להשתתף — היתה זו קריקטורה של דימוקרטיה — והדין וחשבון המקוטע הופיע לאחר שמונה־עשר חודשים.

עם ציון המחדלים שהיו בשנים האחרונות — עלינו לזכור, כי במשך עשרות השנים של פעולתנו המשותפת, הוקם נכס משקי, המשרת נאמנה את הקיבוצים בשטחים מרובים ויש על כן לברך על מדיניות חדשה, שבאה לידי ביטוי במאמר שפורסם ב„דף הירוק" ומן הדין להתייצב מאחורי הקו המרסן, הסולידי והחסכוני, הנקוט על־ידי ההנהלה הקיימת.

משה גרוסמן
עין־שמר

לתשומת לבו
מספר הטלפון של קיבוץ חצור צ"ל
055־79333
ולא כפי שפורסם ביומנים של הקבה"א
מזכירות קיבוץ חצור

אהרון וגרשון שלזינגר
ביצוע עבודות חקלאיות
* פיזור זבל אורגני
* הובלות שונות
* קנייה ומכירת זבל
* הפיכת זבל לקומפוסט
* ניקוי רפתות
מושב בצרה, מיקוד 60944, טל' 29911, 052־34406

עבודות נירוסטה
✦ ייצור והרכבת קווי ייצור
✦ צנרת נירוסטה סניטרית
✦ מכוני חליבה
✦ מטבחים
איכות ואמינות בביצוע
אידם בע"מ
קרמניצקי 8, ת"א, ת.ד. 9279 טל' 03־336007

מלון היכל המלך דוד בנתניה
מבצע מיוחד
☆ חדרים עם שרותים.צמודים
☆ טלוויזיה בכל חדר
☆ על חוף הים
מכבדים המחאות קניה של ארגוני הקניות
רח' דוד המלך 4, נתניה, ת.ד. 1060, טל. 053־42151־2
לקיבוצים וחברי קופ"ח פנסיון מלא
40 שקל + מע"מ

סולרואיר
רולו. ולינדס בע"מ

✦ וילונות גליליים.
✦ מסכי הקרנה.
✦ מסכי האפלה.
✦ רפפות ורטיקליים.
✦ דלתות הרמוניקה (אקורדיאון).
✦ פנלים (מחיצה יפנית)
דיזנגוף 282, ת"א
י־ם 02־244132, חיפה 04־662017
המפעל: טל' 252953 חנות 441178

נ. שיווק אופקים בע"מ
רח' המלך דוד 4, נתניה, טל' 053־42151־2
החברה לשיווק והפצת ספרים
סוכנות מורשה של הקיבוץ הארצי, תק"מ ותנועת המושבים
✱ הספקת כל סוגי הספרים כולל ספרי לימוד במחירים מוזלים
✱ מבצעים, עריכת בזרים ותערוכות.
✱ שירות מהיר ואישי
✱ הספקה עד למקום
מתקבלות המחאות של ארגוני הקניות וההתיישבות העובדת
בדבר פרטים נא לפנות למירי ששון או נורי

40 שנה לעין־צורים

בלגן עם הדר

כל עוד יש קיבוצים כאלה, אפשר להיות שקט. השאלה כמה זמן זה יימשך. כי לכל מקום שהגעתי בעין־צורים אמרו, שסימן ההיכר של הקיבוץ זה בלגן, או היה צריך לסיים מהר את הכנת הכתבה לפני שהקיבוץ יתפרק. טוב, זה קצת מוגזם. אם אתה לרגע רואה כל פגע — את הבלגן הוא לא הה. לדוגמה — איפה מצמידים למי שבא לכתוב על קיבוץ קטן קישור לעתונות? וזה היה רפי אלון, בעל בלורית שיבה פרועה ושובבה. איש תיק ותיאטרון, מלווה נאמן מסביר ומבהיר בחסד. תנוע.

קצת היסטוריה

עין־צורים עלתה פעמיים על הקרקע. לראשונה בגוש עציון ב־22 באוקטובר 1946. מייסדיה היו בני־עקיבא, הקבוצה הראשונה בתנועה (מורכבת מכמה גרעינים) שעלתה להתיישבות. לאחר נפילת הגוש עברו למקומם הנוכחי, כ־10 ק"מ דרומית מערבית לצומת קסטינה — למי שיודע טוב יותר איפה נמצאת לוס־אנג'לס, המקום קרוב מאד לקרית מלאכי כאן.

היום חיים בעין צורים (או אין צורים כפי שמעדתים ליצני המקום על חשבון העתקת השם מהגוש לכאן) כ־11 מהמייסדים, אליהם הצטרפו גרעינים נוספים מהארץ, גרעין אחד דרום־אמריקני, כמה משפחות אנגלו־סכסיות ובוגרי עליית נוער, שלאורך כל השנים מגדלים ומטפחים כאן.

לאחרונה היה כמובן ויכוח, האם לערוך את החג לפי 40 שנה בגוש, או כאן, ולבסוף הוחלט לחגוג

„ראיתי כבר קיבוצים מסודרים יותר, אבל־יש מעט עם אווירה חברתית כזאת. כל אחד מוצא את מקומו בבועת האוויר הקטנה הזאת, וזה יפה", שמוליק וינברגר, שהגיע לפני 20 שנה עם הגרעין הדרום אמריקני

לציון 40 שנה כאן, אבל גם היום זהו יומולדת.

שמחת עניים

עשירים הם אף פעם לא היו. גרים בצניעות. רוב הדירות הן בנות 54 מ"ר. כשלפעמים חיים כך גם עם 6 ילדים (!). זאת לא צניעות מחמת אידאולוגיה, כמו שכך התפתחו הדברים. אף פעם לא קפצו כאן מעל ליכולת. בשנים האחרונות מוסיפים עוד חדר לדירה של משפחה עם 5 ילדים (מי שיש לו 4 „ממליצים" לו לעשות כבר את החמישי...) יש כבר לינה משפחתית למעלה מ־20 שנה. ולא בוכים ואין קיטורים. נהפוך הוא. בכל מה שקשור בדיור חשוב לא פחות מבאיזה דירה אתה גר — ליד מי אתה גר. חברים היו מוכנים לוותר על שיפור בתנאי הדיור ובלבד שישארו צמודים למשפחה זו או אחרת. כשהקשר בד"כ כולל את כל דרי הבית. הנה עכשיו בסוכות, כשאנו מבקרים כאן, הקים לו כל בית סוכה בחזית הבית על הדשא, מקושטת בטעם ונעימה לישיבה בצוותא. זאת בנוסף על הסוכה הכלל־קיבוצית בה סועדים בכל ימות חוה"מ. גם ליד כל בית ילדים יש סוכה. בסוכות הבתים כאן פשוט מתרוקנים.

הצצה לתוך הגן — מראה, שגם כאן אין בלגן. טוב, יש חצר גרוטאות (מה חצר? גני־ התערוכה. מגרש ענק וגרוש) ולא רק בגנים, גם בסמוך לכיתות. אבל בתוך הגן הכל לפי הספר. פינות יצירה ומשחק, חדר ריכוז ותפילה. ובפינת הקריאה ניתן למצוא את הספרים — „חגי ישראל", „מעשי חכמים", „דירה להשכיר" ספרי טבע והלהיט האחרון — „פטר והזאב". כל הילדים הרבים של עין צורים חזו לאחרונה בהצגה (בביצוע להקת המחול הקיבוצית) בכפר־מנחם. ועכשיו כולם ב„טראנס". רק בכיתה ג' מציינת המטפלת בדאגה את העובדה, שאף אחד לא מוכן להתחפש לברווזה... מילא שלא ידעו צרות גדולות יותר.

הגן, הוא גן מעורב. וכרגע בשלבי מעבר. בהמשך, מכיתה א' עד ח' לומדים במרכז האזורי שפיר. ומכיתה ח' נוסעים מדי יום ליבנה וחוזרים. מכיתה י' חיים שם בתנאי פנימיה. ובכל זאת, יש קשר חם למקום ולאדמה.

שיתוף ושוויון — ושוויון אין

אם הדירות הן בנות 54 מ"ר בלבד, הרי שגם לנסוע לחו"ל לחפש תחליף, דירה אחרת, אין אפשרות. פשוט אין דבר כזה, תור נסיעות לחו"ל. רפי: „בשעתי החלטנו, שאם יש לחבר אפשרות לנסוע באופן פרטי, הוא מקבל אישור. זה כמובן מוגבל בזמן. נוצר מצב, שיש שנסעו ויש כאלה שמחכים, שהקיבוץ יתן להם. ואין שוויון. הקיבוץ עושה מאמץ לשלוח במסגרות שונות. למשל הדרכה במחנות קיץ לצעירים. תעשיה, סיורים חקלאיים. עם הצעירים יש, כמובן, יותר בעיות אבל החלטה פורמלית על שנת חופש — הס מלהזכיר. בקשר לרכוש — יש נסיון, שנמשך כבר שנים, לשמור על רמה אחידה, אבל שוב — אם מישהו קיבל מתנה היא אושרה. ובהגיע תורו לא יקבל. כך בטלוויזיות צבעוניות, מקררים וכד'. כאן מתעוררת בעיה מסויימת, כי חברים רבים בעין צורים הם בוגרי התנועה בארץ ולהם הורים, ש„מגניבים" מדי פעם לתיק איזה מכשיר טלוויזיה, זוג נעליים או בגד. וזה קצת מנקר עיניים. עד לפני כמה שנים, עת הונהג תקציב כולל. הועבר הבגד לרשות המחסן (קומונה). או שערכו ירד מהתקציב. היום זה כבר בתוך התקציב הכולל. ירושות — אם מתקבלות־מופקדות בקופת הקיבוץ ומוקפאות. ככלל איש אינו עובר את תקנון הרכוש והוא מוגדר. אבל יש אפשרות להקרים פריטים מסוימים. ולאיש אין אופנוע. וידיאו. רק מחשבים פה ושם.

ואם מדובר ברכוש — גם אמונה. גם היא לא ברמה אחידה. לראבון לב.

המשפחה לפני הכל

לפני כל דבר, חשוב ככל שיהיה (טוב, לא נעמיד בתחרות את בית הכנסת והישיבה), עומדת בעין צורים המשפחה. זה לא מקודש. פשוט קיים כרם. גם הכסף, שלא נמצא לנסיעות חו"ל, מוקדש בעקיפין למטרה זו.

אם נולדת בעין־צורים, אינך לא חייב לשבת שנה בבית, ואפילו לא להיות חבר (בשנה הראשונה), כדי לצאת ללמוד. אתה (או את) הולך לשנת שרות — הדרכה בתנועה, קיבוץ צעיר, ואחר כך פתוח בפניך כל מה שתרצה ללמוד. כולל „בצלאל", כפי שבחרה אחת הבנות, הלובשת מכנסיים וחבושה בכובע, שאולי למחמירים לא יראה, אך לחצר בצלאל הוא נאה. הלימודים — זה לא אוטומטי אלא עקרונית. עד גיל 29. מעבר לגיל זה אתה כבר בתוך מכסה של 5%. ולהתלבט, אם להיות חבר. אתה יכול 6 שנים לאחר הצבא. אם יצאת ללמוד. עליך להחליט בשנה השניה. אם פניך מועדות לחברות.

ואחרי הלימודים מקימים משפחה. „זה לא בתקנון, אבל ההנחה היא, שכבר היו מספר רב של הזדמנויות בהן ניתן להכיר — ביה"ס, צבא, שנת שרות לימודים. מי שחלפה את שנות השלושים ונותרה בגפה מסתכלים עליה כעל רווקה זקנה ונדים לה." מספר רפי ובאמת שניתי לב, שכמה אנשים נדו לי בשביל. או אולי הנידו לשלום, אצל בנים, כמובן, זה פחות חמור. ממוצע הילדים למשפחה עומד על 4. גירושין אין. בגידות, ניאוף — רק במילון, בתנ"ך או בדלאס. הקשרים בתוך המשפחה חזקים מאד. מקרינים על הקשר עם משפחות שכנות ועל הרקמה החברתית־קיבוצית כולה.

ואם יש קשר למשפחה, ממילא נקשרים גם למקום. „מעולם", אומר רפי, „לא שאלנו עצמנו למה הבנים קשורים לבית. זה כל כך ברור לנו! יש משהו באוירה — אולי בלינה המשפחתית. אולי זה הרכב החברים שהתאסף כאן. גם הדת — לא

זיוה שילה ■

(המשך בעמוד הבא)

לקיבוץ עין צורים
בחגו ה־40
מיטב הברכות
ואיחולי הצלחה
חגי רובין
ועובדי המשרד
תל־אביב, שד' תרס"ט 9, טל' 03־282491, 03־288493

לקיבוץ עין צורים
החוגג 40 שנות התנחלות
המשך במעשי הבנין והיצירה
דפוס מלאכי
קרית מלאכי, ת.ד. 209, טל' 055־81604

לקיבוץ עין צורים
בחגו ה־40
ברכה חמה
לכיש ציוד טכני בע"מ
קרית מלאכי, ת.ד. 451
טלפון 055־82779

לקיבוץ עין צורים
במלאת 40 שנה
לעלייתו על הקרקע
איחולים להמשך והתעצמות
אברהם טל מעליות בע"מ
* יבוא * ייצור * התקנה * שרותים
משרדנו ברוריה 1, רמת־גן
טלפונים: 737570, 725623

לקיבוץ עין צורים
החוגג 40 שנה להתנחלות
מיטב הברכות
טור מוצרי פלסטיק
תל־אביב, עין זיתים 8, טל' 03־260313

לחברי קיבוץ עין־צורים
בחגכם ה־40
מיטב הברכות והאיחולים
פריזמה
כלי חיתוך בע"מ
כלי חיתוך מתקדמים
תל־אביב, דרך פ"ת 35, טל' 612548, 623631

יומולדת

40 שנה לעין־צורים

(המשך מהעמוד הקודם)

כהשקפת עולם אלא כמסגרת. למשל העובדה שהבנים מקבלים לימודים, ולא בדם ויזע, משרה אווירה טובה. ועם כל זה יש גם כאן עזיבת בנים. והאווירה הטובה לא נובעת דווקא מכך שיושבת כאן חבורת מלאכים. אנחנו לא כאלה." ללא ספק.

אנשים שפגשנו בשבילים

חשבנו, אולי הכלגן מתבטא כנוף, כנוי בגינון. אך לא. גם לא כאן. נכון זה לא העמק. ואין כאן עצים גבוהי קומה כבקיבוץ היושב 50 שנה על אדמתו. אבל בהחלט נאה ומטופח בחצר הקיבוץ.

המרווחים הגדולים שבין בית לבית בולטים לעין, מה שמאפשר להוסיף עוד חדר בין אם עתה, או ל"כשירחיבו", מלה ששמעתי כאן רבות (במלעיל), ואימצתי בכוח.

ובשביל אנחנו פוגשים את רבקה יפה, שעלתה לארץ מאוסטרליה לפני 16 שנה ונמצאת כאן עם משפחתה כ־3.5 שנים. "קבלת הפנים כאן היתה מעולה", היא נזכרת. עוד כשחשבנו ללכת לקיבוץ (דתי) אמרו לנו — 'תלכו לעין־צורים. אלה האנשים הכי נחמדים בקיבוץ הדתי'. וזה נכון.

רבקה עובדת בגן ולומדת יום בשבוע מחול בסמינר הקיבוצים ובינתיים נולד לה כאן עוד ילד, נוסף על השלושה שכבר היו והיא קורנת.

ליד חדר האוכל אנו פוגשים בנערה יפהפיה בשם דלי. על הספסל נפתח בפנינו צוהר למעט מהלבטים העומדים בפני הבת הדתיה בת הדור השני. דלי, שהיתה מורה חיילת בצבא, למדה 3 שנים חינוך יצירתי בסמינר הקיבוצים ומשלימה עתה את התואר. כרגע בחופשה ואומרת: "אני לא כל כך יודעת מה יהיה איתי. לא חושבת מוצהר על עזיבה, אבל זה תמיד יושב מאחורה. יש רצון לנסות עוד דברים". באופן כללי, מאד אוהבת את עין־צורים. החמימות שיש כאן והרגשת הבית. עם כל הכאב שיש בזה, מחיר האיכפתיות על דברים לא טובים שקורים כאן. פה זה לא כמו במלכישוע (שנת שירות), מה שאת יכולה לעשות מצומצם. יש בעיות של שכבה צעירה. אין פעילות נרחבת אין חיי חברה.

אחד הדברים שאני אוהבת כאן, את הצד השני של הפנאטיות. הרצון לחיות יחד את החיים שלנו בלי להפריע לאחרים. בשנים שהייתי בחוץ, ספגתי לא מעט הטחות וכעסים שהיו מכוונים לציבור הדתי והופנו אלי בטעות. בשנים האלה גם השתניתי. ומעולם לא ראיתי עצמי, כמי שנוטלת ידיים ומברכת על הסעודה — אדם יותר טוב. אולם לא פעם אחת הרגשתי כלפי הדת, שיש משהו שמחזק אותי. ופעמים רבות גם היה קשה, כי שאלו שאלות שלא היתה לי עליהן תשובה. אם מתוך שלא למדתי מספיק או משום שעל חלק מהדברים גם לאדם דתי קשה להשיב. לא פעם אמרו לי — את דתיה? את לא נראית כזאת! בהתחלה זה קצת הרגיז. גם היום. מה יש, איך דתיה צריכה להראות? השתדלתי כמה שפחות להתווכח, לשמור על פרופיל נמוך, לא להיפך לדובר דת. זה נוצר מהר מאד. הרגשתי, שאני תורמת בכך שלומדים על אורח החיים שלי ומגלים הערכה כלפי החברה ממנה אני באה. הרגשתי צורך להראות את הצד היפה של הדת, כי זה מה שאני רואה פה, בעין־צורים. אישית מרגישה, שהאמונה שלי יותר רגשית. לא בטוחה שחיזקתי עצמי מספיק, ולפעמים חושבת כאילו בסוף אני אעזוב את הדת למרות שאני בטוחה בדרך החיים הזאת. פשוט, לא עשיתי מספיק בנדון. מכל מקום, אם לחיות בקיבוץ — זה רק כאן".

עין־צורים תשמ"ז: יש גם רעיונות של שנת חופש. הקיימת בצורה לא ממוסדת. בכלל, מתפשרים עם הרבה דברים חריגים

במקום עבודתה הזמני, בחופשה, פגשנו את שני (גלגול נוסף של השם שושנה) הלומדת חינוך מיוחד והיסטוריה בסמינר הקיבוצים. בת 23 ונשואה, תודה לאל.

שני: "הקשר שלי לעין צורים הוא בראש וראשונה דרך ההורים, עם רצון חזק להמשיך את המפעל שלהם ושל חבריהם. איכפת לי מה יהיה פה, איך יראה, איזה אנשים יחיו פה. יש הזדהות עם חברים, יש קשר לאנשים שגדלתי איתם".

בצבא שירתה כמורה בחוות השומר. שוב, עם לא מעט קשיים ונסיון שהצליח לעמוד בפיתויים שונים. יצאה משם מוקפת בחבורה של ידידים לא דתיים כי שם, אולי רק שם, "אתה רואה כמה משותף יש לך עם אנשים אחרים, כשאתם שותפים לעשיה ציונית חינוכית. אני בכלל מאמינה, שאם אנחנו נסגר יותר, לא נרוויח מאום. זהו מחיר, אבל מחיר שצריך לשלם כדי להיות מעורב".

אזור התעשיה

2 מפעלים יש לה לעין־צורים. האחד "תדמור" ליצור בגדים ומעילים מעור וצמר, מפעל עתיר בעבודה שכירה. מיועד בעיקר ליצוא (ואני לתומי הלובשת כבר שנים מעיל של תדמור, חשבתי שהפתקית עליה כתוב: "ללא שעטנז" כוונתה גם ללא ידיים שכירות). המפעל רווחי ונושא את עצמו. הסחורה מבוקשת. קו ייצור יחיד למפעל, 4 קולקציות בשנה. ואם כתבתי משהו לא טוב על עין צורים, ויפשטו לי את העור. תמיד יהיה מה לעשות בו...

המפעל השני ע.צ.מ לברזים מתושלים ממלדות שונות. מפעל צעיר יותר. אין בו עבודה שכירה ויש הרבה בני קיבוץ.

עמיר רייז, מנהל ייצור, הנדסאי תעשיה וניהול, מחזור שלישי או רביעי, בן 31 נשוי + 3. ישב בבית 6 שנים לפני שיצא ללמוד חו"ל? מטריד, שלא הייתי, אבל לא מפריע לישון בלילה. בכלל, לא פעם חושב על מקומות אחרים, אבל בסה"כ יושב חזק בעין־צורים.

מוועדות ותפקידים הרי אי אפשר להתחמק. חלק מהקסם של המקום הוא בחוסר הנוקשות, בכך שלא צמודים להכעיס לתקנונים.

מבחינה דתית — אני ממוצע. לא קיצוני לכאן או לכאן. בצבא היו לי מעט הרהורי כפירה. לשמור על אורח חיים דתי זה קשה לא פחות מאשר לשמור על דיאטה... חשבתי אולי להגיד, שהייתי דתי פעם... ולא להסתבך, אבל בכל זאת, חינוך של 18 שנה אי אפשר למחוק. עם ילדי שלי צצות היום לא פעם בעיות ותהיות על מה לשים את הדגש. על מה לא. יותר קל לחנך לדת בשכונות החרדיות. הם יודעים את התשובות, יש כללים, הכל כתוב. פה אנחנו מנסים לשלב דרך של ציונות דתית עם ערכים של קיבוץ ויש לא מעט קונפליקטים. זה גם מה שעושה את החיים יותר מעניינים."

שמואל וינברגר, שהגיע לכאן עם הגרעין הדרום אמריקני לפני למעלה מ־20 שנה וכבר נשא בתפקידים רבים אומר: "ראיתי כבר קיבוצים מסודרים יותר. אבל יש מעט עם אווירה חברתית כזאת. עובדה, שלכל חבר כאן ישנה הזכות להיות דפוק. מרחב המחיה לחריגים הוא עצום, אם נקח בחשבון, שחריג נחשב גם מי שהולך כל השנה במכנסיים קצרים. כל אחד מוצא את מקומו בבועת האוויר הקטנה הזאת. וזה יפה. יש ליברליות לגבי בנים עוזבים. עורכים להם כאן חתונות. ברית. ובת קיבוץ שילדה מחוץ לקיבוץ יכולה לשהות כאן כמה שבועות למנוחה. ותמיד מקבלים בברכה."

ספירת מלאי

טיס אחד עזב. הרבה בנים נשארו, קרוב ל־60%. בעיות זקנה אין. ירידה אין. סמים אין. ניאוף בגידה גירושין, כאמור — אין. דשאים, שמחת חיים וחמימות־בשפע. פה ושם רכילות — כבר עמוס עוז, הם מספרים, כתב פעם, שרכילות זה תיקון הנפש, אנשים שאוספים עצמות לכלבים בארוחת צהריים. יש. קצת בלגן ואיחורים פה ושם, שלא כמו ביבנה או בשדה אליהו — כסף קטן. אז על מה יש להלין לרחל שטט (54), מזכירת הקיבוץ.

עין צורים במספרים	
חברים	183
בנים — מגמר תיכון ועד לקבלה לחברות	65
ילדים	239
אוכלוסיה זמנית (גרעין נח"ל)	37
הורים	8
זמניים למיניהם	17
חברת נוער	46
ר־4 ילדי חוץ.	
ממה חיים?	
פלחה גד"ש	6500 דונם
הדרים	180 דונם
נשירים	250 דונם
חצר המשק	640 דונם
רפת	330
לול הורים	
2 מפעלים — תדמור, בגדי עור. ע.צ.מ מפעל מתכת.	
ישיבת הקיבוץ הדתי.	

אולי היא יכולה לנעול בכלל את המזכירות לרגל שנת ה־40. לא היא עונה בחיוך נעים, יש כאן בעיות כמו בכל התנועה הקיבוצית. בעיות כלכליות. פער הדורות. בעיות קליטה. תסיסה בקרב הדור הצעיר על רקע אתגרים גדולים בחוץ. היציאה לצבא פותחת אפקים חדשים ואפשרויות נוספות. כן, יש גם רעיונות של שנת חופש, הקיימת בצורה לא ממוסדת. "מקבלים ומבינים, כי נראה לנו, שזה כורח המציאות. בכלל, מתפשרים עם הרבה דברים חריגים. וכמו הבנים — גם אנחנו פתוחים לשינויים ושואלים שאלות. אין בעיות עם הליכה לצבא. לכל היותר עם הליכה לקצונה. הבעיות מתחילות עם השיחרור. סימני שאלה: למה להמשיך בדרכם של ההורים, ואנחנו די מוטרדים בעניין הזה. מצד שני, שאלות אלו מעוררות אותך לעשיה ובדיקה מחודשת מבחינה ערכית־אידאולוגית. האם החינוך שלנו נכון. אולי לשווא חשבנו, שהכל מובן מאליו, ואולי צריך להשקיע יותר בתכנים אידאולוגים.

מוסר העבודה כאן אף פעם לא היה כזה, שרייקו על השניה וכך גם משטר עבודה. מורגש צורך למימוש עצמי אצל אנשים יותר מבוגרים וכל השנים אנחנו סובלים מבעיות כח אדם. קיימת בעיה של פערים חומריים. אי אפשר כל הזמן להגיד אין, כשלחלק יש מקורות חוץ ויש פעילים בתנועה.

עלי, כמזכירה יחידה, יש עומס רב. אני מפעילה ועדות ונעזרת בהן הרבה, אבל זה עדיין נטל כבד לאדם אחד. וישנן בעיות אישיות, שלא מזכיר ולא ועדה מכאן אינם יכולים לפתור. אמנם אין גירושין, אבל פה ושם יש מתיחות בתוך משפחה, חיכוכים במקומות עבודה. אנחנו חושבים לפנות ל"ברית" ולבקש עובדת סוציאלית. ישנן בעיות על רקע דת — בעיקר בגיל צעיר, בצבא, גם להיות חיל טוב גם של הצבא וגם של הקבה"ד — זה קשה. מאוחר יותר רואים זאת בדמות אנשים שהולכים לבית הכנסת, אך עומדים בפתחו. אנחנו מטפלים גם בזה. יש כאלה, שהולכים להתחזק במכון מאיר. אם קשה להיות יהודי — הרבה יותר פשוט לא להיות בעל חובות, ועוד קיבוצניק."

— במה בכל זאת מתברכים?

רחל: (עובדת סוציאלית 'טריה', בוגרת גרעין שקיבל הכשרתו בשדה אליהו, לכאן הגיעה ב־52') "נדמה לי, שאנחנו קיבוץ סימפאטי. עם גאוות יחידה על אף המודעות לבעיות. משק שהגיע להשגים — רפת יפה, 2 מפעלים, כשהאחד מהם קיבל כבר כמה פעמים תואר של יצואן מצטיין. כולנו (המייסדים) עדיין במקומות העבודה. הראשון יהיה השנה בן 60. החינוך מעולה — הן בבית והן בפנימיה ביבנה, ועל אף זאת כל הזמן שואלים שאלות, יש ביקורת פנימית ולא מפסיקים להתחבט. לגיל כמעט ואין כאן משמעות. רוב הדברים נעשים בצוותא. יש הרבה מאור פנים ובוקר טוב בשבילים. אין לנו את הנוקשות הבעל־בתית, הצורך הכפייתי, שהכל צריך לדפוק. תמיד מאחרים למפגשים. לא הייתי רוצה לחיות בקיבוץ מסודר ולחוץ מאד אם כי גם לחיים ב"משק בלגניסטי עם נשמה", כמו שמכנים אותנו, יש אולי מחיר."

זיוה שילה ■

גם מעמיס עופות

ישיבת הקיבוץ הדתי מוחזקת ע"י הקיבוץ הדתי. רפי: רצינו ישיבה, שתהיה ברוח ההשקפה הרעיונית של הקיבוץ הדתי, לא כמו הישיבות העירוניות הרגילות. הגמרא אותה גמרא. המורים, הגיונן, הרוח אחרת. 10 שנים נדדה מקיבוץ לקיבוץ עד שהוקמה כאן. לומדים בה חברים מן השורה מכל פזורות הקיבוץ הדתי. החפצים בהעמקת הידע וצעירים המשלבים צבא עם לימודים במה שנקרא — "השילוב". ראש הישיבה חבר עין־צורים העושה גם העמסת עופות.

מה הולך

שומרי החומה

לבן, הרבה לבן. חולצות לבנות, שיער לבן ואור בעיניים. כך הופיעו ותיקי "חומה ומגדל". חברי תשעה קיבוצים בעמק בית שאן, לכנס היובל של מפעל "חומה־ומגדל" בניר־דוד.

הרבה לבן, שיער לבן ואור בעיניים. ותיקי חומה ומגדל בעמק בית־שאן. שרו, לחצו ידיים וזכרו את הרצפלד

הסביר משה להב (ניר דוד): "חומה ומגדל היתה התשובה הנכונה והמתאימה לצרכי ההתיישבות בארץ דאז. היו אזורים מרוחקים וזקוקים להגנה מידית מפני הכנופיות והשיטה היחידה היתה, להביא ישוב שלם למקום ולהקימו תוך יום". — והחומה שמרה עליכם? — "אנחנו שמרנו על החומה. היא לא כל כך שמורה עלינו".

אחרי שסיפרו זכרונות על הדשא, ירדו לאולם התרבות שלחופי האסי. ילדי הקיבוץ המארח הגישו פרחים לראש הממשלה היוצא. שרו, לחצו ידיים, חייכו, הצטלמו, וחבר ותיק מטירת צבי אמר: "אני רוצה להזכיר כאן את זכותו של הרצפלד, מיוזמי וראשוני חומה ומגדל. לא הייתי רוצה שהרצפלד יטייל בגן עדן ויגיד לחברו: שמע, אתמול עשו מסיבה לחומה ומגדל, ולא הזכירו אותי". ואילו חנה אליטר מכפר רופין הרהרה בקול: "בשארנו מעטים בכפר רופין, 13 בלבד. חלק מהחברים בבתי הקברות, חלקם עזבו, אחרים העוזבנו. הקמת ישוב בחומה ומגדל היתה דבר קשה, אבל גדול. הכי גדול. קשיים זה דבר חיובי. זה מחשל. מקרב מבחינה חברתית. שנה שלמה חיינו ללא ילדינו, שנשארו בגבע. את בתי בת ה־3, בקרתי פעם בשבוע־שבועיים. זה לא היה פשוט, אבל זה היה טוב".

נילי שדמי ■

לקיבוץ עין צורים
החוגג 40 שנות התיישבות
מיטב הברכות ואיחולי המשך והתעצמות
ישראל מנדלסון בע"מ
הספקה טכנית והנדסית
הספקת צנרת
ואביזרי צנרת לתעשיה
חיפה, חנמל 67, ת.ד. 33916, מיקוד 31338,
טל' 04-515266, פקסימיליה 04-538165
סניף חדרה, הרברט סמואל 5, טל' 063-38502

לחברי קיבוץ עין־צורים
בחגכם ה־40
שפע ברכות ואיחולים להמשך פורה ומשגשג
י. שנצקי ושות' בע"מ
מפעל מתכת לייצור מיכון חקלאי ומכונות השקיה "קו־נוע"
רמלה, אזור התעשיה, ת.ד. 338 רמלה, טל' 08-227694

לקיבוץ עין צורים — בחגו
מיטב הברכות
קופרברג יונתן
תל־אביב, רח' וולפסון 41 פינת עליה, טל' 03-821732

לקיבוץ עין צורים
במלאת 40 שנה
לעליה על הקרקע
איחולים להמשך והתעצמות
ז'ק לימור בע"מ
תל־אביב, דרך השלום 7, טל' 03-256294

לקיבוץ עין צורים
החוגג 40 שנות התנחלות
ברכת המשך והתעצמות
פריד משה
מכונות וציוד
תל־אביב, רח' צ'לנוב 43, טל' 03-383927

לקיבוץ עין צורים
לאנשי תדמור ולעצ"מ
בחגכם ה־40
שאו ברכה ואיחולים להמשך בנין ויצירה
שרותי דפוס ופרסום
תל־אביב, רח' פרץ 7 מיקוד 66853, טל' 03-381436

לקיבוץ עין צורים
בחגו ה־40
מיטב הברכות ואיחולי הצלחה
סוכנות כלטקס בע"מ
גבעתיים, ת.ד. 267, טל' 03-322080, 03-324737

לקיבוץ עין צורים
במלאת 40 שנה להיווסדו
אנו מאחלים דרך צלחה ופוריה
פרמאל
רח' עמק הברכה 5 תל־אביב 67446, טל' 218978

לחברי קיבוץ עין־צורים
בחגכם ה־40
ברכות לבביות להמשך פורה ומשגשג
צנרת דרום בע"מ
אשקלון, אזור התעשיה, ת.ד. 9157
טלפון: 26661, 22742, 051-25938
בית מסחר סיטוני אינסטלציה מים וקיטור
סוכנות ראשית בדרום, צנרת פלגל, חפצי־בה
● סוכנות לצנרת פלסים בדרום ● צנרת C.P.V.C — מצפה ● ברזי תמת, אסלות וכיורים, מדי לחץ, טרמוסטטים, ברזי קיטור אלחוזרים בידוד למים חמים וקרים מכל הסוגים, אביזרי אינסטלציה סניטרית, צנרת ביוב, השקיה, מים חמים וקרים קשתות, מעברים לריתוך, וסתים, אוגנים, פיטינגים מגולוונים, לחץ וקיטור
אנו עובדים גם דרך ארגוני הקניות

למפעל ע.צ.מ ולקיבוץ עין צורים
החוגגים 40 שנות התנחלות
שלוחה ברכה חמה
ואיחולים להמשך
התעצמות ושגשוג
בירם לשיווק בע"מ
תל־אביב, רחוב הגדוד העברי 64
טלפונים: 03-373479, 03-374475